

**GOSPEL
SERMONNETTES**
(IN ANGAMI - NAGA)

By
J.C. CHOATE

Translation
RENUOSI & RAZOUHU

Published by
WORLD LITERATURE PUBLICATIONS
KETHO-U PFHE
Lozaphuhu - 797 108
Phek - Nagaland

First Printing in Nagaland
2000 Copies
. 1997

For copies write to :
Razouhu Chakhesang
The Voice of Truth
Lozaphuhu - 797 108
Phek - Nagaland

INTRODUCTION

I have written many tracts during the past twenty years. These have varried, according to where I was and the need at the time. The articles contained in this book orginally appeared in tract form here in Asia.

Coming to Karachi, Pakistan in 1962, I bagan to write tracts for the work there. Later, going to Colombo, Sri Lanka I not only reprinted the ones that I had originally written in Karachi, but I wrote a number of new ones for the specific needs that confronted me there. Finally coming to Delhi, once more I began to reprint the tracts I had used in Colombo and Karachi, and as time passed I wrote a dozen or so more. Not only so, but these tracts have been printed and distributed in many other parts of India and countries throughout Asia.

My intention in presenting them in this form is to bring them all together in a more permanent form and to provide the reader with a variety of material that will surely lead to further study and consideration of these truths, and I pray, an acceptance of the same as taught in God's word.

These tracts have been printed again and again with thousands and hundreds of thousands being put into circulation. My prayer would be that wherever they have gone that only good has been done and that the Lord has been praised and honoured through them. My prayer would be no less for this volume.

J.C. CHOATE

New Delhi.

THUPIEKETUOKO

1. No kikidi Bible üse Ukepenuopfü die ükecü peleya ga ?	1
2. No kikidi Jisu Khrista üse Ukepenuopfü nuu ükecü peleya ga ?	4
3. Ukepenuopfü Nuou zo	9
4. Terhuorhi kerüsuo kephouma	14
5. Khrista zie	20
6. Kikidi Khrista-e siashü ga ?	23
7. No Khrista Kehou dze silie me ?	28
8. Khrista kehou-e kedipuo ga ?	31
9. Ketholeshü kesau kehou	36
10. India nu Khrista kehou kichie puo ba tuo ga ?	39
11. Bible ketsokecü diako	43
12. No kidepuo kemhie di Khrista kehou n nadi nu morei n rüna nu sede ta	47
13. Khrista za	50
14. No Khristanmia puo chülie vi	53
15. Khristan kechü n la kedipuo chülie vi ga	57
16. Huomia khristan chü mo	62
17. Kelalieketuo la kedipuo chülie morosuo ga ?	65
18. Kelakelie cha mharhü	70
19. Khrista nu keler cha	73

20. Penuo kesakelie	78
21. Ketholeshü kesau baptism kechü	81
22. Baptism kechü ca	85
23. Kerügou-u krus gei	89
24. Nuoranuomia baptism kechü	93
25. Va kenie baptism chüya me ?	97
26. Kepele la kelalieya	100
27. Ketholeshü kesau nu kezekevi	104
28. Ketholeshü kesau kerüsuo	109
29. Deobado nu zha therieu	112
30. Thezho kiu pha se tuo ga ?	116
31. Kemesa Ruopfü mejükelie	120
32. Pfheneitü kepu	124
33. Nanyü zako mu puo thezakeviko	128
34. Kekha kejü kepehako mu kehouko	132
35. Khrista va kenie la kevor	136

1. NO KIKIDI BIBLE ÜSE UKEPENUOPFÜ DIE ÜKECÜ PELEYA GA ?

(WHY YOU SHOULD BELIEVE THE BIBLE TO
BE THE WORD OF GOD ?)

Themia nyie nyie kecü kijü pete nu Bible üse Ukepenuopfü die ükecü peleya, hau kethozo ükecü uko rei peleya. Derei themia huomia kenoudo tuoya, kekreamonyü süko nunu keka tuoya, mu süko kijüu nuonuo zo kecüla. No hau nu kikidi peleya shi, Bible ha Ukepenuopfü die zo ükecü a chü petsa se di n ki pushünyü.

1. Bible ha Ukepenuopfü die zo. Hau üse Niepuu die üya. (Jermiah 14:1). Pitor-e pukecü kemesamia, Ukepenuopfü Kemesa Ruopfü uko zetuo di pu parya. (Pitor kenieu 1:20,21). Khrista-e va kekra hau üse Ukepenuopfü die üdi pushü. (Johan 10:35). Paul-e pukeshü Ketholeshü die pete Ukepenuopfü kinu nu ha phre par zo. (Timothi kenieu 3:16,17).

2. Bible ha Science ketho puo zo üdi puya. Thiedzü keriethoki mia kijü hau metou ükecü pfü separ, sügei dzükezha nu cha tou nyi, mu sükemhie kriekrie a kecü Bible nu pushü. (Isaya 40:2;

Chieliko 8). Kikidi Bible kethumia puotei kerietthokiko dze silie ga ? Ukepenuopfü thuo thapie uko pekie keshüla thu keliezo.

3. Archaeologicalko uko mhathoko pfü se kepar nu ngukelie themia kekra Bible-e ketho dieu ükecü pu. Mha süko ngukelie thiedzütho Khrista kevor mhodzü teicie thekrie vo keta ki dze pu pie ketuoko ngulie. Süu Bible nu dzü rüpfü kelie dze, teicie 1872 cie George Smith-e Babylonia tablet ko dzü rüpfü nu zhü kelie dze pushü. Thakie kekrekrei kecü kekra nu thashü lievi.

4. Bible mu Geography hanie dzerei kemhie zo kijüthou, kerü, nadiko sükemhie kekrei kekra Bible nu thupie ketuoko tsie rei kemhie zo. Hanu sikelie Bible nu theza pupie ketuoko kehou chü di thupie bakemo ngulie.

5. Bible mu leshü kephrümia dze rei kemhie. Thakie - Thechü kekra nu Bible nu pu pie ketuoko kephrü nu rei sedi kijü pete nu thedze chü tuo ya. Süko Bible nu pu shü moliro thie kikidi süko se di phrü lievi tuo ga ?

6. Bible mhasi-e themia mhasi ki zha mu rükrie. We sikelie Bible-e themia thuo thu mo, mhanü themia thuo thu liro themia-e Bible mhasi ze ketou lietuo, morei thie Bible thu kelie sakuo ta lievi, derei Bible-e themia thuo thu monyü Ruopfü ze di thulie, süla Bible mhasi-e

themia la re, mu thie Bible rei thukehie salie kenjü.

7. Bible ha ungozokecü kezekevi leshüda puo. Themia 40 mese Bible ha thushü teicie 1600 mese sedi thechü kekrekrei kecü nu, u mhatho mu u kele kekrekrei kecü nunu pe di thu zo shierei pete kemhie touzo di rhi puo nunu leshüda puo chü tsietie. Ukepenuopfü-e uko chathashü mo liro kikidi hau chü se par lievi tuo ga ?

8. Bible nu siedzekesimia kekra uko siedze kepu rübei mo, derei Ukepenuopfü-e uko pesipengu tsei shü zo. Thakie - Joel 2:28, 29 nu kethu-u Niepuu Ruopfü tsoupfü die pu par kelie ngulie. Mhakechüko 2, nu Joel siedzekesiu pu pie ketuo Pitor-e pu lashü, Ketholeshü Keweu nu Khrista dze pië ketuoko ketholeshü Kesau nu chütseilie. (Isaya 53:5; mu Luk 22:63, 64) nu phrülie.

9. Puotei pete nu Bible nu pukeshüko baseizo kecü nunu Bible-e Ukepenuopfü die zo ükecü thashü. Ngumvümia kekra mhodzü nu zo shierei kuolie di lhou kelie chü vor. Teicie kekra vota zo shierei thiedzüpukeyie ketuoko tsiedo vo mozokecü sitoulie ketuo la.

10. Themiaiko mha kezha ketso kecü ki Bible nunu kelashüya. Themia ha kirapuo nu vor ga? Puo kelhou nu ki tuo üya ga ? Puo kirapuo vo ta zhie ga ? Hako pete Bible rübei se kelashülie kevi zo. Themia Ukepenuopfü ki junu vor (Keriekitho

1:20,27). Pua kelhou nu pua chükeshü u bu mapu zayie chüketuo la. (Pitor Kerieu 4:11) mu pua mharapuo nu kechachie kelhou nu vitatuo. (Mathi 25:46).

11. Kiju pete nu leshüda keba donu Bible hau üse kezhatho-u mu mhasi ngulieyakezha leshüda kevitho-u zo. Kijü hau nu themia suo kebako, Bible mhasi-u la vi lieya.

12. Khrista-e Johan 12:48 nu pu keshü, Bible-e jütalielho zo isi. Hakoha geinu sikelie Bible-e Ukepenuopfü die zo. Süu Ukepenuopfü ki nunu themia ki vor. Süu ketho-u, kijü hau nunu teigei kevocha thakeshüu. Süu pelelie, kepetha die süko zelie, mu die khakeshüko zelie ro thejakepfütho. No rei thie die hau silie di, Bible üse Ukepenuopfü die ükecü pelelie cie.

2. NO KIKIDI JISU KHRISTA ÜSE UKEPENUOPFÜ NUO ÜKECÜ PELEYA GA ?

**(WHY YOU SHOULD BELIEVE THAT
JESUS CHRIST IS THE SON OF GOD ?)**

No Jisu Khrista üse Ukepenuopfü Nuo ükecü pelelie mo liro mhaca hako geinu thashü nkie thöü zhie. Die kerekrei kecü kekra nu Jisu Khrista-

e themia ki morei siedzekesimia ki mhasi kuo ükecü pele. Jisu Khrista-e themia morei siedzekesimia ki vi kuo ükecü thakie kekra nunu silie. Puo Ukepenuopfü Nuou zo ükecü rei die ca kekrekrei kecü nunu silie.

1. Jisu-e sietse nunu Ukepenuopfü ze tuo. Uko keriekitho 1:26 nunu phrükemie : "Sitse Ukepenuopfü a pushü, uko u rhi nunu themia chülie khe, u kemhie di:". Johan 1:1 nu pucketü, "Sietsenu dieu tuo zo, mu dieu Ukepenuopfü zetuo, mu dieu Ukepenuopfü zo." Puo pekie keshü hau Khrista u zo.

2. Jisu-e siedzekesiu tie nunu pushü. Isaya 53 nu siedzekesiu-e Khrista dze pu pie tuo, mu puo k vor ca. Süsie Mhakechüko 8:32-35 nu Filip-e Ethiopia kezhaui iunokmia puo-e Isaya 53 nu phrü ketuo ngulie. Süu tou zo di Jisu dze pu pie puo petha shü. Hanu sikemie Isaya-e Jisu la siedze pupie ketuo ngulie. Sükemhie Ketholeshü Keweu nu Jisu dze siedze die kekrei kekra nu ngulieya.

3. Jisu-e miapuo rei simotozo kecü rüümiapfü puo gei nu penuo vor. Puo ca puo kijü nu puo puo jü. Puo Ukepenuopfü nuou zo. Puo puo kediba khawa di puo thuo puo zho vi mu themia rhi chü di rüümiapfü puo gei nu penuo lie. Süu penuokemie ungo kecü puo zo. Hau rei siedzekesi die chütseilie. (Mathi 1:18-25; Isaya 7:14).

4. Jisu-e tseiü tso kecü themia puo. Phouma mo tozo di lhoukelie Puo rübei. Pitor pu phra keshü Khrista mhie lie nu shü, "Puo zowe kejo puorei chü mo, mu puo tie nunu zo rei die mezhükemo puorei ngulie mo." (Pitor kerieu 2:22). Puo kephouma jü zo kecüla puo kephoumama la sia shü lie kevi chü, ts iu Puo gei mu kijüu kelalie kevi se vor. (Johan kerieu 3:5).

5. Jisu-e siedzekesi die chütseilieketu la vor. "Nieko a u Mosa zho-u mu siedzekesiko dieko bie pejüwatuouü vorkechü medo hiechie : a süko bie pejüwatuouü di monyü chü tseishütuoü di kevor zo." (Mathi 5:17).

6. Jisu-e ungo mhatho kekra chüshü. Puo kechümia chü keshürhoshü, nyievümia bu mha pfhe si lalie, kelie haumia bu die pulie ta, lalhimia bu chatuo lalie, kesiamia bu sie lalie "PUO" kechü kekrekrei kecü kekra chü keshürho phreshü, miakro va chüshü, mu dzü mho nu cha tuo lie. Süu uko ki pukeshü, ".... Puo zasi kekra chükeshüko ngu di themia kekra puo za nunu pelelie" (Johan 2:23).

7. Jisu-e Ukepenupfü Nuo ükecü pethakelieko-e pushü Pitor pu keshü, "No Khristau, rheituoya kezha Ukepenupfü Nuou zo; sita" (Mathi 16:16). Hakemhie kekremia kekra rei Jisu-e Ukepenupfü Nuo ükecü puphra kelie khashülie vi.

8. Terhuo kerüzhüu-e Jisu üse Ukepenuopfü Nuo üdi pu. "Sükisü terhuo kesuoko kro puo themia kekra geinu par di ruorü idi sie, No Ukepenuopfü Nuou zo mu ha. Sita. Derei uko puo u Khristau zo ükecü siketa la puo süko kechüwa di süko bu die pu mota." (Luk 4:41)

9. Jisu-e Ukepenuopfü Nuou zo idi kekreamia kekra rei thushü." "A Ukepenuopfü Nuou zo, isikeshü la, nieko-e Puou thuo puo u mesaü di ketsepie kijü keshüu üse. "No Ukepenuopfü thaya isituo le" (Johan 10:36).

10. Jisu-e puo thuo puo üse Ukepenuopfü Nuo ükecü pekieshü. Lazar sia keta nunu puo kesoulalie, kekreamonyü Ukepenuopfü Nuou bu haula zapuzayie chülie ketuo mu Ukepenuopfü za bu meyeliaketuo la zo. (Johan 11:4).

11. Ukepenuopfü-e Jisu üse Puo Nuo ükecü pekieshü, "Hauha a Nuo a khrieu, a neitho-u sü puo zo; nieko puo pfe rünyüliechie; si" (Mathi 17:5).

12. Jisu-e kesia nunu rheila sielie. Paul-e puo kecü, "Puo Ruopfü Kemesa tsatie we, kesiamia donunu rheilakelie la, kuo se di puo Ukepenuopfü Nuo-u zo ükecü tha toughü: puo, U Niepuu Jisu Khrista zo." (Rommiko 1:4).

13. Jisu-e puo pelekelieko la puo kelhou khashülie vi, "Derei die hako thupie tuokelie

kekreilamonyü nieko bu Jisu-e Ukepenuopfü Nuou Khristau zokechü pelelie, mu pele di nieko bu puo za nunu kerhei ngulieketuo la zo." (Johan 20:31).

14. Jisu-e la vor tuo. "A lavortuo." (Johan 14:3)

15. Kephürüda thedze kekra nu Jisu-e Ukepenuopfü Nuou zo ükecü pu pie ketuo silie.

16. Jisu-e thie rei rhei ba zo mu puo kechacie rhei tuo so tuo.

Bible nu mu leshüda kekrei nu rei Jisu-e Ukepenuopfü Nuou zo ükecü thu sa ketuo uko la thechü merie te. Derei thu pie keba hako geinu n thuo silie di ketho ükecü lelie.

No Jisu Khrista üse Ukepenuopfü Nuou zo ükecü peleya mo ? U üro puo ki vor lie. (Mathi 10:32) mu puo dieko zelie, silie liro puo n bu kelalie vi, mu puo geinu no kechachie kerhei ngulietuo. (Mhakechüko 2:38; Mark 16;16; Kolosiko 1:27).

3. UKEPENUOPFÜ NUOU ZO

(THE SON OF GOD)

Jisu Khrista-e Ukepenuopfü nuou ükecü we pethaya, derei themia huomia die hau peleya mo, uko hakemhie di ketso ya, kikidi Ukepenuopfü-e

puo nuo balle vita. "Mhanutü Ukepenuopfü-e puo nuo ba ü liro Puo kimia rei ba ta mecie ze?". Idi kemethuo die Puo ketso sie taya; Kekreilamonyü uko uko nou kerela Jisu-e Ukepenuopfü Nuou ükecü u meawataya. Derei uko puo ca ketho-u leshükhe, uko Bible nu dieca kekrekrei kecü nu pu pie kebako sedi Jisu-e Ukepenuopfü Nuou zoukecü leshükhe.

1. Ukepenuopfü-e themia pete chüshü, süsie uchü uphou tsatie rei Ukepenuopfü muonuoko ükecü pu lievi. Hau Keriekitho 6:2 nunu se parlie. Themia-e Ukepenuopfü kinunu par. (Mhakechüko 17:28). Süla puo vi mo suo shi morei Ukepenuopfü lie chüya mo chüya mo shi, uchü mu ruopfü puo thuo chüphre mu kijü hau nu Ukepenuopfü nuo ükecü kielie vi, derei puo chü keshü u ki nunu ta te, kephouma la, mu süla rhalalie morokesuo, morei ze la vor lie ketuo cha ngulie. (Efesako 2:16; Kolosiko 1:14).

2. Ukepenuopfü-e Israel yie üse puo nuo üdi pu. Hauha Ketho, uchü umo kitsatie shierei mu ruopfü kitsatie shierei puo-e kedakelie yie Puo. "Mu noa Faro ki ha kemhie putuo, Jihova-e ha kemhie puya; Israel-e a monuorieu; mu a n ki, a nuo-u bu a liechüketuo la tuoliechie, iya; no puo bu tuo mvüta ro, harie a a n nuo nuorieu dukhri watuo." (Tuokepra 4:22,23).

3. Ukepenuopfü dieze kelie geinu themia kehoupuorei puo nuu chülietaya. "Kekreilamonyü Ukepenuopfü Ruopfüu bu u shüta zeketuo kheko, süko Ukepenuopfü nuonuo chüta zokechüla" (Rommiako 8:14). "Derei a die we haha; kayieu-e nhichu bakechü chie, puo peteko mho niepu zo rei, kituomia ze kekreiya mo; derei puo puo-e puo tei pushü kemochie puo puo kethekemia mu puo mho kebamia khrükhro baya zo. We rei süsü tuoi u nhichuki kijü hau nu kepetha die kerieko die chü tuo. Sirei puo zha tso vorlie tse Ukepenuopfü Puo Nuo-u ketseshü di puo bu thenumiapfü puo geinu lhou di thezho-u zetuoü di penuolie. Kekreilamonyü puo thezho-u Khrükhro ketuoko rhalietuoü mu u bunu puo nuu nuotho chülietuo kechü la. Siro nieko puo nuonuoko chütakecü la Ukepenuopfü-e Puo Nuo-u Ruopfüu ketsepie u nou shü; Puo-e Abba, a puo isi shüya. Süla no kituomia monyü nuothonuo te, siro nuothonuo liro, Ukepenuopfü la kayieu rei chüte." (Galatiako 4:1-7).

Unuo nuu kecü tuoi we Ukepenuopfü nuonuo chüte Rünülie : "Kekreilamonyü Jisu Khrista kepele la nieko peteko Ukepenuopfü muonuoko chütakechü la. Siro Jisu la baptaiz chükemie khe Jisu chüzieliete." (Galatiako 3:26,27). "Sula nieko puo nuonuo puo khrieko tuoi Ukepenuopfü dorie lielie;" (Efesako 5:1). "Sügei sünu Ukepenuopfü nuonuoko mu terhuo kerüzhüu

nuonuoko si kekreilieya; themia kehoupuorei miathokechü chüyakemomia mu themia kehoupuorei u siezedzürie khrieyakemomia Ukepenuopfü kinu mo." (Johan kerieu 3:10). "We Ukepenuopfü khrie mu puo die khakeshüko chüü zeya liro sügei sünu we Ukepenuopfü nuonuoko khrieyakechü we silieya." (Johan kerieu 5:2).

4. Thelatho-u, Khrista-e Ukepenuopfü nuo ükecü dieca kesou nunu pu, miapuo-e puopuo mu puo nuo unie donu kayieü kele se pushü. Ukepenuopfü-e Khristau puo nuo üdi pesishü. "Sistse harie, teigei nu mha pfe puo, Hauha a Nuo a khrieu, a puo ngupiea neitho-u zo, isi ker." (Mathi 17:5). Pitor-e Khrista üse rhei seituoyakezha Ukepenuopfü nuo zo mia la siashü (Johan 3:16, 17 ; Rommiako 8:3). Khrista-e Ukepenuopfü nuo zo üdi pu petha. (Mhakechüko 9:20). Uko tsierei pu sa vo lievi, derei hau zo rei vi tenhie.

Kikidi Khrista-e Ukepenuopfü nuo ü ta ga ? Dieca puo, puo sietsenu Ukepenuopfü ze tuo ta kecü la, "Sietsenu dieu tuo zo, mu dieu Ukepenuopfü ze tuo, mu dieu Ukepenuopfü zo. Süu sietsenu Ukepenuopfü ze tuo zo." (Johan 1:1,2). Ukepenuopfü-e pushü, "Uko u rhi nunu themia chülie khe, u kemhie di." (Keriekitho 1:26). Ibriko leshü kethuu-e pushü, "tsiedo thela tsatieko we puo Nuo-u bu u rüchü tuote, Puo puo Nuo süu

kedapie mha peteko mho kenipuu chüwate, mu puo-e thiedzü puo bu mha peteko chüshü zo." (Ibriko 1:2). Johan pu lakeshü "ketuokoyo puo bu chü phre; mu chükelioko puo bu chükemo puorei jü." (Johan 1:3).

Krista-e Ukepenuopfü nu tuo, sünu ketuoko Ukepenuopfü Puou, Nuou mu Kemesa Ruopfü (Mathi 28:20). Paul-e thu kecü, Khrista la pu di sie, "Kekreilamonyü Khrista geinu Ukepenuopfü kinyiko pete themia rhi se di lhoukelie la. Siro nieko-e mia mho kedi kechü mu kekuo kenyi peteko tsüu, Khrista nunu nie ketshu ngulie zo." (Kolosiko 2:9, 10). Rommiako 1:20 nu rei phrülie.

Khrista-e Ruopfü nunu Ukepenuopfü ze lhou baya, kekreilamonyü Ukepenuopfü-e Ruopfü zo kecü la. Süsie thela tho-u, puo die kha keshü tuoi puo puo khawa di kijü hau nu tsur miapfüpuo maria pfü geinu penoo vor, süsü puo thuo themia mhiei di mhatho chütseilie, kijü hau kephoumako la puo krus geinu sia, khruwa, rheilalie, kesia nunu, mü sidi teigei keba Puo puo kinu la vo lie di thie ketso rei puo sünu baya. (Mathi 1:21 ; Johan 3:17 ; Galatiako 4:1 ; Johan kerieu 4:9 ; 4:14; Korintiako kerieu 15:14 ; Mhakechüko 2).

Khrista-e sietsenu Ukepenuopfü ze tuo zo shierei, Puo-e kechachie la, mesa mu Ukepenuopfü nuotho-u zo, Puo Ukepenuopfü puo u mo zo. Sünu

Ukepenuopfü puo, Khrista puo mu Ruopfü rei puo zo. (Efesako 4:16). Uko puo zo derei uko se chü baya. Ukepenuopfü puo mhatho puo kethou kreizo kemosie uko peteko Ukepenuopfü nu puo zo.

Ukepenuopfü Nuo balie kenjü ükecü we chülie kenjü. Uko süu pete silie kenjü. We Ukepenuopfü mu Puo Nuo-e Ruopfü zo derei we haha themia uchü umo toupfü tuoyakezha puo zo : Uko kedipuo mhie di Puo dieko zelie tuo shi siya mo. Hau n medo mu a medo chüliekenjü. Mha peteko Ukepenuopfü dzie nu baya. Puo puo die kha pie u tsüshü, mu die süu puo Nuo-u nunu silie. Khrista-e Ukepenuopfü Nuo ükecü mha ca kekra nu silieya. Süla, puo pu keshü, "Nieko nou kemezhie tasuo, nieko Ukepenuopfü pele balie a pele rei balie." (Johan 14:1). Hauha ketho we süu chüliezhü uko süu chülie morosuo. Simo liro uko pete kephouma nunu sia ta tuo. (Johan 8:24).

4. TERHUORHI KERÜSUO KEPHOUMA (THE SIN OF IDOLATRY)

Terhuorhi kerüsuo hau, sei, ketsie morei thezhü se terhuo sou nu chü di rüsuo lieya. Süu themia rhi nu rei chülievi sidi rüsuo ketuo tei vor

liro, uko süko se rüsuo chüya. Terhuo rhi kerüsuo hau thiedzü rei mu tsie do rei chü tuoya zo. Süko puo rhi Kekreikrei di rhi rüsuo mu süko rhei tuoyakezha Ukepenuopfü kerüsuo lie chü di phouma tuoya.

Terhuomiarhi la Bible nu pu keshü, "No n thuo n la terhuomiarhi morei tei peso gei keba, morei kijü pekhro nu keba, morei kijü khro dzü nu keba mhapuorei mhiekechü rhi lielho; noa nuke tsu süko kelu morei uko theke lielho; A, Jihova n Kepenuopfü urokenyi Jihova puo, u puonuo kejo la a ngulemechüko gei phou se phou dia ketso rei u nuonuo gei phi." (Tuokepra 20:4, 5). "Sülanu Israel kinumia ki pushüchie, Niepuu Jihova hakemhie kechü puya : thenoukedilie di nieko terhuomiarhiko nunu rürei vorliechie; tsiu nieko mha kerütsekechü chüyakezha pete nunu nie zie kereiliechie" (Ezekiel 14:6).

Ketholeshü Kesau nu rei thu lashü : "Süla a nou kele, uko-a themia Judakemoko donunu rüzie la Ukepenuopfü ki vorkelieko keyhu hienu kechü; mu sikechüu monyü uko-a themia süko bunu terhuo miarhi la rhuketako nunu, mu pierüü kechü nunu, mu khunuo chakhri di cha chükechü nunu, mu thezie kechü nunu rei u kekhalienukechü thupie süko ki shükechü vituo nhie iba zo." (Mhakechüko 15:19, 20). "A nuonuo, nieko terhuorhiko therhie zoliechie." (Johan kerieu 5:21).

Ukepenuopfü nunu kekuo ngulie di thu kelieko terhuo miarhi mu süko rüsuo hienu di pu : "Uko kijü nu sü terhuomiarhiko thuo tshu, ukoa nuke tsu uko dzie pie chükelie mu uko dziekinuo pie chükelieko rüsuoya. Sidi themia hie kerünuo, mu themia kezhou bie pekeways: kejo vau ko tsü hie." (Isaya 2:8,9) "Terhuomiarhi chüyakechüko kemethuo phre mu ukoa se u nei bayakechüko puo kemevi jü : uko thenga chüketuo uko zhapukoa mha ngu reiya mo, mu si reiya mo. Supuonie puo kemevi kejü terhuomia puo rhi morei mharhi puo chü baya ga ? Harie, puo kroko peteko bu thenga chütuo, mu mhachü kesiko themia zo : uko pete bu keze kehoulie, uko bu siethalie, uko kedewatuo, uko hu keze thenga chütuo.

Rükriua seidurünuoko chüya, Puo a pie mizhü nu shüya puo a tsievütsie pie ketouya, puo bou kekuo-u pie rükriya; Puo va merütaya, mu puo kekuo jütaya, puo dzü krie mo di phisiataya. Sei mistriu-e kero puo teshü kemezhü shüya puoa pensil puo pie rhieshüya, puoa randa pie neshüya, mu puoa compase pie zhüshüya: Puoa themia rhi tuoi kechü puo chüshüya : Puo pie ki puo nu baketuo la puo chüpie themia kezivi tuoi shüya. Puoa sedarboko wilieya; morei puoa pedoubu morei phriebo puo kedalie di ketsa seiboko donu puo pesepie baya : Puo sedar puo pelhoushü di teirü bu puo vaya. Süsie süu mia puo pie seidei

chütaya : Pua huo pie mi chü peguoya, huo pie michülie di niekhrüda rieya : Sizomonyü Pua pie terhuo puo rhilie di süu rüsuo baya : terhuomiarhi puo rhilie di puo mhodzü pu nuke tsu rüsuo. Ketou puopie mi chüya, ketou süu geinu Pua themuo chüya, Pua themuo peguo chü di puo nei baya : mu puo thuo mi peguo di, hou, a leliete, a mi nguwater, ibaya. Mu keshatsa pie puo terhuomia puo chülieya, puo terhuomiarhiu : sidi nuke tsu di süu rüsuo baya; Pua süu ki kecha chü di, a shüphraliechie, no sü a rhuo-u ze. ibaya.

Uko-e mhapuorei siya mo, morei leya mo, Pua uko bu mhangu lielho üdi uko mhi bie kemawa, mu uko bu mhale lielho üdi uko nou bie kerübeiwatakechü la. Miapuorei leshüya mo, morei, a ketoupuo mi nu thewate, a puo mizhü geinu rei niekhrüda rielie, a themuo rei peguo chüliete; mu a keshako pie mha kerütse puo chüwatuo me ? A seide puo mhodzünü nerhu tsu rüsuo me ? Ikechü pulieketuo mhasi morei mhale tuo mote. Pua-e mige chütuote : bie penyakewa nou puo thuo puo cha tha kekrü zetuote, mu puo thuo puo shüphralie kenjüte, morei a dzie a zatsa kechü rü puo ba mo ma mu ha ? ikechü pulie si more" (Isaya 44:9-20).

Kemelo mhatho thashü, David-e thukeshü, "Hie gei mowe, harie Jihova, hie gei mowe, derei ketsheupie n za gei shüliechie, n ketseikevi la,

tsiu n ketho la, kiüdi seyie kekreiko bu haichü puta; tsiewe uko Kepenuopfü süu kirapuo tuota ga ? Derei Ukepenuopfü we teiko gei baya; Puo-e puo nei puo medo-u chüshüwate. Uko rhuo miarhiko sü rakachü mu suna zo, themia dzie mhatho zo. Uko tie nyi, derei uko diepulieya mo; uko mhi nyi, derei süko mhanguya mo. Uko nyie, derei süko mhapfe siya mo, uko nyhü nyi, derei süko mhare siya mo. Uko dzie nyi, derei süko mhabelieya mo; uko phi nyi, derei süko chatuolieya mo, morei uko uko mezha nunu mha puparlieya mo : süko chükeshüko uko mhietatuo; u zo, süko peleyakezha kehoupuorei." (Chieliko 115 : 1-8)

Ketholeshü Kesau nu rei we hako thupie ketuo ngulie. "Süsie Paul Athen nunu unie pfe keba ki rüna süna terhuomiarhi chüpie tshu keba ngulie di puo nou kemezhie chü bata." (Mhakechüko 17:16). Süsie rei, "Sükisü Paul Areopaga metsuo nu thalie di sie, Harie, Athenmiako a mha ngukehrü kheko geinu siliekehrü nieko nanyüko nu pechü seyakezha dou puo zo. A rühou vokehrü ki nieko-e mha rüsuoyakezhako meho tuo ru, rüsuoba puo gei, "Sikemo Rhuo puo la", ikehrü theza puo thu rei pieba di ngulie. Ka, siro nieko-e si mo di rüsuoyakezhau u süu thapie nieko kie shütuo." (Mhakechüko 17:22, 23). Puo tsierei pu sa di sie, puo rüsuo tuoyakezha Ukepenuopfü-e mha pete chü keshüu, puo themia dzie pie kechü

kerüsuo kinu lhouya mo. Morei Puo chü mu krie reiya mo we u dzie pie kechü nunu puotei kekrei puo nu puo pu lakelie "Siro terhuo miarhi rüsuo kewa vieko kechü dze we, kiju hau nu terhuo rhi-e mhapuorei mo zo : mu Ukepenupfü zo kemo sie terhuo kevi kekrei jü zoukechü we si ba zo. Siro terhuomia rei kekra mu niepuoko rei kekra ükechü tuoi di teigei zo rei mu kijü zo rei terhuo mia ükechü nyi zo rei : uko la zowe peteko puo geinu par mu we rei puo kitsatie zokechüu süsü u Puo Kepenuopfü rübei zo, tsiu mha peteko puo la lhoukelie u mu we rei puo la lhoukelieu zo we Jisu Khrista rübei Niepu kechü zo." (Korintiako kerieu 8:4-6)

Süla Bible nu terhuomiarhi hau kha sashü mote. Mu pu tuoyakezha rei, terhuorhi kerüsuoko, ketijüko, ba saluo, kelhou pie mizie nu shüwatuo. (Pesikeshü 21:8). Bible nu uko ki pu keshü, u pete nu ketuo, mhasi mhale nyituo, derei Ukepenupfü puo zo. (Efesako 4:6). Puo-e Ruopfü zo (Johan 4:24) mu puo rübei se we puo lie chülie morosuo. (Thesoloniako kerieu 1:9).

S. KHRISTA ZIE (THE BLOOD OF CHRIST)

Thezie hau teisonhie themia Ukepenuopfü ze kepfhesi keliemia gei baya. Ketholeshü Keweu teiki hau ketho, kekreilamonyü süteiki khunuo thie pie kerüsuo chüyakezha la. Derei kerüsuo hau themia kephouma chü kemesa tseilie lhota, Ibriko kethu-u-e pu keshü, "kekreilamonyü thudonuo mu temvü zie zowe themia kejo kemouko setalie kenjü zokechü la" (Ibriko 10:4). Siro khunuo zie pie kephouma khrülie lhota liro, kikidi themia themia kelalie vi ta ? Uko Ketholeshü Kesau nu meho la keshü ki Khrista zie pekru pie kephoumako khrü kemesaliete, Puo ki vorkelie kheko. Süla hauha uko kephrü sedekelie ketho-u we.

Themia kephouma puo thuo rübei kelalie kenjü, süla Paul-e pukeshü, "Derei Ukepenuopfü puo thuo u khriekechü we phouma ta zokechü nu rei Khrista u phousou chü di siakeshü geinu tha touthü ukieshü zo." (Rommakö 5:8). Puo Korintiako Kerieu 15:3) nu rei pukeshü, Khrista-e uko kephoumako la siashü mu hau krus geinu siashü. (Filipiko 2:8). Siakeshü hau nu puo zie pekru keshü la u kephoumako vashüwate. Tsie ketso ketuo u liro kikidi thezie hau we puo ze di lietuo

ga? Nanyü nu pele tuoyakezha kekra mu kepele geinu zo ituo. Ketho, kepele hau rei tietsa puo zo, derei kepele rübei zo we tsomo. Uko Bible nu phrükemie puo dieko zelienushü. " (Ibriko 5:8, 9). Puo dieko chü mu ze keliemia (Jakob 1:22). Puo die kha keshüko zelie (Johan 14:15) basaluo. Süla uko si tou kelie we puo die zelieta liro we puo zie penuoliete. Puo kedipuo kemhie di puo die zelieta liro we puo zie penuoliete. Puo kedipuo kemhie di puo die kha shü ga ? Ketholeshü thuthe huo nunu silie khe. Thakie, "Themia kehoupourei pelelie di baptaiz chülie ro kelakelie ngulietuo" (Mark 16:16). Khrista-e pukeshü pelelie mu baptaiz chükelie nunu kelalie vi, uko die thela-u puo dieko ze di tuo kelie la Khrista zieu tsolie ya. Sidi puo kephouma nu mesalieya. Süsie rei Pitor-e miakramia mhodzü nu uko kephoumako la pushü" Nieko puo bu nieko kephouma kelalashü nieko tsüketuo la nieko nieko nou kedi phrelie di Jisu Khrista za nunu baptaiz chüliechie; silie liro nieko Kemesa Ruopfü mhaphruou ngulietuo." (Mhakechüko 2:38). Pu la shunyü, themia kehoupourei unou kedilie di baptaiz chülie ro puo kephoumako vashüwatuo, kekreamonyü Khrista-e puo zie pekru pie uko kephoumako la phousou chü tseiwa ta zokechü la, süla themia kehoupourei die khakeshü hau zekeliemia Khrista zie bu puo khrülie di puo kephouma nunu kejo kemouko va

shūwatatuo. Sūsie rei, Saul puo nou kedikelie ki kepethamia puo vor di pukeshū," Siro no kedipuo chū di tsie rei ba zo ga ? Sielie di baptaiz chūlie, sidi puo za nunu n mezhiemelo di n kephoumako khrūwalie." (Mhakechūko 22:16). Derei kedipuo mhie di baptism la kephouma khrulie ga ? Sūu dzū nu le di khrūkewa la mo, derei diezekelie la. Sūla themia kehoupouerei Niepuu diezelie ro Khrista zie bu puo kephoumako khrūwaya. Sūsū mhakeremo zo.

La vo Rommiako 6:3-6 nu apostel Paul-e ha kemhie di pushū, "We Jisu Khrista ze baptaiz chūkelie kheko puo kesia cha sikechū nu baptaiz chūlieta zokechū nieko si mo ba me ? We baptaiz kechū nu puo se ze puo chū di u khruwata ze; sidi u puou kekuouū kesiamia donunu Khrista kesoukelie tuoi u bu rei u kelhou bu kesalie di lhou tuolieketuo la. Kekreilamonyū we puo se tsatie volie liro puo rheilasiekelie tsalie rei volietuo. U kephouma miau pejūwaketuo mu sidi we kephouma die chū tuo sa molieketuo la we u themia kewe u pie puo sa krus geinu gouwatakechū die siliechie." Hau nu kedipuo silie ga ? We puo die ze kelie geinu Khristan kesia nu vor tsolie, morei puo sia keshū la we puo pra ngulie. Sūu cha we Khrista zie-u penuo vor di tsoliete. Sūsū tuoi chū kemesa shū rei wate. Efesako 1:7 nu puo pukeshū, U kephoumako puo zie pie vashū u tsūliete. Mathi

26:28 nu Khrista thuo pukeshü puo zie pekru shü di sügei sünu u kephoumako vashüwatuo. Süsie rei khuso hako nu u kephoumako vashü mu kelakelie ngulie kevi dze Mhakechüko 2:38; mu Mark 16:16 nu rei nguliete. Süla uko puo die khakeshüko zekelie la Khrista zie-u nu vor tsolie mu mesa rei lie. Hauha zo kemosie kekrei puo rei jü.

Khrista zie hau kekrei hu rei mehoshü khe :

1. Khrista zie pie Ketholeshü Kesau nu dietseidiekholiete. (Mathi 26:28)
2. Khrista zie la Judako mu Judakemoko donu sozha-u biephaliete. (Efesako 2:13,14)
3. Puo zie la nu u chü kemiatholiete. (Rommiako 5:9)
4. Puo zie la u rhaliete. (Kolosiko 1:14)
5. Kehouu puo zie pie khrüliete. (Mhakechüko 20:28)
6. Krus geinu krukepar Khrista zie la kezekevi vor. (Kolosiko 1:20).
7. Khrista zie puoma kere-u pie kephoumako rhaliete. (Pitor Kerieu 1:18,19)
8. Khrista zie thuo kephouma peteko nunu uchü Kemesashüya. (Johan kerieu 1:7)
9. Puo thuo puo zie se u kephoumako khrüliete. (Pesikeshü 1:5)

10. Tekuonuou zie pie uko pfe menyi pekrawate.
(Pesikeshü 7:14)

11. Niepuu kerükra ca kecü nu Khrista zie khapie
ketsü we rükraliete. (Mathi 26:26-28)

Khrista zie hau n la kedipuo üya ga ?

Niepuu n ki vor ketuo die zelietao mo ? Mo liro, tsie rei no kephouma nu tuo zo. Derei no Niepuu die khakeshüko. Zelietao ta liro, n kelalie tuo, puoca no puo ki vor kelie la. Süsie nu n sapie kehou nu shülietao puo zie pie n khrülie keta la. Süsie no rei Khristamia puo chülie tato, no Niepuu kerükra, ca-u zhadoudo medzilie ro, Puo kezie nu ketuo tuoi no rei kezie nu tuolie ro, süsie no rei Jisu Khrista zie nunu n kephouma peteko nunu mesalie tato mu mesakemo nunu menyalie tato, sidi n bu kechachie kerhei prü ngulieketao la. Thezie nu kekuo ba ketho we.

6. KIKIDI KHRISTA-E SIASHÜ GA ?

(WHY CHRIST DIED ?)

Khrista siashü. Hauha Bible mu kephrüda thedze nu rei ketho zo kecü zhapu chülie. Hako hala hie nieko si la lie nyüyawe.

1. Khrista siakeshü kemethuo nunu sia mo. Themia kekra lhou sierlie di sia taya. Kemesa

leshüda kethu mia puo-e pukeshü themia pete sia morosuo. (Ibriko 9:27). Sita liro, Khrista kesia hau kedipuo kekrei ga ? Puo lhou mo me, mu kekreamia mhie mhachü di sia me ? Ketho derei puo kelhou we krei mu puo siakeshü ca rei krei. Puo kephouma chü mo to zo di lhou mu puo siakeshü kephoumama kelalieketuo la. (Korintiako kenieu 5:21).

2. Khrista sia ketuo siedzekesi die nu pupiezhü. Isaya siedzekeshü pukeshü, "Puo-a u mezhioko toupfü ta tou zo, mu u nousuoko toupiete; sizoürei we puoü kere dzükelie, Ukepenuopfü bu puo vüwa mu puo pechü penyü kewa puo tuoite. Derei u kejo la puo bu rüza pfü, u kerüzhüko la puo vüwa; vü petsei kechüu pie puo gei shü di u chü pevilie, mu puo kevü pfüko thuo u chü kemenelie. U pete rei tekuo tuoi yotuo te; we cha u tse va phrete, mu u kesuoko pete pie Jihovaa puo gei shüliete" (Isaya 53:4-6).

3. Khrista-e puo thuo puo se dze pu, "Jisu lasie uko ki Nieko kerüsuoki hau bietsowalichie, siro a zha se nu phou lalietuo; sita" (Johan 2:19). Puo hau kehou ki üse puo mo-u dze tsatie pu keba zo, mu puo kesia mu rheila sie ketuo dze pu pekie keshü zo.

4. Khrista bu siashüketuo la Ukepenuopfü thuo ketsekeshü zo. "Siro Ukepenuopfü-a kijü khriethor zo di Puo Nuopfüliu khashü zo,

kekreilamonyü themia kehoupuorei puo pele kelieu kaü jüta mo di kechachie kerhei nguliezotuokechü la." (Johan 3:16)

5. Khrista-e siashü tuoülie. Puo sia ketuo we Puo puo medo zo ? "Siro themia mHINGU ki themia rüliko se di kesia nu rei sizomonyü krus geinu sia "zorei diezechü zo di puo thuo puo chü kezhaselie." (Filipiko 2:8).

6. Khrista-e kephouma jü zo di sia, Khrista dze pukeshü, "Siro kephoumako chüsete tuoü di puo thiedzü mia mHINGU chü vor zo kechü nieko rei si batuo, mu puo nu kephouma puo rei ba mo." (Johan kerieu 3:5)

7. Khrista-e kephoumako la siashü. "Derei Ukepenuopfü Puo thuo Ukhrie kechü we phoumata zokechü nu rei, Khrista U phousou chü di siakechü geinu tha touthü u kieshü zo." (Rommiako 5:8). "We Ukepenuopfü khrielie monyü puo thuo u khrieketa zo, sidi u kephoumako la u ruotho chüwatuoü di thiedzü puo Nuou ketseshü zo, süu kekhrieu zo." (Johan kerieu 4:10).

8. U bu rheilieketuo la Khrista-e sia shü. "U bu puo la rheilietuoü di Ukepenuopfü Puo Nuou ketsepie kijü shüükechü sü Ukepenuopfüki nunu kepar kekhrieu pie unou nu u pesi pengushüwata zo." Johan kerieu 4:9).

9. Khrista-e krus geinu sia, Hau pechüpenyü se di sia keshü puo. Huo pie puo mo pechükeshü

nu kekreamia rei alie, puo donu kerugumia mia kenie sakeshü ki rei puo pechü kuo, puo mha kesuo chü mo zo shierei. Mathi 27 nu phrülie, "Sidi u kepele kha u ketsüu mu chü tseishüyakezhau Jisu meho zolie khe. Puo mha puo kenei Puo puo mhodzü tsatie ba kechü kemengakechü rei üse mha puo kemo mhiei di krus se rei hielieta zo, sidi vo Ukepenuopfü kediba nu theza tsalie bata zo." (Ibriko 12:2).

10. Thezho kewe se ta ketuo la Khrista-e siashü, "Uko kekha, ungukevü kekra die thukeshüko vawate, sizomonyü puo krus geinu thezhü pie süko zhie pejüwate." (Kolosiko 2:14).

11. Thezho kesau morei Ketholeshü Kesau khashüketuo la Khrista-e siashü. (Mathi 26:28). "Puo dietseidiekhokechü kesa puo ikeshü ki sü puo therieu pie se kewe chüwate. Derei wetakezhü mu tuo rieketau jütaketuo tiete." (Ibriko 8:13).

12. Khrista-e kehau la siashü. "Kekreilamonyü Khrista kehau u tsü kechü tuoi mia nupfunuo kechü u rei puo kimia tsüu zo; Khrista we sizomonyü puo mo-u kelakelieu rei chü sa," (Efesako 5:23).

13. Khrista-e u siedze la siashü. "Siro themia kehoppuorei puo la siedze süu kenyimia puo mesa kechü tuoi sümia rei u thuo uchü kemesa se tuoya," (Johan kekriu 3:3).

14. Khrista sialie, derei puo pie khrukewa sie rheilaliete, mu sidi süsie puo teigei keba puo puo kediba nu la khote. (Mathi 28:6 ; Mhakechüko 1:10). Süla Khrista kepele kheko themia kehoupuorei rheilalietuo. (Korintiako kerieu 15) Khrista nu kuokelie ba ketho we. (Johan kerieu 5:4, 5).

Hanu dieca huo kikidi Khrista sia tieshiü. No rei siliete, puo kemethuo nunu sia mo zo. Sizomonyü puo a puoca nyi di siashü zo. Puo n la mu a la siashü. Puo themia pete la siashü. Puo siakeshü u bu kaü jüta molieketuo la, sikecü monyü u bu kerhei ngulieketuo la zo. Puo sia keshü-u geinu u bu kelakelie ngulieketuo la. Ba hou rei, puo siakeshü hau la we kechachie kelalieketuo la.

Niepuu puo thuo n khrie zokecü pekieshü, süu puo thuo puo khapie n phousou chüshü, n hu rheilieketuo la. Tsie we, no puo kekhrrie mu puo die khakeshüko zelie tuo mo lho shiü n medo zo. Khrista-e pushü, "Nieko a khrieya ro nieko a die khakeshüko zetuo." (Johan 14:15)

7. NO KHRISTA KEHOU DZE SILIE ME ? (HAVE YOU EVER HEARD OF THE CHURCH OF CHRIST ?)

India nu Khrista kehou dze kepu kevo ki, themia kekra rei sichie mo kechü kemhie silie. No kedipuo mhie ga? A kele ki no silie te nhie. A bu n ketso shü thie, no Khrista kehou dze silie me ? Mo ü liro, a kekreamia ketso kecü kemhie di n ketso shü nyü ba : Kiü di ? No Bible ba mo mo ga ? Leshüda sünu no kedipuo kehou dze phrüya ga ? No phrü mu phrü la la lie liro kehou puo dze ngulie tuo, mu kehou süu Khristä kehou. Siro no kiü di kehou hau dze silie mo ga ? Puotei pete nu Bible pie n dzie nu theze se tuo lie. Thechü hanu kehou kekrekrei kecü keba ngulie. Derei Niepuu kehou la kedipuo mhie ga ?

Khrista kehou hau kijü pete nu ba. Süu thechü pete nu baya mo, derei sumianie Bible medzi tuoya shi mu Bible rübei se uko vie chütuoya shi sünu ngulie vi. Kehouu nanyü kekrekrei kecü la mo, kezaketuo la rei mo morei themia thuo chükelie kehou mo. Süu Catholic rei mo, morei protestant rei mo, Judania rei mo. Siro süu ki-u ta ga ? Süu no Bible phüu keba kehou u zo, kekreamonyü Niepuu die khakeshü ko zekelie mia mu puo nu tuo seiyakezhamia kehou u zo kecü la.

Kehou hau Khrista-e pfü se par. N thuo phrü meho lie. Mathi 16:18 nu Khrista pu keshü, "Ketsie hau gei hanu a kehou chütuo."

Süu Jerusalem nadiu nunu sedelie. Luk 24 mu Mhakechüko 2 nu phrülie mu nu süko phrü kelie sie ketho ükecü silietuo. Süu London nu morei, Germany nu, America nunu rei sede mo derei Jerusalem nunu zo.

Kehou 33 A.D. mese ki sedelie. Hau puo ca teicie 2000 mese vor ta zhie.

Tsie rei Mhakechüko 2 nu phrüla lie, no sünu puotei mu kehou sede kelie dze huo lelie tuo.

Khrista ze kehou chü lie ya ro, thezau rei Khrista za nu zo tuo. Kehou tho kelie hau ketho zo. "Khrista kheko pete kelushü ho." (Rommiako 16:16) Hauha rei puo tsüphrüko pu keshü ketho zo. "Sükisü Antiok nu keba pethakelieko üse Khristan kie rie sieta." (Mhakechüko 11:26). Bible thuo Khristan hau kie kelie zo. Süla kehouu puo zo.

Khrista-e kehou tsüu. "... Khrista kehouu tsü kechü tuoi mia nupfunuo kechü u rei puo kimia tsüu zo : Khrista we sizomonyü puo mo-u kelakelieu rei chü sa." (Efesako 5:23). Niepuu kehou we kijü hanu head quarter baya mo. Khrista-e puo tsüu zo mu puo Ukepenuopfü ze di teigei puo puo theza tsatie baya.

Khrista-e kehoun kelakelieu. Hauha rei Efesako 5:23 nu tha u kie shü. Puo ca miapuonie kelalie tuoü ro puo kehoun tsüphrümia puo chülie morosuo.

Khrista kehoun la siashü. (Efesako 5:25 ; Mhakechüko 20:28). Hau kidepuo rei u la puo mezhie melo lieshü. Süu ca kedipuo ga ?

Kelalie ketako sünu sa waya. (Mhakechüko 2:47). Mu Khrista-e kelalie ketako sa pie puo kehoun nu shülie.

Puo kehoun la khunhie lavor tuo. (Efesako 5:27). Puo lavor ketuo ki no puo kehoun nu tsüphrümia puo chülie mota liro, kedipuo mhie tattoo ga ? Süu la no lelie cie.

Niepuu kehoun thie thechü ha nu tuo te, nadi hau nu, mu seyie hau nu no rei tsüphrümiapuo chülie vi, no puo dieko khrie mu phrü tuoya ro. No puo dieko phrü kelie sie puo khrie partatuo, Jisu Khrista-e Ukepenuopfü Nuou ükecü rei silie tattoo. (Ibriko 11:6 ; Johan 14:1-3; Rommiako 10:17). Süsie no n kephouma nunu rüdei la lie tattoo (Luk 13:3 ; Mhakechüko 17:30 ; 2:38) Khrista Ukepenuopfü Nuou ükecü phralie (Rommiako 10:10 ; Mathi 10:32) mu süsie baptaiz chülie. (Dzü nu khrukelie) n kephoumako vashülie ketuo la (Mhakechüko 2:38 ; Mark 16:16 ; Rommiako 6:3,4 ; Galatiako 3:26, 27 ; Pitor kerieu 3:21). Si

keta ze Niepuu puo kehou nu n salie tatuo. (Mhakechüko 2:47) mu süsie no rei khristanmia üdi kielie tatuo. (Pitor kerieu 4:16). Hau pie n kebachü nu Khrista kehou tsüphrümia chülietuo, mu sumianie Niepuu khrieya shiü süko Niepuu nu ba sei tatuo. Puo die khakeshüko zelie mu puo pele rei tatuo. Hauha no kehou kekrei puo kechü le tasuo. Morei no nanyü kekrei dze rei le sa hie, kekreibamonyü Niepuu kehou nu nanyü kekreibrei kecü baya mo kecü la.

Süsie no si salie nyüro n Bible phrülie. No rei chülie kevi sie hie ze kevasiliecie, dieca huo pu sa shülie ketuo la mu Bible dieyie methuo za shü ketuo la.

"Tsiyawinu vo kenuo kenuotsa rei kechachie kehounu mu Khrista nunu mia bu puo ketsheu chüliechie. Amen." (Efesako 3:21).

8. KHRISTA KEHOU-E KEDIPUO GA ?

(WHAT IS THE CHURCH OF CHRIST ?)

Thie kijü hau nu kehou tshutuote. Puo cha kekra nu uko kemhie tuoya. Uko themia bu sedeshü. Sünu kehou tsüphrüko kekra uko kehou tsüphrü chülie moro teigei volie lho ükecü pu ketuo uko la meyie phi mo. Uko donu nanyü keza

pie kekrekrei kecü kekra chü tuoya sidi uko pete rei nanyü kehouporei vi phre zoü di keze kepu tuoya. Uko theza kekrekrei kecü tholie di kehou krütako uthuo u kehou nu se ketuo la leshüdako chü pekrei lie di se tuoya. Derei Khrista kehoue puo rübei zo, mu kro haunu sa kemoko, pete rei krütatuo "Khrista kehousa kehou ketho-u zo".

Khrista kehou nu nanyü kekrei taya mo. Süu nanyü dze la leya mo. Süu Catholic mo, Protestant morei Judako rei sidi keza ya mo. Süu themia-e sede shü mo. Themia mhie di tsüu chüya mo. Süu kijü headquarter rei chüya mo. Süu themia za se kielieya mo. Süu themia thuo chü kelie leshüda medzilieya mo. Süu political morei social la rei mo. Siro süu kedipuo ta ga ? Süu kedipuo chülievita tuo ga ? meho shükhe.

Kehou hau Grik die nunu se par 'Ekklesia' mu puo ca "kie sie kepar". Ca kekreinu, kehou hau kijü nunu kie ze par di Ukepenuopfü lietho nu shükelie. Paul-e dieca hau kelashü si sie kijü u nunu u ze parlie di Ukepenuopfü kedinu keler morei Niepuu kehou chükelie. (Kolosiko 1:13, 14).

Bible nu kehou hau ca kenie nu kie. Kerieu liro kijü gei ketuoko kele nu puya. Khrista pukeshüki dieca hau geinu pu, "A ketsie hau gei hanu a kehou chütuo." (Mathi 16:18). Hau nu puo mha kekrei la lemozo di pushü. Kenieu nu tsie kehou nu vor kehou ya kezako se di pushü. Uko

hau phrü mu phrü lashüşü baya, puoca Korint kehou, Thesolonia nu kehou, basaluo. Korintiako kerieu 1:2 ; Thesoloniako kerieu 1:1) Süsie vor kehou kelieko pete la Paul-e pu di sie, "Khrista kehou kheko pete nieko kelushü ho." (Rommiako 16:16). Uko pesikeshü leshü nu phrü kelie Asia nu kehou thenia ko geinu silie vi.

Kehou hau kijü hanu Khrista Ruopfü geinu mo puo zo. Sumianie puo dieze yashi süko mu puolie chü kelieko puo ze lieya. Mo hau gei tsüphrü kekra nyi. Derei puo tsüu puo zo. (Korintiako kerieu 12 ; Kolosiko 1:18). Süunu umo puo. (Efesako 4:4) mu kehou rei puo (Efesako 1:22,23)

Themia kehou dze silie tuoü ro tsiedo kinu sedekelie thedze leshüko nu meho lie, no süko silieketuo la Bible nu ngulie lho, kekreilamonyü uko Niepuu siedzenu ketouu zeya kemo la. Derei no Khrista kehou dze sinyüya liro Bible nu meho volie, silie liro no pete ngulie tuo. Bible nu kehou dze pu pie kezü rübei monyü no kedipuo sinyüya shiü u ca thashü ya. (Timothi kenieu 3:16,17 ; Jakob 1:25).

Khrista-e puo kehou sede shü (Mathi 16:18) Jerusalem nadiu nunu 33 A.D. teiki. (Mhakechüko 2). Süu ca kehoutu a vie morei n vie morei kekreamia vie rei mo. Süu England nunu sede mo, süla süu England kehou rei mo. Süu America

nunu sede rei mo, süla süu Americanmia kehou rei mo. Derei süu Asia nu Jerusalem Nadi nunu sedelie. sü rübei zomonyü kehou Süu kehou medzi mo, süu teicie krei kere-e thepfü kehou mo.

Apostelko tei ki kehou hau nu tsüphrü chüliekevi cha puo rübei, süu puo die khakeshüko ze kelie geinu zo. Dieliekevi si keliemia (Rommiako 10:17). Süu pelelie (Ibriko 11:6) Uko kephouma nunu rüoelie (Mhakechüko 17:30) Khrista pie uko vie chülie (Rommiako 10:10) mu baptaiz chülie (dzü nu kekhrü) uko kephoumako vashülie ketuo la (Mhakechüko 2:38). Süla uko kelalie mu kehou nu salieta. (Mhakechüko 2:47). Thie rei Niepuu sü kemhie chü tuo zo.

Tsüphrü süko khristanmia üdi kieya. Mhakechüko 11:26 ; Pitor kerieu 4:16) mu kehou süu Khrista kehou üya morei Ukepenuopfü kehou üdi kieya. (Rommiako 16:16) Süu, Khrista mo-u ütuo. (Korintiako kerieu 12:27) derei kehou-e u mo puo zo. (Kolosiko 1:18). Süsie rei kethuu-e pukechü hau Khrista kehou puo nu süu Khrista Ruopfü mo-u zo. Süla thie Khrista za se di puo rhu ya (Mhakechüko 4:12).

Kehou hau nu kijü pete mia nyienyie kecü se u thuo u kehou nu vo kehoulieya. Kehou nu kevor kheko pete kekha jü, vo kehou lievi. Derei pete rei kekhrü mu kezekevi se pha kerhie tuoya puo ca nyi di, mu siü Khristau-e puo tsü-u zo.

(Efesako 5:23). Kehou kirapuo nu kehoumiakra mu ruopfü kitsatie metei thayashi sünu, mia bu mhasilieya, süsie uko donu kehou phichüko dikonko kepethako, basaluo baya. (Timothi kerieu 3 ; Tita 1).

Kerüsuo hau zhadou do therie zha metsei chüya. (Mhakechüko 20:7) Tsüphrüko keze di phrülieya (Timothi kenieu 2:15) kecha chü (Thesoloniako kerieu 5:17) keli (Efesako 5:19) Niepuu kerükra ca se lie (Korintiako kerieu 11) mu kha keshü rei chüya. (Korintiako kerieu 16:2).

Ukepenuopfü-e puo themiako bu kijü nunu mesa mu puo khu rei jü zo lie nushü (Efesako 5:27) Süu dielieu liro kijü pete nu dieliekevi pie pu nu shü (Marki 16:15). Mu kemezhie ketuo mia khruohi shülie (Jakob 1:27). Pele sei tha kelieu kerhei tsüreu pie tsütuo (Pesikeshü 2:10; Mathi 25).

Hauha üse Khrista kehou u üdi kieya. Bible nunu no hako se phrülie vi. Hau ki rei si salie mu süu tsüphrümia puo chütalie. Süsie nu no Khrista kehou tsüphrümia puo chülie tatuo.

9. KETHOLESHÜ KESAU KEHOU

(THE NEW TREATMENT CHURCH)

Uko kehou ketho-u silie tuoü ro, uko ketholeshü Kesau nu meho vo ro silie tuo. Siedzekesimia-e pu pie kezhü rei (Isaya 2:2,3 ; Daniel 2:44). Uko hau se kemejü lie ro Khrista-e kepethamia ze kemhie tou kecü ngu tseilie.

Uko the mia thuo kehou la pu keshüko se u nou nu shümolie khe. Sikecü monyü Ketholeshü nu pu pie ketuou se keze meholie khe. Keze di sede shükhe.

1. Khrista-e kehouu chüshü. Puo thuo pu kecü, "... a ketsie hanu gei hanu a kehou chütuo, mu Hades kharuko puo penyü lielho zo." (Mathi 16:18). Hanu sikelie puo puo kehou chütuoü shü. Süla kehouu puo vie.

2. Kehouu Jerusalem nunu sede lie. Khrista-e apostelko ki pu keshü, uko bu Kemesa Ruopfü kekuo ngulie kemochie Jerusalem tse ta hienu di pushü "the nou kedikelie mu a kephoumako valie nu kechü Jerusalem nunu puo za pie se petha keriethe chü zo." (Luk 24:46-48). Kedipuo mhie di hau vor tasiü kecü Mhakechüko 2 nunu uko phrülie vi.

3. Süu 33 A.D. tei ki nu sede lie. Kehou Khrista rheila sie keta sie zha hiepengou nhie

sedelie, süu Pentekostal zha therietho-u nhie. (Mhakechüko 2).

4. Hanu ngu kelie kehounu Khrista za nu thu shü. Paul-e puo kenei leshü thupie Rom nu Niepuu kehounu ko kelushü. Puo hakemhie di pu, "Khrista kehounu kheko pete nieko kelushü ho" (Rommiako 16:16). Korintiako kerieu 12:27 nu Puo-e Khrista mo-u pie se pushü, süu Khrista kehounu (Kolosiko 1:18). Sietsenu Khrista-e puo kehounu chülie ro, tsie rei Khrista kehounu zo mu Khrista vie rübei zo kemosie, kikidi kekrei tatuo ga ?

5. Tsüphrü süko Khristanko rübei zo. Mhakechüko 11:26 nu sikelie uko Antiok nu khristanko üdi kieliete. Hauca Niepuu kekuou thuo themia hü shü di tho kelie theza puo, kekreamonyü kenuotsa Pitor-e pukeshü, themia kehounuorei khristan za süu la Khrista tshe zoliecie (Pitor kerieu 4:16).

6. Khrista-e kehounu khriethor kecü la puo phou khashü, "Miä nupfunuoko nieko rei Khrista-a kehounu khrie mu süu la puo phou rei khakeshü tuoi nie nupfunuo khrieliechie". (Efesako 5:25).

7. Khrista zie pie se khrüliete, Paul-e Efesa nu kehounu phichüko ki pu keshü, "Nieko nieko thuo rei mu Niepuu puo thuo puo zie pie khrü kelie kehounu va chünu di Kemesa Ruopfü-a nieko bu süu kepfeko chü baketa, kro süu pete rei nie kirei halie, huchie." (Mhakechüko 20:28)

8. Kehouu puo rübei. Ukepenuopfü die nunu, "U mo-u puo, zo. (Efesako 4:4); mu Umo süu kehou (Efesako 1:22,23 ; Kolosiko 1:18). Süla u-mo-u puo rübei mu u mo süu kehou liro, süsie sünu kehou puo rübei chü keliemese.

9. Khrista süu tsüu, "Siro Puo-e themo, süsü puo kehou. Puo-a süu tsüu zo; puo sietsenu ketuo-u kesiamia donunu penuolie kerieu, kekreiblamonyü puo bu mha peteko nu kezhatu-chüketuo la." (Kolosiko 1:18). Hau themia sa mo di puo thuo pfülie.

10. Khrista-e kehou kelakelieu. Phrü shükhe, "Kekreiblamonyü Khrista kehouu tsü kechü tuoi mia nupfunuo kechüu rei puo kimia tsüu zo. Khrista we sizomonyü puo mo-u kelakelieu rei chü sa." (Efesako 5:23).

11. Kelalie ketako Niepuu puo kehou nu salie. Bible nu pethakeshü themia kehoupuorei pelelie morosuo sisi baptaiz chülie, kelalie ketuo la. (Mark 16:16). Süsie Paul-e pu la keshü, pele lie di baptism kechü nunu Khrista mu puo kehou nu ler lieya. (Galatiako 3:26,27 ; Korintiako kerieu 12:13). Kekrei huo rei sa, Pentekost zha nhie themiako unou kedilie mu uko kephoumako valieketu la baptaiz chü phre lie, süsie "Niepuu teisonhie kelakelieko bu uko salielie ba zota." (Mhakechüko 2:47).

12. Puo yasapfüu morei kehoun la khunhie puo Khrista la vor tuo. "Puo bu mesa mu chiekemo la kerhuda morei rürhü morei mha sikechü puorei puo gei tuomo zodi puo kehoun kezivi puo chüpie puo thuo lielieketuo la" (efesako 5:27). No puo yasapfü puo, morei kehoun puo, ikecü nie nou nu le seilie morosuo, mu süu puo za nunu kietuo. Puo süu la vapuo la vortuo.

No kehoun tsüphrümia puo chü di Ketholeshü Kesau phrüya me ? Mo liro, no kikidi Khrista kehoun nu ba ükecü pu lie vi tuo ga ? Hako le menuo lie di vor Khrista kehoun meho shücie.

**10. INDIA NU KHRISTA KEHOUN
KICHIE PUO BA TUO GA ?
(HOW LONG WILL BE
THE CHURCH OF CHRIST BE IN INDIA ?)**

Ha kemhie di ketso baya. 'India nu Khrista kehoun kichie puo ba tuo ga ? Ketso keshü hau India mia bu kelashülie morosuo. Dieca kekrei nu Niepuu khrieyakezhamia rei ba se lievi derei kidepuo bayashi silie kenjü mu puo kepeleko pete puo die ze tuoya. Hako nu unounyü jü liro kehoun chü salie ketuo re tatuo. Hauha silie ketuo re mo.

India nu chazoumia vor lhou ba yamo moshi süu la mhapuorei zo mo. Chazou tsatie nu kekruohi vor ya mo moshü, süu la mhapuorei zo mo. Uko kehoui chülietemo moluoshi süula mhapuorei zo mo. Mha kekreiko la le u dzü zei morei vi. Puoca tou-u liro u kijü nu Niepuu uko bu chünu keshüko chüya mo moshi süusü zo.

India nu hau seketsohü kecü rübei zo mo chazou tsa seyie kekreiko rei hau ketsoya zo. Themia sumianie Niepuu die zelieyashi thechü sünu Niepuu kehoui chülieya. Mhanü Niepuu dieze yakezhama thechü süko nu jü liro Niepuu kehoui chü salie kenjü.

Lakipuowe rüna nu kelhoumia kehoui tsüphrü chütaketuo kenoudo tuoya, kekreilamonyü uko donu thie mhatho chüketuoko ngushü di uko nou thesetayakezha la. Derei no michiehe, vapuo no Niepuu kinumia puo chülieta liro no puotei pete nu tsüphrümia chülieta zo kecü la. Miapuo puo mhatho-u khawa di zha huoyo la tatuota lie vi, derei puo kehoui se talie kenju, süu ki rei Khrista nu Khristan kechü hau u ki nunu se setaketuo we süuki rekuo. Kedipuomhie di thepieu pfülie tuo ga süu silie, sü rübei zo monyü n siezanoumia tsüphrüko rei ze salie.

Huokipuo we huomia vor n chü pele rei lievi, Khrista kehoui hau Delhi thechü nu rübei zo mo, derei Bombay nu Shillong, Madras mu India nu

nadi morei rüna kekrekrei keba nu rei Khrista kehou ba ükecü no sikelie la. India pete nu ba kemo la, puotei touki vor lielho-ü kecü rei mo. Sikecüu monyü tsie ki ha kijü pete nu kehou-u keyie mhai vo tazhie. Hai geinü lekelie puotei we penuo se bate.

India nu Khrista kehou hau vor menuo zo rei, Khrista kehou hau kesa mote. Kijü thedze nu meho kevo ki Khrista dieliekevi mu Niepuu kehou hau apostelmia puo, Thomas-e seyie hanu vor di petha keriethe chütuote. Paul-e Kolosiko 1:23 nu thukeshü nu we sikelie, dieliekevi pie kijü nu pu tuoyakezha pete teikhro kelhou kheko petha lie nu keshüu, Indianmia rei salie tazo. We le kecü süteiki, uko kerünyü rübei monyü, süu dieze lie ketako la kedipuo mhie ta shi? Mhakechüko 2:47 nu, pu keba tuoi uko Niepuu kehou tsüphrümia chülieta mecie. Kijü seyie kekrei ra ketuomia mhie di India nu rei themiako puotei pete nu whuo pie kekrü kecü nu shülie, sidi kehou khalie morei kehou bu chazou se ta di sede ketuo rei chü. Süu ca India nu puotei cha mozoluo kehou vor sede la kelie.

Süsie rei nie hau le tou lie, Khrista kehou-e Americamia kehou mo. Süu America nunu sedeshü mo. Derei Mhakechüko 2 nunu pukeshü tuoi teicie nyie kenie vo keta ki Asia kejü nu Jerusalem nadi nanu sede lie. Süu nanyü zatho di kehou chü mo. Süu themia ze di sede lie mo, derei Khrista ze di sedelie. (Mathi 16:18).

Kehouu la Bible-e puo rhei-u kha tseishü wate. Süla we puo rhei süu ze tuoü ro Niepuu kehou chü sede kelieu zo. Hanu shierei, kijü kehourapuo nu shierei hau ketho zo. Derei va puo puo rheiü meho shülie.

1. Kehouu sedekeshüü pushü. (Mathi 16:18).

2. Kehou u kirapuo nu sedelie shi pushü. (Mhakechüko 2).

3. Kedikechüki sedelie shi süu rei pushü. (Mhakechüko 2).

4. Thezau kedipuo kemhie di tho lie shi süu pu shü. (Rommiako 16:16).

5. Tsüphrüko za üse kedipuo üdi tholie shi, süu pie pushü. (Mhakechüko 11:26).

6. Ki kemhie di kehou tsüphrümia chülieteshi ikecü rei pushü. (Mark 16:15, 16 ; Mhakechüko 2:38,47)

7. Kerüsuo dze rei pushü. (Mhakechüko 20:7)

8. Sünu supuo puo tsüu shi ikecü rei pushü. (Kolosiko 1:18)

9. Sünu kidepuo bashi ikecü rei pushü (Efesako 4:4 ; 1:22, 23).

Sü rübei zo kemo kekrei kekra rei pusashü. Derei themiako puo rhei hau ze lie tatse themia kekra Khrista kehou tsüphrümia chülie. No rüve se kijü seyie kekrei ra vo liro puo rhei puo nu

rüsuo keba ngulietuo, nu rüsuo chüyakezha tuoi Khrista nu puo-Khrista nu mo puo, süüsü Khrista kehouso.

Hie n bu n Bible selie nu di hüshuüawe, mu sisi hanu pupie kebako Ketholeshü nunu pfü lie nuyawe. No ngu kelie ki ketho u liro, no rei süu n vie chüliecie. Derei no ngu kelie ki ketho mo liro, süu khawalie. Derei no miatho mu dietho zo di phrülie liro, no ketho zo ükecü silietatuo. Mia puo rei n kedo wa ketuo la pu shümo. Sikecü u monyü we n khruohishünyü ya we, we chülie kevichie Ukepenuopfü die se n cha thashü tuotüya we.

Siro no India nu keba ki Khrista kehouso la n nou nyü tuoya ro, n kepele-u pie nu balie mu kekreamia bu rei n mhielie. Silie ta liro Khrista kehouso hanu rei sie lie tuo.

11. BIBLE KETSOKECÜ DIA KO

(FOUR BIBLE QUESTIONS)

Bible nu pu mesa pie keba kehouso puo rübei, isi (Efesako 4:4 ; Kolosiko 1:18). Derei tsiedo kijü nu kehouso kekra sier di kehouso kiu üse Bible nu keba kehouso teshi idi ketso sede tuote. Kehouso peteko Ukepenuopfü dieu medzi tou di uko kehouso

chütuo zhü ükecü u thuo u zha zhü puphre. Sietsenu kehou puo rübei zo, süla kehou peteko Niepuu vie chülie kenjü. Süu lekevo ki kiu kehou ketho-u shi, nieko ki rekemo die puo se ketsotuo. Themia kekra puoca kekrekrei kecü se ketsolievi, derei puo ca ketso ketuo ca dia hako nu silietuo kehou süu nu mezhü di chü tuo ya mo mia zho rüli meho di miadova tuoya shi, thashü tuo.

Ketso kecü-u uko sedeshü khe, süsie Bible thuo kelashütuo :

1. Supuo kehou sedeshü ga ?

A kele zo we nieko pete rei Bible nu petha keshü silie te nhie ? Khrista-e kehou sedeshü. Khrista puo thuo puo üse Ukepenuopfü Nuo ükecü phra kelie sie, Puo hakembie di pu, "Mu a rei nki pushütuo, no Pitor (puo cha ketsie) mu a ketsie hau gei hanu a kehou chütuo, mu Hades kharuko puo penyü lielho zo." (Mathi 16:18). Khrista-e kehou chü tuo ü ro siro Khrista-e kehou-u chü kelieu mo me ? Sünu no rükra lie, Khrista-e kehou chütuoü shü, mu puo kehouko chütuo idi pu mo. Süla puo kehou puo rübei chülie. Süsie puo süu pie puo vie üdi pushü. Puo pukecü, Süu "Kehou". Hau rükra lie, süu puo vie ta liro, kehou chü rei kehou-u n vie morei a vie mo zo.

2. Kirapuo nu sedelie ga ?

Mhakechüko 2 nu pukeshü kehou-u Jerusalemlen nunu lie we kikidi silie ga ? Kekreilamonyü

Khrista-e apostelko ki pukeshü uko Kemesa Ruopfü kekuo ngulie kemochie Jerusalem nadiu tse tahie nu di pushü (Luk 24:49). Mu uko kekuo ngukelie ki Jerusalem nu ba phre. (Mhakechüko 2:1-4). Sü rübei monyü siedzekesiu Isaya rei kediba kehou Jerusalem nunu sede lie tuo üdi pu pie zhü. (Isaya 2:2,3)

3. Kedikechüki sedelie ga ?

Khrista-e Jerusalem nu puo kehou sede kelie teicie 33 A.D. mese ki sedelie, Mhakechüko 2 nu thu pie keba meho kevo ki, süu ca Niepuu kehou hau sedekelie teicie nyie kenie nu vor tazhie.

4. Thezau kedipuo se ga ?

Tsüphrümia puo puo üse khristanko isi di kielie. (Mhakechüko 11:26 ; 26:28 ; Pitor kerieu 4:16). Khristanko pete kesa pie kehou tholie. Ketholeshü nu kehou süu Khrista mo-u üdi pu, (Korintiako kerieu 12:27) derei u mo-u sü kehou zo. (Kolosiko 1:18). Süla süu khrista kehou. Paul teiki kehou nu kevorko kehou dze kekra pu di Khrista kehouko ishü (Rommiako 16:16). Khrista-e kehou sede shülie liro, puo za se kiekelie mese. Khrista kehou mota lirosupuo kehou u tatuo ga ? Puo za sa mo di Khrista kehou-u üdi kie lie kenjü.

Ketso ketuo ca die ba mu sünu Bible nunu kelashülie tuo. No kehou u Khrista kehou mo, moshi si kevü baya liro, ketsokecü hako nu ngulietuo. Kehou u Khrista kehou üdi ke putuo,

derei kehou u themia thuo sedeshülie liro, süu Khrista kehou mo. Kehou u London nunu sede shü üta morei America thechü huonu morei kijü pete nu ketuo Khrista kehou sede shülie vi me ? Süu teicie the krie mese nunu sedeshü lie ro, süu Khrista kehou la medzü thor te. Thela tho-u themia huo bu kehou sede shü di puo za se kie baya ro, süu Khrista kehou monyü nanyü kehou puo zo. Süla no kehou u Ukepenuopfü vie mo themia thuo chükelie vie shi pfü mu ngulie lho me? Hau meho ro no mhakipuo rei kekrü talie lho.

No kehou meho kevo nu pete rei Ukepenuopfü die se petha baya, derei Khrista kehou liro süu Niepuu kehou mo. Mhanuü Bible nu keba kehou liro Bible ze kekhe di pie pethalietuo.

A zeu, no rei Khrista kehou tsüphrümia puo me ?

Ketsokecü ca dia hako nu n thuo meho shücie, derei no kehou chü keba-u. Nanyü mo-u rübei liro, no rei Khrista kehou nu vor di Bible die zelie nu ya. A nou kemezhe hie no Bible nu pupie ketuoko zelie liro Niepuu n kela pie puo kehou nu shülietuo, mu puo n sa pie kekrü kecü nu shülielho. (Mhakechüko 2:47) Süsie no kehou sünu tsüphrü miapuo chülie tatuo, sidi Bible phrü mu mhapuorei se n kebvü sa mo di n thuo hau kehou morei luu kehou sikekreilie tatuo. Niepuu puo rübei mu no rei sünu tsüphrü mia puote.

12. NO KEDIPUO KEMHIE DI KEHOU N NADI NU MOREI N RÜNA NU SEDE TA.

**(HOW YOU CAN BEGIN THE CHURCH OF CHRIST
IN YOUR OWN TOWN OR VILLAGE)**

Khrista kehou ba kemora no nadi mo rei rüna nu lhou ba lie vi. Sünu nanyü kehou morei themia thuo chükelié kehou ba derei Khrista kehou we sede tuomoluo rei lievi. Süla no üse kituo shi ikecü le n ngo ba lievi. Kehou kehoupuo nu rei kesalie tatuo mo ? N keba chünu ba sei zo tuo ga ? Khrista kehou kirapuo ba shi thechü sünu vo tatuo mo ? Ha kemhie di ketsokecüko kemeyie kekra nyi mu süko kelashü ketuo rütimo.

N la a mha ca huo pushü nyü. No Khrista kehou chütaketuo re mo, mu n thuo n kebachü nunu Khrista kehou hau chülie vi. N la hakoha medzi lie ro vituo.

1. Bible thezelie. No Ukeplenuopfü nei chü tuoü ro no Bible se morosuo bei mu India nu Bible sü ngu se lievi. No Bible puo n dzie nu ba keta sie süu se di phrülie. Vo hurei Ketholeshü kesäu tsatie phrü pekrashülie, kekreamonyü tsiedo nuomia Khrista zho-u sünu ba kecü la. Sita liro, no kedipuo chüshü ro kelalie tatuo shi, Niepuu kehou nu tsüphrümia kedipuo mhie chü ta,

kedipuo mhie di rüsuo ta, khristanmia kelhou nu kedipuo mhie di lhoulie ta, basaluo, Hakoha silie tatuo.

2. No Ketho-u die zelie. Niepuu petha keshüko no pelelie ro n kephoumako nunu rüdei lie ro, mia mhodzü nu Khrista zapu zayie dze chülie ro, mu baptaiz chülie (dzü nunu khrukelie), süsie no kelalie vi te. (Mathi 16:16 ; Mathi 10:32 ; Mhakechüko 2:38). Süsie rei no n Niepuu die zelie ta liro Mhakechüko leshüu phrülie, sünu Apostelko tei ki themiako u nou kedilie di Khrista ki kevor mu sidi Ruopfü nunu baptaiz chu kelie no ngulie tuo. Puo n ze di khru kelieu dzünu nu tuo, süu Puo-u za, Nuo u mu Kemesa Ruopfü za nunu chü tuo, Kekreilamonyü n kephoumako bu vashülie ketuo la. No tsiewe baptaiz chülie te, mu ro rei Khrista kehou nu tsüphrümia puo chüte mu Khrista-e n sapie puo kehou nu shüwate, (Mhakechüko 2:47). No rei khristanmia puo te. (Mhakechüko 11:26).

3. No tsie we n ki nunu kerüsuo kehou chülie vi te. No n kinumia mu n zenuoku bu vor kehou lie nu di uko melou chü kethepfü shülie vi, n dieko rünyü uneiyakezhako. Kerüleizha therie-u nhie kehou se morosuo. Ukepenuopfü bu uze balie ketuo la Bible kephrü tei pie lie. (Timothi kenieu 2:15) Sünu kecha tei ba morosuo (Mhakechüko 2:42). Ketshe tsali chülie (Efesako 5:19) mu hau

übou sa mo. Niepuu kerükra kese lie, süu hieu puo zie zo kechü le rükra tuolie ketuo la. (Mathi 26:26 - 28 ; Korintako kerieu 11). Niepuu pukeshü khubedzü pie se kerükra cau chülie nushü. No khubedzü bazar nu ngulie re ta liro puo si khrülie di, süu pie pelie sidi puo dzüko ne keparpie se chülie. Thela tho-u mha kekhruo kecü rei chülie morosuo sidi n dzie nu keba kinyiko khashü lievi (Korintiako kerieu 16:2). Vor kehou kebako huomia rei khashü nyü ba lievi. Mha kinyi hau se miatho se lie morosuo mu sidi kejü ketsopfümia mu Jisu Khrista dieliekevi pie petha vo ketuo la khruohishülie. Hau zhadoudo zha therieu, kerüliezha metsei kerüsuo tho chülie. (Mhakechüko 20:7)

4. Kerüliezha metsei se n kinu rübei kehou chü ba hie, derei huokipuo we nadi nu morei rüna kekreira nu rei kehouketuo kese lie. Kehou hakoha nu huomia bu Ukepenuopfü die zelie kemochie khawa zo hie. Uko kehou tsüphrümia chülie ketasie, pesotsa pu keba tuoi kerüsuo kehou chülie. Derei no themiako ki kedipuo chüro kelalie ta, süu pie pu pethalie morosuo. Süsie nu Ketholeshü kesau nu pu keba tuoi uko rei Khrista kehou nu tsüphrümia chülietatuo. Uko bu zhadoudo zha therie metsei kerüsuo kehou chülie, mu uko bu rei Khristan kehou zho-u nu lhou lie. Siro no theja nguphilietu.

5. Kerüsuo kepetha mu u kelhou nu Niepuu pele tuo zolie. No hako pete chü lie taro theja nguphi zotuo. Hauha rei rükra motahie, no n thuo n thechü nunu Khrista kehau tsüphrümia puo chülievi. Mu süu chü ketuo we Niepuu die kerünyü rübei zo.

13. KHRISTA ZA (THE NAME OF CHRIST)

Miapuo-e Ketholeshü Kesau phrü kelie ki Khrista za vakekra thupie keba ngulie di puo ngo ta. Themia huo theza hau üse mezhü moü kecü keprüli tuoya, morei theza la mhapuorei zo mo üdi keputuoya. Theza huola hau ketho rei lievi, derei hako Niepuu za la mo. Hakhro meho shükhe.

1. Ukepenuopfü themiako theza kesa kielie tuo (Isaya 62:2). Ketholeshü Kesau nu meho la vo liro kehau-e Khrista za rübei dzie tuo (Rommiako 16:16 ; Korintiako kerieu 12:13) mu tsüphrümia puo puo üse khristanko isidi kielietuo. (Mhakechüko 11:26). Hau se theza kesau kieya.

2. Kinumia za-e Khrista za nu zo. Paul-e Efesako 3:14,15 nu thu keshü, "Hauha la a khoutoupfü di u puo, Puo kinu teigei rei kijü rei theyie zatho kekrekreikechü thopfükeliu ki cha baya."

3. Khrista kehou üse yasapfü üdi puya, mu yasapfü-e puo za dziele di ngukelieu zeli'e tuo (Efesako 5:27)

4. Puo za-e theza peteko mhou-u. "Süla Ukepenuopfü puo chü pezha phishü, sizomonyü puo za chüpie theza peteko mho rei sashüwate: kekreamonyü teigei ketuoko rei, kijü ketuoko rei mu kijü khro ketuoko rei, süko peteko Jisu za nunu khoutou phrelietuo la. Siro Ukepenuopfü, u puo bu theshe pfülietuo la themia kehoppuo bu rei Jisu Khrista-e Niepuu zo ikechü u meü se puphre zolietuo la." (Filipiko 2:9-11).

5. Khrista za nu kelakelie baya. "Sizomonyü Puo geinu zo kemosie kelakelie kekrei jü zo, kekreamonyü u bu kelalie morosuo ükechü tei khro themia donu theza kekrei puorei khashü mokechü la." (Mhakechüko 4:12).

6. Khrista za nu pelekeli, "Nieko Puo cha nieko Kepenuopfü Nuou za nunu pele tuoketako, bu kechachie kerheiro ngulieketa la a die hako thupie nieko ki shüwate ho." (Johan kerieu 5:13).

7. Khrista za nu phra kelie, "... themia kehoppuorei Niepuu za seyakezhako kethokemo-u therhietaliechie" (Johan kenieu 2:19).

8. U nou kedilie sisi Khrista za nunu baptaiz chülie. "Sitse Pitor sie uko üse nieko puo bu nieko kephoumako kelalashü nieko tsüketuo la nieko

nieko nou kediphrelie di Jisu Khrista zanunu baptaiz chüliechie; silie liro nieko Kemesa Ruopfü mhaphruo-u ngulietuo." (Mhakechüko 2:38).

9. Kerüsuo nu Niepuu za nunu rüsuo chüya. "Kekreilamonyü mia kenie kese a za se vo, kehou kengukezhara a süko donu ba zotuozechü la." (Mathi 18:20). No puo za dziele moro ki kemhie di puo za nunu vo kehoulie tuo ga ?

10. Mha pete rei Niepuu Za nu chülie." Nie die nu rei, mu nie mhathoko nu rei nie mha kehou puo kechü nu rei Niepuu Jisu za nunu mha süko peteko chüliechie." (Kolsiko 3:17).

11. Kemiathoko ngumvü sie tatuo, kekreibamonyü Khrista za se keliela. "Mu a za la themia kehoupuo bu rei nieko mechütuo, derei hie zotha puo tei chükeliu kelalie tuo" (Mathi 10:22).

12. Khrista zanu cha kelie. "Siro nieko kehoupuorei a za nunu mha kehoupuo rei charo, Puo u bu Nuou geinu zayie chülieketuo la a thuo süu chüpie tsütuo." (Johan 14:13)

13. Khrista za se mesa kemo pu lielho. "Terhu za thopie nieko gei shükechü zatho süu süko thuo thaya zo mo me ? (Jakob 2:7)

14. U kephoumako. Kephoumako vashü ketuo Khrista zanu rübei, "A nuonuoko, puo za nunu nieko kephouma vashü nieko tsü kewa la a thupie nieko ki shüzhie" (Johan kerieu 2:12).

15. Puo za nunu mhatho chülie. "No shügeschülie ya mu a za la we n mede di n nyietaya mokechü siya." (Pesikeshü 2:3).

16. Kechachie kerhei hau - Jisu Khrista geinu vor, "Siro Jisu a pethakelieko kengu kinu leshü hau nu thushü moketa u ngo zasi kekrei kekra rei chü sashü. Derei die hako thupie tuokelie kekreilamonyü nieko bu Jisu-e Ukepenuopfü Nuou Khrista zokechü pelelie, mu pele di nieko bu puo za nunu kerhei ngulieketuo la zo." (Johan 20:30, 31).

Khrista za kidepuo meynie shi no rei tsie we siliete. Derei hau ha ketho zo ükecü no leya ro, Puo za chü dzie lie, Puo za se miapuo morei kehou u tsüphrüko hühshülie. A-e Khrista kehou nu tsüphrümia Puo, süla a khristanmia puo. No kedipuo mhie ga ? No Bible nu keba kehou tsüphrü puo me ? No rei Khristanmia puo me ? Mo liro, thie thenou kedilie.

14. NO KHRISTANMIA PUO CHÜLIE VI (YOU CAN BE JUST A CHRISTIAN)

Uko kijü hanu nanyü kekreikrei keba donu lhou baya. Kehou thekrie keba mu süko nu thezako nie kekhruchi puo rei jü, sikecüu monyü kehou kezako la kezevi kemo chüshüya. Themia

kekra u nyie keta chü, morei ukebvü pie nanyü kiu nu vota, moro nanyü cha khawa di bata tuo isikecü ketso rei sierte. Hau nu pepilie ketuo leliete me ? Mo zo, cha keviu pfülie morosuo.

No hakemhie zo di khristan chülie vi me ? No khristanmia ketho chülie nyü ro. Kiüdi theza kekrei mu krü ta kekrei themia thuo chükelieu dzieya ga ? No Khrista zau dzielio mo di ? Bible thuo n bu khristan chülie kevi zo.

Apostelko tei ki ha themiako ketho nunu khristan kechü rübei zo. Thakie, "Sükisü Antiok nu keba pethakelieko üse khristan kie rie sieta". (Mhakechüko 11:26). Uko tei-u nu kedipuo khristan-u medzi tuo ta ga? Derei süko tei u nu pete rei khristan rübei zo. Süsie uko vapuo Paul-e kediu Agrippa pethakeshüu mu Puo-e kelakeshü ca. Meho lashü khe, "No rüümekhro zo di a bu khristan chütatuoü tha nhie ha." (Mhakechüko 26:28). Themia hau kimhie di puo Niepuu kepetha die zelie ro khristanmia puo chütaketuo silie shi ? Puo kekreamia la kedipuo chüliete shi si tou ba zo, bahu rei puo petha kelieu. Cha Kekrei nu, puo si tou ba kecü Khrista die-u zelie ro puo rei khristan mia puo chü tatuokecü la. Mu thela tho-u, Pitor-e thu keshü, "Derei themia kehoupuorei khristan chüyakezha la kemezhiekehrü ngulie liro, puo bu süla menga hieü theza süu la puo bu Ukepenuopfü

tshezoliechie." (Pitor kerieu 4:16). Dieca kekrei nu pu la keshü, "Puo bu Ukepenuopfü tshelie hau za nu, morei khristan za nunu"

Khristan ikecü Ketholeshü Kesau nu va se thupiezhü, mu thukelie metsei miapuo morei miapuo puo la mesa zo di Niepuu diezekelie mu Niepuu diezelie ketako khristan idi kielie keta rei ngulie. Khristan puoca Khrista kemhie morei Khrista Ruopfü puogei ba kelie puya. Miapuo-e kikidi Niepuu diezelie vita, puo za chü dzielie more ? Miapuo-e kikidi Khrista kemhie morei Khrista Ruopfü-u balieta, Puo themia thuo chükelie thezau sedi Khrista za sou-u nu balie vi me ? Süu chülie kenjü ketho.

Thezau la mhapuorei zo möüdi keputuo ya, derei Ketholeshü nu pukeshü kelakelie-e Khrista za nu ba. (Mhakechüko 4:12). Puoca kekrei nu kelakelie hau theza kekrei nu puo rei jü. (Korintiako kerieu 1 nu Korint kehoumia tsüphrümie huo uko donu kela kreita mu süu pie uko Paul ki pu, di sie huomia Paul ki, Apollos, Cephas nu Khrista kitsa üta. Paul-e hau la die kekhakecü pu mo, sikecüumonyü uko dieu mhapuorei zo kemo se pushü. Puo puo kü, "Siro a zenuoko, a nieko donu kepfükhowa molienü sikechüumonyü nieko bu kenourhe di vitseilie nu di u niepu Jisü Khrista za nunu nieko tarhoshü nyüzhie. (Korintiako kerieu 1:10). Uko kemo-u

chanu tuo keta chü hienu di pukeshü nu, Khrista chüphro se dia chüwate me? Paul pie krus geinu nieko phousou chü di gou me? Morei Paul za nunu nieko baptaiz chülie me? (Korintiako kerieu 1;13). Uko Khrista rübei se krus geinu uko la gou kecü sitou zo mu Niepuu za nunu rübei uko baptaiz chüphrelie zo. Süla die thelau liro themia za nunu monyü, Khrista za nunu dzielie morosuo. Thie rei sükembie chütou zotuo.

Mhanuü Bible phrükecü nu no se kebau za ngulie kenjüta liro no khristanmia mo. Kekreimonyü no Bible nunu pethakeshüu pele ba kemola. Ruo nu no se kebau Bible nu ba rei lievi, derei Niepuu chü dzielie zhümoükecü süsie rei Bible nu pethashü kemo, chazou kerükrü die peleya ro no khristanmia mote. Khristan kechü-e puoca puo rübei zo, süu no khristanmia mo, khristanmia mo shi sünu rübei zo.

N bu Bible phrülienu di hie n hüshüyawe. Süsie sünu kedipuo Puo pupiezhü shi, süu chülie. Mhanuü no süu silieta liro, khristanmia mhatho tou u nu lhoulie tuo. Kikidi Khristanmia mhatho-u tsolie mota morei mhatho-u vor ze keta chüya ga? No Khristanmia zho tou u nu chülie vi ze?

No Ukepenuopfü silie ro. (Ronümiako 10:17) Ukepenuopfü nu pelelie, (Ibriko 11:6) n kephoumako nunu rüdeilie, (Mhakechüko 17:30) Khrista za phralie (Mathi 10:32) mu baptaiz

chülie, n kephoumako valie ketuo la, (Mhakechüko 2:38 ; Mark 16:16). Süsie Niepuu n kelalie tuo, mu n chüpie khristanmia puo chülie tuo. No puo die zekelie nunu Niepuu kehou tsüphrümia puo chülie tuo, no kehoumia chülie ketuo we Bible nu rübei zo. (Mathi 16;18 ; Mhakechüko 2:47 ; Rommiako 16:16)

No khristanmia puo, mu Khrista kehou tsüphrümia Puo, chülieta liro no kemezhü chau zetuo ta ükecü silie. No Khrista zau dzie pfükelie la n nei se zo di kekreamia ki rei pu lie. süu ca no nanyü za nunu rei mo morei themia kepethako die nu rei mo, derei n thuo si toulie di Ketholeshü za-u se dzielie di kehou nu tsüphrümia puo chü tuo keta la. Süsie n thuo kiüdi Paul-e thushü shikecü ngulie di silie mu u neilietuo. "Sizomonyü nie die nu rei mu nie mhathoko nu rei nie mha kehoupuo kechü nu rei Niepuu Jisu za nunu mha süko peteko chüliechie" (Kolosiko 3:17).

15. KHRISTANKECHÜ N LA KEDIPUO CHÜLIE VI GA

(WHAT CHRISTIANITY CAN DO FOR YOU)

Khristanmia kijü-u la mha kekra chütuo te, mia kekreamia ki rei. Khristan dze unei kemoko

shierei mhatho kevi nu uko la ükecü kele nu tuote. Puo kidepuo suo shi, südepuo vi parliete, kekreamonyü die hau sikelie la. Die ca kekreamu, khristanmia thie ha ba mota cü puo chü liro kijü ha u kedipuo kemhie ta tie shi. Themiake thechü haunu lhou uziekejü chü bata mecie zo.

Khristan chü kelie nu themia la mha süde chüshüwata zo rei, tsierei uzhoki chütuoya. Süla uko thie mha kezha thou, kemeri tho-u chü tuou ro, we pu pie ketuoko chüüelie morosuo. Hau chüketuo we Jisü Khrista-e kenipuu kekuo-u ükecü silie morosuo, tsiu puo dieko chüüzellie. Puo die khakeshüko chüüzellie geinu we theja ngulie di puo sü vülie tuo.

Huomia uko bu peleppe theja puphalie kelho ngulieketu mu khristan chülie ro uko zhakhra ngulieketu pele morei nanyü huo mhatho chü ta ketuo la rei pele di chüliete. Uko kelev chülie takecü la uko pepilie mu uko la sümho ngu sa morei vi keta ngulie. Ba hourei, mha mevi pfhü ketuoko liro, ruopfü kitsatie u neiyakemoko zo. Themia hakoha uko kelev-u chülie mota liro uko nou kekrükecü nu votaya.

Khristan chükelie-e rüü mu sumia puo ma chünyüya shi sümia zhakhra kekra ngulieya. Puoma-u kepele rhinu, dieze rhi nu, puo liekecü rhi nu, unou pete se rhinunu vorya. Sumia hau ketho zo ükecü leyashi sümia mha kinyi kitsatie

shierei mu ruopfü kitsatie shierei theja ngü philieya. N gei rei sükemhie chülie vi.

1. Khristan kechü-e voketa teiko nu kephouma chüwaketako nunu kelalie ya. Puo dieze keliekheko pete kechachie kelalieketuo kekuo Khrista za nunu nguliete (Ibriko 5:9). Puo pukeshü, pele di baptaiz chülie ro kelalie tuo, derei pete kemo-u kejo puo gei pfütuo." (Mark 16:16). Themia-kephouma mia phre, mu puo puo kejo valie morosuo ba. Hau Khrista rübei chüie kevizo, mha kinyi pete ki rei ruopfü la mesa balie ketuo we kevitho zo. (Luk 19:10 ; Mathi 16:26).

2. Khristan kechü geinu Ukepenuopfü-e die khakeshü kekra si kecülietaya. Kemesa Ruopfü rei u gei vortaya. (Mhakechüko 2:38). Kehou nu salie taya, (Mhakechüko 2:47) Niepuu uze tuotaya, (Mathi 28:20), u kechau unei selie taya, (Johan 9:31) mu kechachie kerhei kemerü u u gei vortaya. (Johan 14: 1-3).

3. Khrista-e pukeshü, Khristan kechüko we Ruopfü kitsatie shie rei mu mhanya kitsatie zoshierei theja ngulietuo. "Sirei nieko puo kedi kechü mu puo kemiatho pfü perielie, silie liro mha süko rei pie nieko tsü sashü tuo. (Mathi 6:33) Uko sikelie Ukepenuopfü nu morei kehou nu bakelie sie mha pete sashü lievi. Khristanmia huo kiüdi theja-u sü keze ngulie mo shi iba ya. Derei uko vapuo rei Niepuu la leya mo, uko Niepuu la mha

kechü tho mhatho nu rei chüyamo, kecü si mu le lieyakemo la. Mathi 5 nu phrülie.

4. Khristan kechüko mha kevi chünu di puotei pete nu chatha shüya. "Themia kehoupuorei phoumatakechü silie liro, nieko Ruopfü themiako nieko nie zho vi se di themia sikechümia chü kemezhü laliechie. Siro no rei dophi sikechü nu le molieketuo la n thuo n cha philie." (Galatiako 6:1). "Siro kehouki rei we chülie kevi ki themia peteko gei rei mu kepeleu kinumia la pekuo idi mha kevi chülie khe." (Galatiako 6:10).

5. Kehoumia-e pethakeshü khashü pekralie ro ngu kralie tuo. Paul-e khristanmia puo zeko ki tarho keshü" Derei nieko die hauha rükralie : kehoupuorei tsie va petsakeshü u re tsatuo : mu kehoupuorei tsie va pekrakeshü u re kratuo." (Korintiako kenieu 9:6). Süsie rei, "..... themia kehoupuorei puo thuo pru keshü puo süu re zo tuozechü la." (Galatiako 6:7). Themia kekra ngulie ya mo, kekreilamonyü uko khashüya kemo la, mu uko silie ro u ngo phi tuo.

6. Ketholeshü nu pukekü ngu kelieu ki kha keshü u theja kevi tho, Jisu puo thuo hau pu zo. (Mhakechüko 20:35). Puo pu sa keshü, "Themia kehoupuorei puo phou khriepie puo vie chükelie u puo süu pejü watuo; mu themia kehoupuorei a la puo phou pekapejü kewamia süu ngulie zotuo." (Mathi 10:39).

7. Khristan kechü-u la kijü hau nunu hüpie vor ketuo kijü u nu shüshüya. Jisu-e uko ki pu keshü, "Siro mia nieko gei kikechüpuo chüshü ro nieko nei shiü nieko mia gei sükemhie chüliechie."(Luk 6:31). Puo pukeshü themia kehouporei puo ngumvümia khrielie (Mathi 5:44), mu phu thuo puo khrieyakezha tuoi, puo siezanuomia rei khrieliecie. (Mathi 22:39). Khristanmia-e kijü u rüvie khrielienü mo. (Johan kerieu 2:15), derei puo thuo puo chü kemesa balie (Mathi 5:8). Puo bu puo phou pie perhei ruotho kechü. (Rommiako 12;1). Thela tsatie ngu kelieue unou kerü ü, kenei mu u kelhou kevi se di kechachie kelhou nu tsiesei batatuo. (Kolösiko 1:5). Huomia ketso sa nyü ba me ?

Süla khristan kechü haha u zhakhra ngu kelie uzo, derei themia kehoupuo rei die khakeshü sho- u ze mu medzi kemomia puo zhakhra kevi jü. No sünu mha khashü ba mo liro, ngu lie ketuo merü zo mo rei vi. Derei no mha kha pie Ukepenuopfü mhatho-u la khashü, mu n kelhou nu puo kedipuo chünu shi süu chü mu ze tuoya ro, no pu phaliekelho thejau ngulietuo.

16. HUOMIA KHRISTAN CHÛ MO (SOME WHO ARE NOT CHRISTIANS)

Themia kekra khristanmia üdi pu tuoya. Derei Khristanmia üdi pu ketuoko pete khristanmia mo. Hau n la ketho moukecü le lie vi, derei ketho zo.

1. Miapuo-e puopuo puo zuo-e khristan nu ba di puo penuo kelie la. Puo khristanmia ükecü kelie kenjü. A rükra kelie, nanyü kehoupuo nu rei u mo-u nanyü ki nunu penuolie ro puo rei, Buddhistmia, Hindumia Nagamia morei muslim mia puo üdi kielie taya. A bu pusalie kenyü-u Catholicmia rei sü kemhie tou zo. Derei Ketholeshü Kesau nu hako khristanmia üdi kielie kenjü. U mo nunu penuo kevor-u la khristanmia puo chülie ya mo. Derei puo Khrista nu kepelemia puo chülie keta sie mu Puo dieko zelie keta sie, penuo kesalalie di (Johan 3:3-5). Puo khristanmia puo te kecü kielie vi.

2. Penuo tse nu dzü kege pie vakelie la khristanmia üdi kielie lho. Ketho u nu baptism hau kege pie vaya mo, derei dzü nu pie khruwaya. (Kolosiko 2:12 ; rommiako 6:3,4 ; Mhakechüko 8). Kenie-u nu puo babaiz chülie ta liro puo ketho-u silie rie morosuo. (Rommiako 10:17) puo bu süu pelelie, (Rommiako 10:10). Puo kephoumako

nunu rüdei lie morosuo. (Luk 13:3), puo bu puo tie nunu Jisu Khrista üse Ukepenuopfü Nuou üdi phralie. (Mathi 10:32). Huomia baptaiz chükemie ki die hau pulie yamo. Mu süu nhicunuoko teicie kichie Puo se nu Ketholeshü phrülie vita tuo shi, sümhodzü Ukepenuopfü die khakeshüko pfhülie kenjü. (Mathi 18:1-3). Süla dzü kege pie vakemie morei kekrei mhatho-u la tseilielho. Themia kehouporei khristan chü kelie-u a themia gei nu monyü Khrista nunu zo.

3. Mia puo Khrista-e Ukepenuopfü Nuou üdi pukemie rübei sie khristan chülie lho. Derei themia kehouporei Jisu üse Ukepenuopfü Nuou ükecü pelemie morosuo. Terhuo kerüzhü-u rei süstü idi nichie pe baya. (Jakob 2:19). Derei khristanmia puo chütuo ü ro Khrista pele morosuo puo pele kelieu rübei zomonyü puo die khakeshü mu petha keshüko pete zemie morosuo. (Ibriko 5:8,9 ; Pitor kerieu 2:21) mu puo pele tuo zolie. (Pesikeshü 2;10).

4. Miapuo a nanyü kehou puo nu tsüphrümia puo kecü la, Puo khristanmia ü lie lho. Kehou kekrekrei kecu kekra nu kebala themia kehoupuo zo shierei khristanmia üdi kie baya, kekreilamonyü puo nanyü kehou puo nu tsüphrümia puo chütuo kecüla, derei süu la puo khristanmia üdi kielie kenjü. Bible thuo khristan kielie kevizo. (Mhakechüko 11:26). Ketholeshü-e uko bu kelakrei

ketuo la mo, sikecū u monyū uko puo chūlie ketuo la, (Korintiako kerieu 1:10). Süla miapuo-e themia thuo chūkelie kehōu tsūphrū la puo khristanmia üdi kielie kenjū. Puo die kuo se zo di mha kehōupuo nu rei puo khristanmia üdi puo tuolievi derei ketho nu, Khrista kethomia mo. Puo khristanmia liro themia thuo chūkelie kehōu nu ba lielho, derei Niepuu kehōu nu ba mecie ze. (Mhakechūko 2:47) ; Pitor kerieu 4:16). Bible phrūlie mu nthuo n la mehoshūlie.

Miapuo-e khristanmia üdi pukelie geinu puo khristan chūtalie kenjū. Miapuo mhakekra nu puo thuo puo zha pu pevi tuolievi, derei puo kevo ra, puo mhatho ngu kelie sie, Puo kemiadamia, dietho kemomia ūkecū sikelie sie puo ca jū taya. Derei sizo ū rei themia kekra khristanmia za nu kie tuoya, mu sidi puo sa phrūlie taya. Derei süu tseilie mo. Themia kehōupuorei Ukepenuopfū die nunu ngulie kemosie mu puo kelhou nu puo Khristanmia ūkecū ngulie kemosie puo kemo nu kie ba lievi. (Mathi 7:21-23).

A nki chayakezhsu liro, n thuo n kelhou dze lelie vi. No khristan mia puo me ? No Bible nu kepetha dieko ze yamo ? Süu ca silieya mo ? No Niepuu dieko zeya mo ? No puo peleya mo ? Si mo liro, no rei Niepuu kepelemia puo chū taliecie. N kephoumako puphra shūlie, Khrista üse Ukepenuopfū Nuou ūcū pulie, n kephoumako

vashuwalie Ketuo la baptaiz chülie (Mark 16:15, 16 ; Mhakechüko 2:38). Khrista n kelalie tuo mu n sa pie puo kehau nu shülietuo, mu süsie no Khristanmia puo chülie tuo. (Mhakechüko 2:47 ; 11:26)

Thelatho-u, n kepelelie-u pie puo pelelie ta liro, kechachie kelakelie ngulietuo. (Rommiako 6:23 ; Johan 14:1-3).

17. KELALIE KETUO LA KEDIPU CHULIE MOROSUO GA ? (WHAT MUST ONE DO TO BE SAVED ?)

"Themia pateko phoumate" (Rommiako 3:23).
"Themia kemiatho jüte, puo rei jüte" (Rommiako 3:10).
"Kephouma zhakhra kesia zo." (Rommiako 6:23). Mu sükemhie khuso kekreiko nu rei meho votuo. Hako nu ngu kelie, themia peteko pejüwate, chülie mote, Ukepenuopfü sa kemola. Süla kikidi themia kelakelie ngulievi tuo ga ? Uko mhakechüko leshu nu meho vo liro silie tuo.

Thenou kedila kelie dze Mhakechüko leshü nu puo ca kerepuo thu pie ketuo ngulie. Uko thechü ba tse süko kedipuo mhie di kelalie shi meho rei lie, derei tsa

keta la tsieuva puo ca se rübei kepu tuo. Yopuo puo nu ketso keshü pete kemhie tou di ketsolie mu kela keshü rei kemhie zo di kelakeshü ngulie; ketso kecü liro, "A bu kelalie ketuo la kedipuo chülie morosuo ga ? Tsie uko yopuo, puo idi meho vo khe.

1. Pentekost tei nu themiako-e ketso di sie "Uko bu kedipuo chü lie morosuo ga ? (Mhakechüko 2)

Haki Pitor mu pethakelie kekreiko, pele kemoko kropuo ze di kehou lie. Khrista krus gei gou keshü ki nako donu huomia rei sa. Süla keritho-u uko bu sitoulie ketuo-u liro Khrista-e Ukepenuopfü Nuou ükecü pu pie petha. Pitor-e uko mhodzu nu Khrista ungo mhatho, zasi chü keshüo rei ketho zo üdi pu. Süsie Jisu Khrista krus geinu gou kewa zo mo derei puo pie khrukewa zha se sie rheila lieta ükecü puo themia kekra mhingu chü shü, puo teigei khoketa mhodzü. Thelatho-u, siedzekesimia thiedzü puo la pu pie ketuoko rei puo pu phrelie zo mu ba hurei David-e puo la vor ketuo dze pu pie zhü mu Khrista-e tsie David kediba nu ba di pukezhü u chü tseilie te. "Süla uko die sü. Sietietse die süu le uko nou va pechü tei solie di uko-e sie Petor mu apostel kekreiko üse, kezenuoko, hie kedipuo chülie morosuo ga ? Si di ketso ta. Sitse Pitor sie uko üse, nieko puo bu nieko kephouma kelakeshü nieko tsüketuo la nieko nou kedi phrelie di Jisu Khrista za nunu baptaiz chüliechie, silie, liro nieko Kemesa Ruopfü mhaphrou ngulietuo. Kekreilamonyü phrapie kezhü süsusü nieko mu nieko muonuoko, sizomonyü kepetse

nu ketuo, Niepuu Ukepenuopfü kienze puo ki vor ketuo kheko la rei zo sita." (Mhakechüko 2:37-39). Thu pie kezhu u tsie rei thashü tuo, "sitse puo die u neikelieko baptaiz chü phrelie : Sidi sünhie nyie se mese sa pie uko kro nu shülie" (Mhakechüko 2:41). Süsie Mhakechüko 2:47 nu rei ngukelie Niepuu teisonhie kelakelieko bu uko salielie ba zo ta. (Mhakechüko 2:47).

Dieliekevi-u pu pie uko petha kecü ki, uko süu pelelie, u nou kedilie mu uko kephoumako valie ketuo la baptaiz chü phrelie. Uko kedipuo chüta ga ? Uko kelalie sidi sapie Niepuu kehau nu shülie.

2. Saul ketso kecü, "Niepuu a bu kedipuo chü tuo ga ? (Mhakechüko 9:22) Themia hau, Niepuu kehau keba ra peteko bie pekawa ketuo puo kukuo kekuo khashü, hau mhatho nu puo Khrista pechütuo. "Susie puo tuo vozhu ru tuose Damaska rüna penuo volie tse, teigeinu kezie puo zopuo mha zo tsur puo khie lusta hatsa vapie zie kruo-its. Sitse puo te kijü tsuta; siro sükisü mia pfe puo puo üse, Saul, Saul no kiüdi a peseya ga ? ikechü kepu pfe silie di puo sie. Niepuu, no supuo ga ? Sita. Sitse süu-a sie, A Jisu, no puo peseyakezhau zo. Derei no sie di tuo rüna nu lelie; siro n bu chü morokesuoko se n ki pushütuo. Sita" (Mhakechüko 9:3-6). Thedze-u kekhie zo vo, puo zha se rüna sünu mhachü mhakrie mo zo di cha, mu puo mezhiemelo ba ta. Thu pie keba nu sikelie, Niepuu-e Anania ki, no Saul ki vo di puo bu kedipuo chülie morosuo shi süko chü nu shü. Kenuotsa, Anania

kedipuo Saul gei chüshü shi, Paul puo thuo pukeshü, "No kedipuo chü di tsie rei ba zo ga ? Sielie di baptaiz chülie, sidi puo za nunu n mezhie melo di n kephoumako khruwalie sita." (Mhakechüko 22:16).

Kedikechü ki Saul kelalie ga ? Huomia üse Niepuu puo ki kevor nhie, derei Niepuu puo ki nadi nu vo nu di pushü, mu sünu puo bu kedipuo chülie morosuo shi puo ki pushü tuo isi. Huomia la sie puo üse kecha nunu kelalie üya, derei si ta liro kiüdi Anania sie puo üse sielie, mu puo kephoumako valie ketuo la baptaiz chülie nu shü ga ? Ketho-u we kekreamia mhie di puo rei Pentekost zha nhie nu puo kelalie. Puo dieliekevi silie, süu pelelie, puo kephouma nunu rüdei la lie, Niepuu Ukepenuopfü Nuou cü sitou lie, mu puo kephoumako vashüwalie ketuo la baptaiz chülie.

3. Filipimia kedieki kepefe kezhaue shie di sie, "Kezha-u a kelalieketuo la kedipuo chülie morosuo ga ? (Mhakechüko 16).

Paul mu Sila unie vüwa di kedieki nu pie zhü ta. Unie ungo se zo di kedieki nunu par ta, süki kedieki kepefe kezhaue michie di ler kedie kechüko ta keta ngu lie. Süla puo thuo puo dukhri wa tuoü sie, derei Paul-e hie nu shü, "Sirei Paul shie puo rhie chü di sie. No n thuo n bie pesuowa hiechie : hieko peteko hanu ba phre zo mu. Sitse kedieki kepefe kezhaue mi chalie di ta le michie pie pekhrukhru di tsu Paul mu Sila unie mhodzü nu zhü ta." (Mhakechüko 16:28, 29). Kedipuo mhie di kelalie tuo shi kecü ketso kewa sie. "Sitse unie sie, nie

Niepu Jisu pelelie, siro no rei n kinuko rei sa kelalie tuo, sita" (Mhakechüko 16:31). Haki ha themia kekra pukeshü themia hau la uko kelalie morosuo keta silie. Derei hauha sede therie zo. Themia hau supuoga ? Puo pele kemomia puo. Süla keriethe-u puo bu pelelie morosuo. Thu pie keba nu pu sakecü, "Sidi U nie Niepuu die pie puo mu puo kinu keba kheko ki pushü. Süsie puo süzhü bavüdo süko unie ze vo di unie kevü pfüko khrü phrewa. Sidi kenourhei puo mu puo kinuko pete baptaiz chülieta. Süsie puo unie ze puo kinu vo doi mha khapie unie tsü di puo kinumia rei pete ze Ukepenuopfü pelelie di uko neipie mhapuochüta". (Mhakechüko 16:32-34). Süsie themia-u mu puo kinuko kedipuo chüta ga ? Uko "Niepuu die sikelie ki, "Unou kedilie di baptaiz chülie. Sidi kedie kechü nie kevü pfüko rei khrü shü. Niepuu kedipuo die khashü pie ba ga ? "Pele di baptaiz chülie ro kelakelie ngulie, derei pele kemo-u puo gei kejobfü tuo". (Mark 16:16) "Niepuu die sikelie" Mhatho liro, unou kedilie di kediekehüko kevü pfü khrü keshü, sidi süu bavüdo nu baptaiz chülie. Die khakeshü hau Paul-e pu pie kie shü mo liro kedieki kepefe kezhau Niepuu die silie lho.

Thie kelaliekethola kedipuo chülie morosuo ta ga ? Thu pie keba mhie di puo dieke ze, pelekelie, u kphoumako Khrista zanu phralie mu baptaiz chülie. Hako phrülie. Ibriko 11:6 ; Rommiako 10:10 ; Luk 13:3 ; Mhakechüko 17:30 ; Mathi 10:32; Mark 16:15,16 ; Mhakechüko 2:38.

18. KELAKELIE CHA MHARHÜ (THE PLAN OF SALVATION)

Bible nu pu keshü themia peteko phoumate. Paul pu Keshü, "Siro themia kehoupourei kekrü lielho, themia peteko phoumate; mu Ukepenuopfü zho keviu tsolie mote." (Rommiako 3:23). Puo pu la keshü, "Kephouma zhakhra kesia zo". (Rommiako 6:23). Hau cha themia kelakelie se morosuo te. Derei puo ki mhie di sie kelalie vi tuo ga? Hako pete Bible thuo pu shütuo.

Ukepenuopfü themia chü keshü rübei zo mo, derei themia bu kedipuo mhie di puo chü keshüu kinu la vor lievi te shi süu chüshü, uko ta la pra ketuo chau liro, ngukemezhie, mu Ukepenuopfü kekhrie. (Johan 3:16; Efesako 2:8,9). Hau rükra toulie, Ukepenuopfü-e u kemvü chü di vor nu shü mo, derei sikechüu monyü vor nu di uko kie baya. Sumia hie die hau silieyashi sümia kelalieya.

Kelalieketuo la, Ukepenuopfü a mha cha se se morosuo ba:

1. Themia kehoupourei ketho-u pfhe rünyü lie. "... Hauha a Nuo a khrieu, a neitho-u sü puo zo; nieko puo pfhe rünyü liecie, si" (Mathi 17:5). "Süsütuoï kepetha dieu kerünyü nunu kepele parya; mu kepetha dieu kerünyü süu Khrista dieu nunu parya." (Rommiako 10:17).

2. Themia kehoupouerei Ukepenuopfü pelelie morosuo mu Khrista Ukepenuopfü Nuou rei pele morosuo. "Siro kepele se mo di puo nei chülie kenjüu zo; kekreamonyü Ukepenuopfü ki kevor mia puo ba zo kechü mu puo mha methuo pie puo pfüyakezhako tsüyakezhau zoükechü pele morosuo." (Ibriko 11:6). Khrista pu kecü, "... Nieko Ukepenuopfü pele balie mu a pele rei balie" (Johan 14:1), Puo pu la keshü, "Themia kehoupouerei Nuou pelekeliu kechachie kerhei ngulie bata; derei themia kehoupouerei Nuou die ze kemo-u kerhei ngu lielho, sirei Ukepenuopfü Noupfüu puo gei bataya." (Johan 3:36). Ha kemhie khuso kekrei kekra ngulie tuo, derei die hau rükra mo ta hie, siedze, kepele hauha kelakelie ngulie ketuo la se morokesuo tho puo Hau rükra lie khuso hako nu sikelie kepele rübei se kelakelie ngulie kenjü.

3. Puo kephoumako nunu rüdeilie morosuo. Khrista pukeshü, "A nieko ki pushü tuo; si mo; derei nieko nieko nou kedilie kemosie nieko rei sükosü mhie ka phretatuo." (Luk 13;3). Paul petha keshü, "Ukepenuopfü themia mhasikemo teikiko ngu rei ngukemo mhie di khawate; derei tsie we puo themia kehourapuo tuoyakezhamia zo shierei unou kedilienu di pushü wate." (Mhakechüko 17:30). Pitor thu keshü, "Huomia nouleki memota ükechü kele mhie Niepuu zowe puo vor tuoü di pupiekehrü dieu tsüu tsoshü menuota lielho zo; derei themia kehoupuo bu nu rei kaketau monyü uko peteko bu uko nou kedi phrelie

kenyü la puo nieko gei puo nou cha phi ba zo." Pitor kenieu 3:9). Kedikelie cau liro kephouma nunu unou rüdei la kelie. Süu ca rüdei lie di cha kekrei tsa vakelie. Dieca kekrei liro kephouma mhathokha kewa. Themia kehoupourei puo kelhou kesa keviu nu lhou ta tuoü ro kephouma mhathoko kha phrewalie, mu Niepuu rei hauha unei ba zo.

4. Khrista Ukepenuopfü Nuou kecü phralie morosuo. Khrista puo thuo pukecü, "Süla themia kehoupourei themia kenguki a zapie pu liro, a rei teigei keba A Puo kengu ki puo za pie putuo." (Mathi 10:32). Paul pu keshü phra kelie hau u thuo u tie se pu tuo." Kekreilamonyü miatho lie ketuo la themia unou se pelelieya, mu kelakelie ngulieketuo la u tie se phralieya zo." (Rommiako 10;10). Mhakechüko 8 nu Ethiopia kezhau pu phralie, puo baptism chükemo mhodzü. Hau üse pu phrakelie keviu isi di kieya. Hauki themia huomia pu phrakelie kevi basaluo me ?

5. Kelalie ketuo la baptaiz chülie morosuo. Khrista-e die kerütü nunu pushü, "themia kehoupourei pelelie di baptaiz chülie ro kelakelie ngulie tuo; derei themia kehoupourei pele kemo-u kejo puo gei pfütuo." (Mark 16;16). "Sitse Pitor sie uko üse, nieko puo bu nieko kephouma kelalashü nieko tsüketuo la nieko nieko nou kedi phrelie di Jisu Khrista zo nunu baptaiz chüliechie, silie liro nieko Kemesa Ruopfü mha phrou ngulietuo." (Mhakechüko 2:38). Tsierei Puo pu la di sie, "Süsusü tsiedo baptism chü di nie chü nie phou gei kerhuko

khrükewa la monyü Jisu Khrista rheilasieketa la nie noule puo tou chü di Ukepenuopfü ki cha kechü la nie kelalিয়েকেয়া zasi ketho puo zo." (Petor kerieu 3:21). Saul ki pukeshü, "Siro no kedipuo chü di tsie rei ba zo ga ? Sielie di baptaiz chülie, sidi pu za nunu n mezhiemelo di n kephoumako khrüwalie. Sita." (Mhakechüko 22:16). Bible nu pukeshü baptism puo zo. (Efesako 4:5), süu kekhrü (Mhakechüko 8:36-39). Baptism kechü hau, Puou, Nuou mu Kemesa Ruopfü za nunu tuo. (Mathi 28:18-20), mu süu la puo Khrista nu mu kehou nu ler lieya. (Rommiako 6:3,4 ; Korintiako kerieu 12;13).

Die hako zekelie geinu, themia kehoupouorei puo kephouma chüwaketako nunu kelalie tuo, sidi puo sa pie, Niepuo kehou nu shülietuo mu sidi Puo khristanmia puo chü di teisonhie Ukepenuopfü pele lie la liro teigei kedi sü puovie chüta lievi. Süla thie hie n ki hako zelie nu pushüya we.

19. KHRISTA NU KELER CHA **(STEPS INTO CHRIST)**

Ketholeshü nu theja ngu keliekhe Khrista nu ngulieya mu hau kelakelie la rei sa zo. Hako nu huo thupie ketuoko meholie, "Süla themia kehoupouorei Khrista kitsatie bata ro, Puo themia kesa puo chüte

mha keweko jüte ; mu harie, süko kesa phrete." (Korintiako kenieu 5:17). "Khrista nunu teigei ruopfü theja neiüko japie u ketsüu Ukepenuopfü Niepuu Jisu Khrista nuo puo bu theja pikelieü chüliechie." (Efesako 1:3). Mu thelatho-u "Süüsü kekreilamonyü zha tsokelie ki chütuoü di rhüpie ketuoko teigei ketuoko rei mu kijü hau nu ketuoko rei Khrista nunu rhe kesa phrepie puo chütuoükechü la zo." (Efesako 1:10).

Theja hako pete Khrista nunu phrezo, süsie ha kemhie di ketso sie tuo; "Kedipuo mhie di themia Khrista nu lerie ya ga? Hau kelashülie ketuo la Ukepenuopfü die nu la vo lie morosuo te. Uko puo die phrü kelie chako si toulie. Cha peteko meyie phre, sü derei uko pete ba hu zo shierei uko mia puo puo Khrista cha mu mo di chazou tsa ketuoko bu Khrista cha nu keler. Thakie, miapuo ki kezhapuo nu ler tuoro puo bu kinu ler tse nunu vo kirapuo ba nyüyashü thashü puo kieya. Hau si ketuo re mo. Derei cha sko keze meho shükhe.

1. Cha therietho-u liro Khrista silie morei Ukepenuopfü dieu silie, Ukepenuopfü puya, "Hau a Nuo a khrieu, a neitho-u zo; Puo pfe rünyüliechie." (Mathi 17:5). Paul petha keshü, "Kerüngü nunu kepele parya; mu kerünyü süu Khrista dieu nunu parya." (Rommiako 10:17). Haula, Khrista-e apostelko bu kijü peteko nu vo di dieliekevi pu pie pethalie nu shü. (Mark 16:15, 16). Themia kehoupuorei dieze se mo di Niepuu nu kepele parlie kenjü, puo Niepuu die rünyülie kemochie, mu kepele nu ba mo liro Niepuu die ze kelie jü.

kerieu kemeyie se kecü rübei se, tseitou di khawata liro süu unou kesuo puo chüta zo tuo.

2. Cha kenieu nu Ukepenuopfü pelelie morosuo mu Khrista Ukepenuopfü Nuo ükecü rei pelelie morosuo. Uko phrülie, "Siro kepele se mo di nei chülie kenjü zo; kekreilamonyü Ukepenuopfü ki kevor mia puo ba zokecü mu puo mha methuopie puo pfüyakezhako tsüyakezhau zokecü pele morosuo". (Ibriko 11:6). Khrista puo thuo pu, "... a geinu zo kemosie miapuorei puou ki vorlieya mo." (Johan 14:6). Puo pu la di sie, Süla a nieko ki, nieko kephouma nunu siatatuo isishü zo, kekreilamonyü nieko a süu zo kechü pele kemosie nieko nie kephouma nunu siatatuo, sita." (Johan 8:24).

Kalalie ketuo la kepele se morosuo ükecü pu morei vite. Derei kepele rübei se kelalieya mo mu kepele rübei se, Khrista nu lerya mo-kecü la. Derei kelalie ketuo la chatha rübei zo. Paul-e pukeshü u meho lashükhe; "kekreilamonyü miatho lieketuo la themia u nou se pelelieya, mu kelakelie ngulie ketuo la u tie se phralieya zo. (Rommiako 10:10). Süla kepele mu siedze hau kelalie ketuo la chatha zo derei kelakelie nu shüya mo.

3. Chase-u liro puopuo kephoumako vashülieketuo la u nou kedilie morosuo. Ukepenuopfü mhodzü nu phichümia peteko kephoumia phrezo, mu kephoumia zhakhra kesia zo. (Rommiako 3:23 ; 6:23). Süla no kedipuo lelie ta ga ? Unou kedikelie. Mu unou kedikelie-e kedipuo ga ? Süu unou rüdei la kelie, reila kelie, mu

sie kekrei tsatie va kelie, kephoumako peteko Khawa di u kelhou keviu nu voketa hako zo. Khrista-e themia puo puo kerüzhü kephouma nu ba di kelalie lho keta la, Puo pukeshü, "A nieko ki pushü tuo, nieko nou kedilie kemosie, nieko sükosü mhiei ka phretatuo." (Luk 13:3). Paul petha keshü, "Ukepenuopfü mha si kemo teikiko ngu rei ngu kemo mhiedi khawate, derei tsie we puo themia kehourapuo tuoya zo shierei unou kedilie nu di peshüwate." (Mhakechüko 17:30). Pitor rei petha kecü, "Nieko pu bu nieko kephouma kelalashüketuo la nieko nou kedi phrelie di Jisu Khrista za nunu baptaiz chüliechie, silie liro nieko kemesa Ruopfü mhaphrou ngulie tuo." (Mhakechüko 2:38).

Miapuo unou pete se Niepuu pele tuoya lievi, kephouma nunu rürei la lie di; derei hau rübei zo di puo kelalie kenjü. Tsie rei cha huo salie morosuo.

4. Cha diau liro themia kehoupouerei puo tie nunu Khrista üse Ukepenuopfü Nuou, zo üdi pu phralie morosuo. Khrista pushü, "Süla themia kehoupouerei themia kengu ki a za pie pu liro, a rei teigei keba A puo kengu ki puo za pie pu tuo." (Mathi 10:32). Ethiopia kezhou rei hau kembie chü zo Mhakechüko 8:37) nu ngu kelie mu uko ngu kelie die süu phra keshü sie kelakelie ngulie (Rommiako 10:10). Kedipuo basaluo ga? Thelatho-u Khrista nu shü ketuo mu kelakelie nu shülie ketuo-u liro, hako mehoshükhe.

5. Cha pengou-u dzü nunu Niepuu sa di khrulieketa (Baptism kechü). Ukepenuopfü vashülie ketuo la, süu la puo Khrista nu mu puo kehou nu ler taya. Baptism chü morokesuoko Ketholeshü khuso hako nunu ngulietuo; Mark 16:16 ; Mhakechüko 2:38 ; 22:16; Pitor kerieu 3:21 ; basalu. Paul thu keshü, We Khrista Jisu ze baptaiz chü kelie kheko puo kesia cha sikecü nu baptaiz chülieta zo kecü nieko si mo ba me?" (Rommiako 6:3). Süsie, rei puo thu la keshü, "kekreamonyü Jisu Khrista kepele la nieko peteko Ukepenuopfü nuoko chükechü la. Siro Jisu la baptaiz chü kelie khe Jisu chüdzieliete". (Galatiako 3:26, 27).

Süla no rei süko chülieta zo, cha puo rübei mu cha süu Khrista nunu zo mu süu baptizm kechü gei nu zo. Süu baptism la kelakelie ngulieya ükecü mo - süu mo zo. Peso tsatie thu keshüko mhie di kekrei chako pete keze puo zo tuo, thelatho-u nu themia kehoupuorei hako cha peteko ze mu tsolie kemosie kelakelie ngulielho ükecü le tou lie. Simo ü liro Niepuu kedipuo chü nu shi tsolie mo di ngu lie ta tie, mu hau chülie kenjü. No Khrista nu tuoya mo ? Cha hako no ze tseilie moro tsie rein sa mo zo luo. No süko se n vie chülie mo zo luo liro, no tsie sede liecie.

20. PENUO KESAKELIE

(THE NEW BIRTH)

U khristanmiako teisonhie penuo kesa la kelie, kepu sei keba silieya. Süu ca kedipuo ga? Kelalie ketuo la Niepuu puo vie chülie keta ca uko ketso shülie. No uko ketso shülie, puo cako kelashü lie ketuo la, derei Ukepenuopfü die-u puo ca tou-u kelashü ketuo dieca puo nu no si lielho.

Hauha Bible nu bacüla uko Bible meho di kepunyü ba. Kevitho-u liro leshüda nu phrülíe rovikuo, süla uko phrü sedeliekhe : "Siro Nikedema ükechü Judamia kezhamia puo Farisiko donu tuoya. Süu pezei ze Jisu ki vor di puo ki, Rabi, no Ukepenuopfü kinu kevor kepethamia puo zokechü hie si bata zo. Kekreilamonyü Ukepenuopfü puo ze tuo kemosie miapuorei no zasi chüyakezha hako ha chülie kenjü zokechü la; sita. Jisu lasie puo üse, A n ki pu touthütuo, penuo kesa la kemosie miapuorei Ukepenuopfü kedi ngukelie jü zo : sita. Nikodema sie puo ki, Themia tsaketa ze kikidi penuo lievita ? Puo puo zuo vanu la le di penuo la lievi ma ? Sita. Jisu lasie, A n ki pu touthütuo, dzü mu Ruopfü nunu penuolie kemosie miapuorei Ukepenuopfü kedi nu lekelié jü zo. U chü nunu kepenuo sü uchü zo, mu Ruopfü nunu kepenuo sü ruopfü zo. A n ki, "Nieko penuo kesa la morosuo "ikeshü la n ngo hiechie. Tei rükhriese puo thuo puo nei tsatie voya, mu nu puo pfe-

silieya; sirei puo kirapuo nu vorya shi, mu kirapuo votaya shi, no süu siya mo : themia kehoupuo rei Ruopfü nunu kepenuo sümhie zo; sita." (Johan 3:1-8)

Kerieu, uko meho shükhe, hanu kepenuo cau u chü kitsatie mhapuorei kechü jü. Ruomia hanu dzü pie se u ruotho chükelie leya, derei si mo. Haki ha Nikodema-e uchü kitsatie kepenuo le, derei Niepuu pukeshü süu mo ükecü pushü. Kenieu, süu uchü nu kepenuo mo, siro puo pu kebau ruopfü kitsa mecie ze. Süla Jisu-e pu Kemesa pie puo kie di sie, "Dzü mu Ruopfü nunu penuolie kemosie miapuorei Ukepenuopfü kedi nu le kelie jü zo." (Johan 3:5). Puo kedipuo pu ga ?

1. "Kemosie" Niepuu kedi nu le ketuo cha puo rübei zo, mu Jisu-e chülie kelho cha "Kemosie" hau pie sedeshü.

2. "Miapuorei" miapuorei dieca hau thenumia rei mu thepfumia rei selie vi. Dieca kekrei nu nhicumia hanu sa bamo, derei phrüliekevimia rübei.

3. "Penuo" kepenuo ca kenie nyi, penuo kevor mu puo thuo penuo kelie. Penuo kesa kelie, süu ruopfü nunu penuo kelie, kemedzü ca puo liro Ruopfü, mu kekrei u dzü nu penuo kelie pu shü. Süla thakie hanu puo liro ruopfü nunu penuolife mu dzü nu penuo kelie u zo.

4. "Dzü". Hanu dzü pu kebau liro baptism la. No si batuo, dzü hauha puotei kekra nu se kemedzü shüya.

Khristan nanyü la dzü kepu tuoya mu süu baptism la zo. Süla miapuo-e baptism chülie ro puo dzü nu khru lie te. (Rommiako 6:3, 4). Süsie kelhoukesa, morei penuo kesa lalie taya.

5. "Ruopfü" penuo kesa kelie nu themia kehoupouerei ruopfü nunu penuolalie taya, derei kedipuo mhie di? Ukepenuopfü die nunu zo. Dieu ruopfü nu shü, sidi süu pie themia melou nu leilie, lhou sielie, dieze-u vü parlieya. Kepelemia Ukepenuopfü ki puo kelhou khatseishünyü tuoya, kijü u kephouma nunu rüreila vor lieya. Puo Jisu ze khru lie baptism nu, kekreiblamonyü Puo themia kesa puo chülie kenyü la. Pitor thu keshü, "Sula nie bu kethera mo di nie zeko khrielie ketuola nie ketho-u dieze chü kelieu thuo nie nou chü Kemesa liete. Süla nieko nieko nou tho chü di huoniehüo khrieliechie kekreiblamonyü nieko kaü jüta liekeviu geinu monyü kaü jüta liekelho tsieu geinu Ukepenuopfü die la penuolie tazokechü la, mu die süu kerheiprü die zo, mu ba seiya zo." (Pitor kerieu 1:22,23). Süla ruopfü-e Ukepenuopfü dieu ze di mha chütuoya, penuo kelie, uko puo dieko ze di baptaiz chü. Süla puo ruopfü mu dzü nunu penuo liete. Süu silie ketuo re mo.

6. "Kediba" Hau Ukepenuopfü kediba, kehü (Mathi 16:18,19). Jisu-e teigei vo ketuo cha puo rübei zo idi pushü, süu dzü mu ruopfü nunu zo üdi pethashü. Khrista-e uchü nunu kepenuo mu ruopfü nunu kepenuo kekreibkrei di thashü, mu süu pie teikhrie se thakie chü di petha shü. Teikhrie u mhi pie ngulieya mo zo shierei

teikhrie rükhrie kecü ngu mu silieya. Ruopfü rei süu mhie tou zo. Puo mhatho chü kebau ngulie kenjü, derei puo mhatho-u we ngu Kemesa se lieya. Ruopfü-e dieu geinu puo tho chü baya mu puo petha keshüko ze kelie-u geinu kelalie tuo, Ukepnuopfü kedi nu lertuo mu ruopfü siko nyilietatuo. (Galatiako 5:22,23)

TheIatho-u, Niepüu-e kelakelie cha kenie nyi u di petha mo, morei cha kenie, nu Ukepenuopfü kedi nu ler morei kehau nu ler lie ketuo rei pu mo. Penuo kesa la kelie kepetha hau Mark 16;16 ; Mhakechüko 2:38) mu khuso kekreiko nu rei pushü. Die ca kekrei nu miapuo-e ketho-u, (Rommiako 10:17) silie, süu pelelie, (rommiako 10:10) Puo kephoumako kedilie. (Mhakechüko 17:30) Khrista za se phralie. (Rommiako 10:10) mu baptaiz chülie (Mhakechüko 2:38 ; 2:16) Puo hau ze di penuo kesa lie mu sü nunu Niepüu kehau nu ler tatuo (Korintiako kerieu 12;13); Mhakechüko 2:47). Ketso keshü ha nu Ukepenuopfü dieu medzi di no rei penuo kesa la lie te mo?

21. KETHOLESHÜ KESAU BAPTISM KECHÜ (NEW TESTAMENT BAPTISM)

Baptism-e Bible kephrü puo. Bible nu hau ba mo keta sie uko mhapurei süu ze kekhe kelie jü. Hau ca

Liro Ukepenuopfü thuo kekuoü zo. Mu puo die nunu rübei se u kie kelie zo. Süla we baptism-u kedipuo mhie toushi süu ketho-u ca sitoulie.

1. Baptism-e puo zo. Efesako 4:5 nu Paul-e pushü, "Niepuu rei puo, kepele rei puo, baptism rei puo zo." Baptism kekreinzi me; teicie 64 moro 65 A.D. ki Ukepenuopfü-emiapuo gei nu kekuo khashü di pukeshü baptism puo rübei ba sei zo tuo. Süsie nu themia thuo baptism kekrei ca sa vota, derei hau sakelie we Ketholeshü-u ze kepetsou ta zo.

2. Baptism puo ca. Uko Kolosiko 2:12 nu phrü kelie, "Nieko baptism kechü ki rei puo sa khruwa di kesiako donunu puo perhei la kelieu Ukepenuopfü kekuo süu nieko rei pelekeli la puo sa rheilieta. Süsie rei, "We Khrista Jisu ze baptaiz chü kelie kheko puo kesia cha si kechü nu baptaiz chülieta zokechü nieko si mo ba me? We baptaiz kechü nu puo se ze puo chü di u khruwate ze; sidi uPuou kekuoü kesiamia donunu Khrista kesou kelie tuoi u bu rei u kelhou bu kesalie di lhou tuolieketu la". (Rommiako 6:3, 4). Baptism-e khrukewa. Hau pie kegepie va, lapie va mu sükemhie kechüko khawa ta lie morosuo.

3. Baptism-e dzü nu khrukewa. Baptism-e kekhru rübei mo derei Mhakechüko 8 nu uko ki pu keshü dzü nu khrukelie pushü. Ethiopia iunokmia puo nou kedikelie dzeu nu sikelie, "... unie tuo vozü ru vo dzü puo penuolie : sitse Ethiopiau-e sie, Harie, haki dzü be, mu a baptaiz kechü kha mo mhie mu? Sita (sitse Filip

sie, No n nou pete se peleta liro baptaiz chülie vi zo, sitse puorei sie, Jisu Khrista Ukepenuopfü Nuou zo ükechü a pelete we; sita) Sitse puo puo bagei pethalienushü; sidi Filip rei mu Ethiopiau rei u nie kenienie dzü nu ke di Filip bu puo baptaiz chü. Siro unie dzü nunu parta tse Niepuu Ruopfü Filip ze tuota. Derei puo puo nei siei di tuo puo ra vota." (Mhakechüko 8:36-39).

4. Baptism-e kephoumako vashü walie ketuo la. "Sitse Pitor sie uko üse nieko puo bu nieko kephouma kelalashü nieko tsüketuo la nieko nieko nou kediphrelie di Jisu Khrista zanunu baptaiz chüliechie, silie liro nieko Kemesa Ruopfü mhaphruo ngulietuo" (Mhakechüko 2:38). Süsie Mhakechüko 22:16 nu rei phrülie.

5. Baptism-e kelalieya. Khrista-e pushü, "Themia kehoupuorei pelelie di baptaiz chülie ro kelakelie ngulietuo; derei themia kehoupuorei pelekemo-u kejo puo gei pfütuo" (Mark 16:16). "Süüsü tsiedo baptism chü di nie chü nie phou gei kerhuko khrü kewala monyü Jisu Khrista rheilasieketa la nie noule puo tou chü di Ukepenuopfü chakechü la nie kelalieyakezha zasi ketho puo zo." (Pitor kerieu 3:21). Baptism la kimhie di puo kelalieya ga? Puo üse Ukepenuopfü Nuo ükecü kimhie phralie di peletuo ga? Mu puo die kha keshüko ze di baptaiz chü tuo ga? (Mhakechüko 10:48). Sikelie sie baptism kechü la kelalieya derei sü mhodzü zo we mhapuorei kechü jü.

6. Baptism la Khrista nu ler kelie zo. "Kekreilamonyü Jisu Khrista kepele la nieko peteko Ukepenuopfü nuoko chütakechü la. Siro Jisu la baptaiz chü kelie khe Jisu chüdzielie ta." (Galatiako 3:26, 27). Rommiako 6:3, 4, rei phrülie.

7. Baptism la kehou nu shülieya. "Sidi uko Judamia rei, Judakemomia rei, mia die kechümia rei, mia die chükemomia rei keze mo puo chüketuo la Ruopfü puo nunu baptaiz chü phreliete; mu uko peteko bu keze Ruopfü puo nunu krie phreliete." (Korintiako kerieu 12:13). U mo-e kehou-u zo. (Kolosiko 1:18 mu Efesako 1;22, 23).

8. Baptism la penuo kesa shüya. "Jisu lasie, A nki pu toushütuo. dzü mu Ruopfü nunu penuolie kemosie miapuorei Ukepenuopfü kedi nu lekelie jü zo." (Johan 3:5).

9. Baptism kechü nu, sia keshü khrukewa, mu Khrista rheilakesie we ngulie. Rommiako 6 nu phrülie.

Ketholeshü khuso hako nu mu khakeshü kekreiko nu, sikelie kelakelie ngulie ketuo la baptism hau meyie se. Niepuu die khakeshüko ze di no baptaiz chüliete mo? Mhanuü no chümo liro, n bu rei chülie morosuo te.

22. BAPTISM KECHÜ CA

(THE PURPOSE OF BAPTISM)

Baptism-e Bible kephrü puo. Hau Ketholeshü nu puoca kerüü nunu thupie tuo, derei themia kekra puocau sikekrü tuoya. Mha chükerie-u uko la ketuo-u liro themia kekratsa puo ca-u siya mo. Ukepenuopfü die nu hau la kedipuo petha shü ga?

Kerietho-u uko sikelie baptism puo zo (Efesako 4:5). Baptism kekrei huorei nyi, puo ca Johan baptism; kemezhie kelie baptism, basaluo, derei Paul teiki 64 A.D. nu hau ca thukeshü baptism puo zo, puo thuo ba shierei. Süu ketho zo, si-u liro we kedipuo leya ga, Paul thukeshü-u la. Süu re mo zo. Mha peteko nu rei Mhakechüko leshü nu mehoshülie, sünu pete thupie tuo. Uko baptism chükelie hau khrukewa zasi, dzü nu khrukewa mu süu kephoumako khru kewa, süu kephoumako valie ketuo la, mu Niepuu die khakeshüko chülie ketuo la. (Mhakechüko 8:27-39 ; 22:16 ; 2:38 ; 10:48).

Bible lha kekra nu baptism dze meho kevo ki, baptism pete rei Kemesa Ruopfü baptism chükelie ngulie. Derei hau rükra lie, nie pezie rei Kemesa Ruopfü baptism se die kekuoü khashü mo zo, morei petha shü rei mo. Derei hauha lelie morosuo, baptism chü kecü ha Bible nu pukecü dzü nu khrukewa, mu dzü se baptism kechü hau üse kemesa Ruopfü baptism,

Johan baptism basaluo isidi kielieyakezha la. Derei Mark 16:16, Mhakechüko 2:38 nu huo rei sa baluo, hakoha baptism puo ca dzü nunu baptaiz chü kelieu zo. Efesako 4:5 nu rei baptism puo ikecü thupie keba ngulie.

Süsie hau rei lebalie, baptaiz hau puo ca kekrü di chüba lievi, thakie themia kehoupuo bu rei kelakelie ngulieketuo la baptaiz chülie nu di pethaya. Süsie rei, puo kelalie ta liro puo bu baptaiz chülie kehou nu balie nuya. Hanie nu baptism hau kekrü kecü nu chü tuote. Miapuo-e Ketholeshü-u rübei se baptaiz chüliekenju, kekreibamonyü puo kelalieketa la. Puo kelalie kenjü, Ketholeshü-u medzi di baptaiz chüliekemosie. Morei Ketholeshü medzi zo di nanyü kehou puo nu baptaiz kechü rei jü. Hakoha geinu themia kekra kedo waya. Uko baptaiz chülie ta zo üdi letuotakecü la. derei ketho nu uko baptaiz chülie mo zo. Miapuo-e dzü nu neshü mu lasier ta lievi, hau la puo baptaiz chülie ta üdi kielie kenjü. Ketholeshü nunu baptaiz kechü puo baya, mu Bible nunu baptaiz kechü rübei mezhülieyakezha zo. Hau mezhü mo üdi kelenu ba di mia bu n se wahiecie. Mhanü no sitou mo di baptaiz chülieta liro, sikecü nyie nu ne kepepie dzü nu shüla zo shierei kekrü mo, kekreibamonyü puo kelalie te isi mo, derei kelalie vikecü lelieketuo la. Themia kehoupuorei Ketholeshü nunu baptism chükelie sie kekrei sa lielho.

Ketholeshü nu baptism kechü hu keze mehoshü khe :

1. Kepele, unou kedikelie, mu phra kelie, hako

medzilie morosuo, baptaiz chü di kelalie ketuo la. Khrista puo thuo pukeshü, "Themia kehoupourei pelelie di baptaiz chülie ro kelakelie ngulietuo, derei pelekemo-u kejo puo gei pfütuo." (Mark 16;16). Khrista-e baptism sie kelakelie ngulie ketuo pushü, mu baptism chükelie mhodzü mo. Pelekemo-u kejo puo gei pfhütuo sishüte, derei kelalie tuoü ro baptaiz chülie mu pelelie morosuo. Pitor-e thukeshü, "Süsusü tsiedo baptism chüdi nie chü nie phou kerhuko khrükewa la monyü Jisu Khrista rheilasieketa la nie nou le puotou chü di Ukepenuopfü ki chakecü la nie kelalieyakezha zasi ketho puo zo. (Pitor kerieu 3;21) "Baptism Kelalieya moukecü" sumianie pu ga?

2. Baptism kephoumako valie ketuo la. Pitor-e pethakeshü, "Sitse Pitor sie nieko puo bu nieko kephoumako kelalashü ketuo la nieko nou kedi phrelie di Jisu Khrista za nunu baptaiz chüliechie, silie liro nieko Kemesa Ruopfü mhaphrouu ngulietuo" (Mhakechüko 2:38).

3. Baptism kephoumako khrüwaya. Paul pukeshü, "Siro no kedipuo chü di tsie rei ba zo ga ? Sielie di baptaiz chülie, sidi puo za nunu n mezhiemelo di n kephoumako khrüwalie. Sita." (Mhakechüko 22:16).

4. Baptism la Khrista nu lerlieya. Paul-e thu pie Rommiako mu Galatiako ki keshü, "We Khrista Jisu ze baptaiz chü kelie kheko puo kesia cha sikechü nu baptaiz chülieta zokechü nieko si mo ba me? (Rommiako

6:3) "Kekreilamonyü Jisu Khrista kepele la nieko peteko Ukepenuopfü nuoko chü takechü la. Siro Jisu la baptaiz chü kelie khe Jisu chüdzieliete." (Galatiako 3:26, 27). Süla themia kehoupuorei baptism chülie kemo mhodzü puo kelalie taü liro, puo kelakelie ngu kelieu-e Khrista nu mo di kekreditsatienu ta zo. Kepetha die hau ketijü kepetha mu sidi mia kekra se se talievi.

5. Baptism la kehau puo chülieya. "Judamia rei mu Judakemomia rei mia die kechümia rei, miadie chükemomia rei keze mo puo chüketuo la Ruopfü puo nunu baptaiz chü phreliete, mu keze Ruopfü puo nunu krie phreliete." (Korintiako kerieu 12;13). Hanu umo dze thupie kebau liro kehau (Kolosiko 1:18) mu baptism-u Kemesa Ruopfü baptism-u mo, derei dzü baptism zo. Kemesa Ruopfü baptism mhakipuorei kehau nu khashüya mo, si kecüu monyü ruopfü-e chatha shüya, süüsü puo dieu nunu mhatho chülieya, puo ca u mo nu morei kehau nu baptaiz chülieketuo la.

6. Baptism-e Niepuu sia keshü puo khrukewa nu rheilasieketa thashüya. (Korintiako kerieu 15:1-4). Khrista-e krus geinu sia keshü tuoi kephouma-u puo kephouma la sia. Khrista-e puo kha pie mekhru nu khrukewa tuoi. Puo rei dzünu khruilie di baptism ngulie. Puo tsie we lasielie di Niepuu nu themia kesa chüte. (Korintiako kenieu 5:17). Khrista-e mekhru nunu rheilasielie keta tuoi. (Rommiako 6:1-12).

7. Baptism hau la penuo kesa lakelie se vorya. Khrista pukeshü "Themia kehoupuorei dzü mu ruopfü

penuolie kemosie miapuorei Ukepenuopfü kedi nu le kelie jü zo." (Johan 3:5). Hau Ruopfü baptism mo derei dzü se baptism chükelie. Süu Ruopfü bu chatha pie dieu geinu kehou tho nu shüya. Süsie rei Korintiako kenieu 5:17, mu Pitor kerieu 1:21,22, hako phrülie.

Baptism rübei se kelalie ya mo, derei themia kehoupuorei kelalie ketuo la baptaiz chülie morosuo. No ketholeshü nu pupie keba-u medzi di baptaiz chüliete mo ? Mo liro no rei chülie nu di hie chayawe.

23. KERÜGOU-U KRUS GEI

(THE THIEF ON THE CROSS)

Bible thedzeko donu kemeyietho-u liro krügou-u krus gei pfükelie. Bahu rei nanyü nu unounyü tuoyakezhako-e baptism se morei kelakelie puo ruopfü la ngulieya ükecü pele tuoya, Khrista ze di kerügou-u krus gei gou kewa-u la. Süu lekevo baptism hau meynie zo mo, kerügou-u dze kepu lalie di sie, "Derei kerügou-u kedipuo mhie ga?" Ketsokeshüu ketso ba mo, "Niepuu kedipuo pu ga?" "Derei kerügou-u baptism chü mo di kelalie mo me ?". Hauha la unou kesuo puo, ketho, thezho kesimia, udo kevimia dietseidiekho kelie kesau nu pupie ketuo-u ngulieketo la uko ketso keba rübei zo. Themia kehoupuorei pu lalie ketuo ca jüta liro kekhuohi se di puo tuotaya. Kerügou-u dze ketso ketuo we mu puo kelhou silie ketuo kesapuo ta zo.

Tsie kerügoumia puo Jisü sa krus gei kegou-u baptism chülie mo di kelalie te. Hauha hamho thupie kebako phrüvo khe.

1. Miapuorei kerügou-u baptaiz chümo ücü simo mu miapuorei kerügou-u baptaiz chüliete ükecü rei simo. Thupie keba nu pukeshü, "Süki sü jerusalem mu Judia pete mu Jordan rü merhieko nunu mia puo ki vo; sidi themia süko sü u thuo u kemouko phrashü di Jordan rü nunu puo dzie nunu baptaiz chülie. (Mathi 3:5,6). Süla kerügou-u Johan bu baptaiz khakeshü nu chüta rei lievi. Derei huomia sie puo kerügoumia puo, baptaiz chülielho. Süu puo tou zo, derei nieko rei si ba tuo, themia kekra baptaiz kechümia rei rügou tuoyakecü siya, mu hau nu kerügoumia puo rei situolievi. Derei puoca-u liro kerügoumia puo kelalie lho baptism chülie kemosie. Süla thie themiako kelalieketuo la baptaiz chütuolie tuoü ba mote.

2. Kerügou-u Mosa zho nu lhou, Khrista rei sümhie zo. Thezho süu nu Khrista-e themia kekra kephouma vashü. Kekreilamonyü puo kekuoü puo gei tuo kecü la. Süla kerügou-u kelakelie ngulie mo moshi a üko ze keprüli ba salielho. Kepuketuo-u liro, puo kie khrükhro munu lhoulie shi ?

3. Kerügou-u Khrista sia keshü ze kepetsou di lhou. Kerügou-u puo ki cha mu puo mezhiemei kecü ki Niepuu kephouma kijü nunu siata moluo. Süla kelalieketuo la ki kemhie di kerügou-u ze thakie pu ta?

4. Khrista krus geinu siakelie ki Ketholeshü kesau puo zie sa di seal vüshü. Uko phrüşhükhe, "Kekreilamonyü süu se sie mha pupie kezhü leshüu puo kekuo nyitaya, derei mha pukeshüu rheikebachie we mhapuorei chülie kenjütakechü la" (Ibriko 9:17). Süla Khrista sia ta kemomhodzü puo kekuo khapie kephoumamia uko kephoumako vashülie. "N kephoumako vashü ntsüwate ho." Derei puo siakelie sie kekuo vorte, puo apostelko ki pukeshü tuoi kerügou-u ki rei pu mecie, "Nieko kijü Pete nu vo di dieliekevi-u pupie themia Pete Kieshüliechie. Themia kehoupuorei pelelie di baptaiz chülie ro kelakelie ngulietuo; derei pele kemo-u puo gei kejo pfütuo." (Mark 16:15, 16). Kedikechüki puo hau pushü ga ? Puo siata kemo mhodzü mo, morei sia ketasie nu ga ? Puo sia ketasie nu. Süsie Apostelko kedipuo pie petha ga ? Uko Niepuu uko ki pukeshüko ze di petha vo. Kerügou-u ki krus geinu pukeshü rübei mo, Mhakechüko leshü Pete nu thenou kedikelie dze thupietuo hau Khrista-e petha shü. Hauha la themiako pelelie, thenou kedilie Khrista za phralie, mu uko kephoumako vashülieketuo la baptaiz chüphrelie ta.

5. Khrista dieu vaphrowalielho morei rüdei talielho. Khrista pukeshü ko ba sei zotuo, puo zie pie seal vüwa keta la. (Pesikeshü 22:18, 19 ; Galatiako 1:609).

6. Khrista dieu rüü mu kezhü. Themia kehoupuorei puo die sikenyümia silie vi. Mia ki nu kekhuohi sekellie la puo dieu Sikekrü waya.

7. Kerügou-u krus gei kegou-u dze-u kelakelie cau zhazhü puliekenjü. Kerügoumia thezho khrükhro nunu puo nyie kechü ya mu mu pesiawaya, mu a mu no liro Khrista Zhou nunu unyie kechü tuo. Themia kekra mha luu hau dze kepu di sie baptism chü mo di kelalieketuo rhütuoya, derei Khrista sia kewasie Bible nu thakie sikecü puorei tuo mozo. Mu uko sikelie Niepuu kedipuo pupie tuoshi, süu tsie rei pu zhü zo. "Themia kehoupuorei pelelie di baptaiz chülie ro kelakelie ngulie tuo, derei pelekemo-u kejo puo gei pfütuo." (Mark 16;16). A Bible phrü mu phrülalaliete derei die khakeshü hau mhö tuo mo, mhanuü themia kehoupuorei Niepuu pukeshüko chüü zeya zo, uko pete rei kelalie tuo, Niepuu die kha keshü nu silie.

Hau rükralie baptism rübei se kelalie vi ükecü hie pu ba mo, morei mha "yopuo" rübei se kelaliekevi pu ba mo. Sikecü u monyü, uko peteko rei Niepuu e kedipuo pu pie zhazhü chütsei keliemia morosuo. Hako donu baptism, kepele mu unou kedikelie hako rei sa zo.

24. NUORANUOMIA BAPTISM KECHÜ

(INFANT BAPTISM)

Nuoranuomia baptism hau kijü nanyü keseko hau se tuo keta kraphite. Derei hau Bible nu puorei petha

shümo. Hau teicie kekra sie sede parlie. Miapuo origen ükecü dze thukezhamia puo-e nuoranuomia baptism chülieketuo petha sede parlieta. Teicie krie sereu sie Catholic kehou sede kelie nu hau setuoü di pepilieta. Teicie kekra sie baptism sou nu kegepie va ketuo tho-u khrüshü di pepilieta. Teicie kekra sie baptism sou nu kegepie va ketuo tho-u khrüshü hauha la kehou keza kenia chülie ta. Kegepie vaketuo nu kebako se Roman Catholic kehou üta. Süko chülielhouükechü thie uko chuketuo-u nepie dzü nu keshü tho-u Greek Orthodoz Church isidi kie sieta.

Nuoranuomia baptism kechü uko kepele-u liro themia peteko kephouma nunu penuo vor. Süu ca uko pethakeshü liro Adam-e kekrü kewa la nuoranuomia penuo kelie kheko pete rei phouma ta ükecü petha sieta. Süu ketho zo, themia pete mha ca huonu kechü kenyü, kemezhie kelie geinu phouma kelie nyi, derei miapuorei kekreamia la phouma keliejü, Johan kerieu 3:4 nu pukeshü, "Themia kehoppuorei phoumakechü chüyakezhamia thezho meko rei chüya : mu kephouma-a thezho kemo zo. "Kikidi nuoranuoyo-e hau chülievi ta ? Puo thezho rei si ba mo. Thiedzütho vo keta Ukepenupfü siedzekesimia puo-e pu kecü" Kephouma chüyakezha themiau, süu siata zotuo. Puo nuou puo puo kephouma toupfü lielho, morei puo puoa puo nu kephouma toupfü lielhe : kemiatho themiau puo kemiatho-u puo rübei gei batuo, tsiu kerüzhü themiau puo kerüzhü puo rübei gei batuo. (Ezekiel 18;20).

Jisu pethashü, "A Nieko ki pu toushütuo, nieko la vo nhichunuomia mhielie kemosie nieko teigei kedi nu le lielho zo." (Mathi 18:3). Süsie rei, "... Jisu-a sie nhichunuoko khashü di uko bu a ki vorchie uko kha hiechie; kekreilamonyü teigei kedi süko vie zo kechü la". (Mathi 19:14). Süla Niepuu-e tha pekie keshü nhicunuomiako mesa, kephouma jü mu kejo kemou kephouma uko sa tuo mo. Puo uko ze kemejü di nhicunuomia kemhie lie kemosie teigei kedi nu lelielho tüdi pushü. Süsie rei teigei kedi-e nhicunuomia uzha mene kecü mhie kemosie miapuorei sünuleliekenjü.

Nhichmia puo kijü hanu penuo vor kelie ki kephouma jü. Puo penuo pie kephouma donu shülievi, mu puo mha ca huo la kephouma nu kemezhie ta lievi, derei puo penuo kelie tsenu zo we kephouma jü. Puo phichü sielie kemochie Ukepenupfü mhodzü nu mesa mu vitsei ze di lhoutuo, mu size tuo di puo sa phrülie taya. Puo mhalelie kevi tha nu sielieta liro puo thuo puo pie pfü sede lietaya, mu siromezhü mu mezhükemo cha si kekreilietaya. Süsie nu puo Niepuu die zelie morosuo taya.

Ukepenupfü die ze di kelakelie cha-u rhüpie puo vie chülie morokesuo-e puo sa phrükelie yawinu sede sie lieyakezha zo. Niepuu nhicunuomia la kelakelie mharhü uko gei ba mo. Uko kephouma jü, mu süla Ukepenupfü mhodzü uko we kelalie zo. Uko sia tatse Niepuu ze ba tatuo. David nuo siaketaki puo pukecü puo nuo lavor puo ze ba lielhote, derei puo vo di nhicü ü ze tatuo isi (Samuel kenieu 12:22).

Kedipuo mhie di, puo thuo puo puo, mu puo zuo shierei miapuo ruopfü la pepilievi ga ? Kikidi nuoranuomia puo mha puorei silie mo di puo kemevi keba silie vi tuo ga ? Mu kekuo kiu pie puo gei khashütuo ga ? Niepuu pukeshü rünyülie keviko bu ketho dieu punushü (Mathi 28;1 ; Rommiako 10:17). Uko nou pete se pelelie kevi (Rommiako 10;10 ; Ibriko 11:6) Uko kephouma nunu unou kedi lotsokelie. (Luk 13:3; Mhakechüko 17;30) Uko tie nunu puphrashükelie (Rommiako 10:10 ; Mathi 10:32) mu uko kephoumako vashülie ketuo la baptaiz chü kelie. (Mark 16;16 ; Mhakechuko 2;38). Nuoranuomia puo-e hako chülievi me ? Mo to zo nuoranuomia puoe kecha chülievi ma, Niepuu kerükra ca se lievi ma, kekreamia pethalie vi ma, Ukepenuopfü ki ketshe chüshülievi me ? Puo süko chülie kelho no si, mu hake peteko Khristanmia chü morosuo. Süla Ukepenuopfü zho-u khapie nuoranuomiako la pu mo. derei phichümia la, Ukepenuopfü mhodzü phrülie keviko mu süla phichuke üse kephoumama üya.

Thelatho-u, nuoranuomia baptism hauha baptism chülia kenjü nanyü keseyakezhako se ketuo tuoi, süu kegepie va morei lapie va rei lievi, derei süu vu baptism mo. Therietho-u nu, Bible nu baptism ca liro khrukewa. Apostel Paul-e pukeshü-u rünyülie khe : "Nieko baptism kechü ki rei puo sa khruwa di kesiako donunu puo perhei lakelieu Ukepenuopfü kekuo süu nieko rei

pelekelie la puo sa rhielieta." (Kolosiko 2;12). "..... We Khrista Jisu ze baptaiz chükemie kheko puo kesia cha sikechü nu baptaiz chülieta zokechü nieko si mo ba me ? We baptaiz kechü nu puo se ze puo chü di ukhruwate ze; sidi u puou kekuoü kesiamia donunu Khrista kesoukelie tuoi n bu rei u kelhou bu kesalie di lhou tuolieketuo la." (Rommiako 6:3,4).

Susie rei Filip-e Ethiopia iunokmia puo ze dzü nu kele dze Mhakechüko 8 nu rei thakie kevipuo ngulie. Kiüta ga ? Puo themia-u khruwa morei nepie dzünu shü, süla baptism chülie. Kenieu nu baptism-e puo gei kejo kemou tuomo keta bu baptism chülie morosuo. Khrista e pupie petha keshü themia kehoupuorei pelelie di kelalie ketuo la baptaiz chülie (Mark 16;16). Pitor pukeshü unou kedilie mu kephoumako valie ketuo la baptaiz chülie (Mhakechüko 2;38). Khrista-e tarho keshü Puou, Nuou mu Kemesa Ruopfü za nunu baptaiz chülie nu shü. (Mathi 28;19). Thelatho-u, baptism puo. (Efesako 4:5) mu thupie kebamhie, khrukewa u chü seituo, Khrista nu mu kehou nu shülie ketuo la. (Galatiako 3:26, 27 ; Korintiako kerieu 12;13).

Nuoranuoko baptism chü morei vi, derei uko puo mu uko zuo nuoke Niepuu die zemie morosuo. No Ketholeshü ze di baptaiz chülie me ?

25. VA KENIE BAPTAIZ CHÜYA ME ? (SHOULD ONE BE BAPTAIZED AGAIN)

Themia kehouporei baptaiz chülie morokesuo Bible nu putoushü zo. Hanu puo ca kekra nyi. Baptism la kelalie. (Petor kerieu 3:21) Süu kephoumako valieketuo la. (Mhakechüko 2:38). Süu pie Khrista nu vor lieya. (Rommiako 6:3,4) mu kehou nu shüya (Korintiako kerieu 12;13). Puo thuo ba shierei baptism puo zo ükecü Bible nu pu mesa shü zo. (Efesako 4:5) Ketsoketuo-u liro mhanü miapuo-e baptaiz pfülie ta liro puo pfü lalievi me ?

Puo Ketholeshü nu pu pie kebau ze di vapuo baptaiz chülie ketasie puo chüla morei vi. Kerietu-u hauha chülie kenjü. Ketholeshü nu vapuo mu puo sie baptaiz chü la keliejü.

Süla ketsokecü sede ketuo-u liro puo Ketholeshü nunu baptaiz chülie mo ki shi. Themia nyie nyie kecü mu million, million kecü uko kele ki baptaiz chülie mo zo rei chülie taüdi pu tuoya. A dieca huo thushütuo.

1. Nuoranuomia mhie di kegepie va kelie hau mhakipuorei baptism kie lie kenjü. Kegepie va kecü baptism mo, süu chü kelie Ketholeshü nunu mo di uthuo u nanyü zho-u ze chükelie zo. Bible nu pethakeshü baptism hau khrukewa puya. (Kolosiko 2;12; Rommiako 6:3,4) mu dzü nu khrukewa (Mhakechü ko 8:26-39). Mu süsie rei Bible nu mhara puonu rei nuoranuomia

baptism kechü ngulie mo. Sikecü u monyü nhicuko kephouma jü ü kecü pethashü . (Mathi 18;1-3). Mu thelatho-u Ukepenuopfü die pele di zekeliemia bu puo die ketho-u ürunyü liekevi pushü . (Rommiako 10;17). Puo nou pete se pele keliemia. (Johan 3:16). Puo kephouma nunu thenou kedi keliemia. (Mhakechüko 17:30). Khrista-e Ukepenuopfü Nuou üdi pu phrakeliemia (Mhakechüko 2:38). Niethuo ketholeshü phrü ba mecie, derei huomia nie kegepie va kelie ba liro süu mhakipuorei baptism chü lie mo so, sü la Jisu-e die kha keshü ko zelie morosuo. (Mark 16;15, 16).

2. Süsütuoi, pichü mia kegepie va keshü hau se di baptaiz chü kelie jü . Tsie rei pu sanyü , sikelie kegepie va kelie hau baptism mo, kekreilamonyü Bible nu uko ki pukeshü baptism-e dzü nunu khrukewa isi. Kegepie va kelie hau se baptism üdi kie-kelie ca puo rei jü . N thuo rei dictionary nu rei meholie mu baptism pu pie kegepie va morei lapie va kecü cau ketho mo, uko thie kedipuo se zhü shi sü unu vatsha pie tuo tuo. Dictionary kethuu-e Bible la te di vatsha pie zhü mo zo. Jisu pukeshü kekuo pete puo vie. (Mathi 28:18-20. Puo kegepie va kelie la kekuo khashü mo, morei lapie va kelie la mu themia thuo kedalie di se baptism Niepuu pukeshü ko ze lie monyü uko thuo keda se krei ketako la kekuo khashü me. Süla themia kehoupuorei kegepie va kelie chü lieketako mhakipuorei baptaiz chü mo zo. Baptaiz chü la lieketuo cajü , derei Ketholeshü -u nunu baptaiz chü lie morosuo.

3. Themia kehoupuorei dzü nunu khrukewa tsüphrü huo vo nanyü kehou nu tuo ketako baptaiz chü mo zo luo. Themia kehoupuorei baptism chü kelie hau dzü nunu khrukewa zasi derei süu thuo tsei mo. Sü mho kemezhü huo rei ba salie morosuo, mu sü u Puou Nuou mu Kemesa Ruopfü za nunu chü tuo. (Mathi 28:19,20), themia kehoupuorei Bible nu pu pie ketuo-u medzi ya re., Puo themia thuo kechü nu vo lielho, derei puo dzü nunu khrukelie chü tuo, Puo kephoumako valie ketuo la, tsiu Niepuu kehou nu puo sa lietatuo, Puo Khrista kekuöü khro nunu baptaiz chü lieketa la. Mhanü miapuo-e nanyü kekrei kehou puo nu ba di dzü nunu kekhu zho nu chü ta zo rei puo baptaiz chülie morosuo ba, derei tsieuva we kemezhü cha nu morosuo sikelie sie puo baptism ketho cau silietatuo.

Sü la baptism-e meye se tsiu süu kemeshü chau nunu chü lie morosuo. Simo liro, puo baptism chü lie mo zo. Uko baptaiz chü lieketako dze kekra pushü ketuo nyi, Uko-e baptaiz ketho nu chü mozoluo kecü la. Derei uko kegepie va kelie hau baptism mo ü kecü silieta, liro morei baptism ketho-u nanyü kehou puo nu rei tuoya mo ükecü silie ro süsie Bible nu pupie ketuou pfhülietatuo. Sümhie kechü Mhakechü ko19 nu ngulietuo.

No Bible nu ze di baptaiz chülie mo ? Mo liro, "Siro no kedipuo chü di tsie rei ba zo ga ? Sielie di baptaiz chülie, sidi puo za nunu n mezhiemelo di n kephoumako khruwalle. Sita. (Mhakechüko 22:16).

26. KEPELE LA KELALIEYA (SALVATION BY FAITH)

Kepele la kelalieya ükecü Bible nu uko ki pushü . Süu ca, miapuo-e kepele-u geinu kelakelie ngu kelie. Dieca kekrei nu, Uko kepele la miatholieya. Paul pukeshü , "Süla themia-a thezho nu ketuoko la monyü , kepele la miatholieya ükechü we si tuoliete." (Rommiako 3:28). Thezho puo cha liro Mosa zho-u pu ba. Puo pu la disie, "Siro kepele geinu miathokelie la we u Niepuu Jisu Khrista la nu Ukepenuopfü ze kezevilie." (Rommiako 5:1). Hakemie kecü khuso kekra nu pulievi. Süla uko kepele la kelalieya mo ükecü pu liekenjü .

Kepele la kelalieya mo ü kecü puliekenjü kecü tuoi kepele rübei se kelalie vi ükecü rei we petha lie kenjü . Kijü hanu themia kekratsa nanyü kehou nu "rübei" die hayo se pekra di kepele la kelalieya mu süürübei se kelakelie ngulie tuo thenyü sie te. Hau ketho mo. Kelakelie ngulie ketuo la kepele geinu rübei mo, Jakob-e hau nu pu kemesa shü , "Nnieko rei si batuo themia puo kepele rübei la zo monyü puomhatho rei sakechü la mezhü lieya." (Jakob 2;24).

Kepele la rübei kelalieya mo ü liro kiü di ketholeshü nu kepele la kelalieya ü kecü putuoyaga ? Puo cau liro, Jisu Khrista-e Ukepenuopfü Nuou ükecü unou nu le ketuo-u ki rei kepele-u zhakuo kecü la. Ukepenuopfü

dieu chü uzelicketuo la, Niepuu lie chülie ketuo la, Niepuu medo chülie ketuo, Puo dieko ze di lietho chü ketuo tsiu puo di kha keshüke se balieketuo peteko nu kepele rei sa bayakezha la. Hakoha kepele sa mo di chülieya mo mu Ukepenuopfü ngu kemezhie rei vaway mo. Sikecümonyü we kepele kitsatie shierei morei dieze nu shierei tuo u mhodzü tsa vo liezhü . Mha hako pête Niepuu-e chü nu keshüko chü mu zelieta zo shierei kepele la kelalieya ükecü tsierei pu sa shünyü , tsiu Ukepenuopfü u ngu kemezhieu rei rükra mo ta sue.

Uko meho vo khe. Thakie, Johan 3:16 nu selie, "Siro Ukepenuopfü a kijüu khriethor zo di puo Nuopfüliu khashü zo; kekreilamonyu themia kehoupuorei puo pel-kelelieu kaü jüta mo di kechachie kerhei ngulieketuo la. "Hau phrü thewalie mu metha huomia mha huo ketso ketuo dojü ba zo. "Derei Niepuu pukeshü themia kehoupuorei puo pelekeliu kaü jüta mo di kechachie kerhei ngulieketuo la. isi. Süu mezhü so. Derei puo, "themia kehoupuorei pelekeliu rübei" isi di pu shü mo. Sikecü u monyü we hamhie di ketso lie zhü . "Kedipuo peletuo ga ? Süu kehou chü rei. "themia kehoupuorei Jisu pelekeliu" isi kecü cau zo. Tsie ketso la keshü u liro; No Jisu peleya mo ? No kiu nu tuoya shi pulie. Süsie no rei puo kedipuo chü mushi puo pukeshü die süko ze tuo me? Süu liro, No puo die kha keshüko ze tuo. Mhanüü puo die kha keshüko chü mu zelie mo liro n kepele-u kesia zo.

Johan 3:36 nu meholie, themia kehoupuorei Nuou pelekeliu kechachie kerhei ngulie bate; derei themia kehoupuorei Nuou die zekemo-u kerhei ngu lielho, sirei Ukepenuopfü. noupfü u puo gei bataya. "Kerieu, hanu phrü kelie "Kepele rübei" so mo. Süsie thela tsatie phrükelie pele kemo-u kedipuo chütayashi puo pushuwate, Bible Revised Standard Version nu thu keshü, "themia kehoupuorei Nuou die ze kemomia ..." kerhei ngulielho. Die ca kekrei nu puo pelekeliemia morei puo die ze keliemia kechachie. kerhei nyite, derei themia kehoupuorei pelekemo-u mu puo die ze kemo-u kerhei ngu lielho.

Rei la Paul pu keshü Rommiako leshü nu meho khe, "Süüstü Jisu üse Niepuu zo ükechü n tie nunu puphralie liro mu kesiako donunu Ukepenuopfü puo chü perheilietakechü a nou nu pelelie liro, no kelakelie ngulietuo." (Rommiako 10:9). Khuso hako nu pukeshü kepele mu puphra kelie hanie kelakelie cha-u thashüya, Mhanuü miapuo-e pelelie di puphralie liro Niepuu puo die khakeshü ko chülie lho me ? Uko Mhakechüko 8:26-39 nu meho la shükhe. Hakiha Filip-e Khrista dze pupie Ethiopia u kieshü mu unie tuo vo zhü ru dzü puo penuolie. "Sitse Ethiopiau-e sie, Harie, haki dzü be, mu a baptaiz kechü kha mo nhie mu ? sita. Sitse Filip sie, No n nou pete se peleta liro baptaiz chülie vi zo. Sitse puorei sie, Jisu Khrista Ukepenuopfü Nuo zo ükecü a pelete we, sita. Sitse puo puo bagei pethalienushü ; sidi Filip rei mu Ethiopia rei unie

kenienie dzü nu ke di Filip bu puo baptaiz chü ." Tsie iunok-e kedipuo chü ta ga ? Puo Khrista puphralie mu puo nou nu pelelieta. Hanu ngu kelie puo mha pete pie Niepuu die zenn shülie, süla puo kelakelie ngulie.

Mhakechüko 16;31 nu kedieki kepfhe kezhau pukecü , "Nie Niepuu Jisu pelelie siro no rei n kinuko rei kelalie tuo". Themia kekra hanu khawataya derei hau kekrü . Kedieki kepfhe kezhau supuo ga ? Puo pelekemomia puo. Süla therietho-u nu puo bu pelelie morosuo. Puo mu puo kinuko bu pelelie ketuo la. Paul mu Sila unie Ukepenuopfü die pie pethashü lie. Kepele nu keler sie (Rommiako 10:17). Puo unie rüza pfüko khrüshü , unou kedikelie ngulie, mu süsie puo mu puo kinuko pete baptaiz chülieta.

Bible khusokhuko pete puo ca nyi ükecü rükralie. Thakie, Khrista pukeshü , "Themia kehoupouerei pelelie di baptaiz chülie ro kelakelie ngulietuo derei pelekemou kejo puo gei pfü tuo." (Mark 16:16). Pitor-e kepelemia kro puo nu pukeshü , "Nieko puo bu nieko kephouma kelalashü nieko tsüketuo la nieko nou kedi phrelie di Jisu Khrista za nunu baptaiz chüliechie; silie liro nieko Kemesa Ruopfü mhaphruou ngulietuo." (Mhakechüko 2:38). Süla tsie Niepuu themiako ki kelalie ketuo la kepele rübei pelelie nu mu süsie die khakeshü huo zelienu shü me? Si mo to zo. Die hau ha, miapuo Niepuu pelelie ta morei puo si tou di peletuoya liro Niepuu die khakeshüko pete rei khrielietazotuo. Süu gei nu, puo ketho kemo, thakie nu siliekevi, puo mhatho

nu kepele batatuo. Ibriko 11 nu, thakie Ukepenuopfü themiako uko kepele nyi di tuo ket, thedze nu pushü .

Uko kepchrü nu thu pedzü se keba hanu ketsokecü u liro, N kepele kidepuo nyi ga ? Vapuo Niepuu die hau se ketsokecü rü kralie, "Siro nieko kiü di a nieko bu chünu di pukeshüko chü ya mo di a üse, A Niepu, A Niepu, isiya ga ?" (Luk 6:46). No kepele rübei se pethakeshüko lo tuoya liro, Niepuu haki mho ketsokeshü mhie n ketse tatuo. Ketholeshü khuso puo rei khawahie, phrü kekrüwahie mu Ketholeshü nunu kemo kepethako khawa ketuo n rhie chülie. Niepuu pelelie mu puo kepuko chülie, süsie no kelalietuo.

27. KETHOLESHÜ KESAUNU KEZEKEVI **(NEW TESTAMENT UNITY)**

Kijü nu nanyü kezapie kekrekrei kecü kekra ba. Süko Catholicmia, Protestantmia, nanyü kekrei keza petse lakeshü rei kekranyi basaluo. Hako pete rei Niepuu puo nunu rüsuo chüketuo urhie chütuoya. Hako peteko rei chülievi ükecü pie uko bu, khashü liete. Sirei kekrü kecü huonu ba phre. Hakoha pete kezekevi puo nu, se vor ketuo uhie chütuoya. Hauchü ketuo la nousikehou krodi kehou, kedoju hako se nanyüko donu krütako kehou baya. Sizoürei, uko leshüdako, kekrei di pele tuoyakezhako thezako,

kepetha thoko, u zhorüliko pete khawa di Bible nu uko ki kedipuo pupie zhü shi süu zeli kemosie kezekevi sevor re. Hau chülieta liro kezekevi ketho-u tazo.

Keza pie kekrei keta mu u siedzü kejü hau Ukepenuopfü ngumvü u zo. Hau Ketholeshü nu pu kemesa se pie zhü . Thakie, keza kreilieketa huomia Nipuu kehau korint nu vo kehoulieke la Paul-e tsie mu tsie tarho shü . Phrülietuo, "Siro a zenuoko, a nieko pete bu keze die puo pulienu mu nieko donu kepfukhowa molienu sikechü monyü nieko bu kenourhe mu nieko medo kerhe di vitseilienu di, u Niepuu Ji-su Khrista za nunu nieko tarhoshü nyüzhie. Kekreilamonyü a zenuoko Kloenuo kinumia kinu a nieko dze silikechü nieko donu keprüli baü mhie. "A Paul kitsatie "mu huomia," A Apola kitsatie "mu humia. A Kefa kitsatie mu huomia" A Khrista kitsatie zo" isi rüzo baü mhie. Khrista chüphro se dia chüwate mu Paul pie krus geinu nieko phousou chü di gou ma ? Morei Paul za nunu nieko baptaiz ch lie ma ? A Krispa mu Gaya unie sie nieko miapuorei baptaiz chü mokechü la a Ukepenuopfü tshe baya. Kekreilamonyü nieko a za nunu baptaiz chü lieu di pu kesie keprei la. Mu siro a Stefanu kinumia rei baptaiz chü ; süsie a kekreamia puorei baptaiz kechü si mo. Kekreilamonyü Khrista a bu mia baptaiz chünu di monyü dieliekeviu pu mia kienu di a ketseshü kechü zokechü la; derei Khrista krus-u kemethuo chüketa keprei la mhakesi die rei se pu mo." (Korintiako kerieu 1:10-17)

Paul-e kezekevi la puo mezhiemelo kelie no ngulietuo. Kediekreikelie vi kemo puo ca se nu ketsokecü "Khrista keza kreilie me?" Tuoko simoükecü si ba. Ketsokecü kenieu, Paul n la krusgeinu goulie me ? Uko silie kecü Khrista-e krusgeinu uko la gou lie. Puo thelatho-u ketsokecü nu, "nieko Paul za nunu baptaiz chü lie me?, derei Khrista za nunu baptaiz chü kelie zo. Süla die thekhau liro pete rei Puo zo Khrista nu, kidepuo rüü shi.

Korint nu mha kebvükecü kekra sier keta la Paul pu sashü, puo nei keba liro puo themia huoyo rübei puo dzie nunu baptaiz chü kelie zo. Hau la puopukecü, puo baptaiz chütuouü di vor mo, sikecü u monyü dieliekeviu pu pie miakie ketuo la. Die ca kekrei nu puo dieliekevi se mia ki pu, mu petha ketuo la zo. Ketho, themia baptaiz chülie ketako, huomia puo dzie nunu chülie derei kekra tsa kekrei mia bu chü zo. Paul baptism ze petsou di petha mo. Süu liro puo miapuorei baptaiz chüshülielho, derei morosuo keta tei huo nu themia huo baptaiz chü keshü zo tuo.

Rommiako 16:17,18 nu Paul pukecü, "Siro harie a kezeko, nieko pezierei kehoupuorei nieko hadzü kepetha die silieketau ngumvü di mha thurhuo muchakha huo chüya liro süko si toupie balie mu süke therhie talie. Kekreilamonyü themia siyakezhamia u Niepuu Khrista lie chü monyü u (huo u va lietho chüyakezha zo; mu uko die vi mu pesi khuoi se di miadoko se ketsi tuoyakezha zokechü la. "Apostel-e

pukeshü , themia kehoupouerei kediekrei lienyü yakezhamia rü menuo lie mu sü ko ze kepekro ketuo khawalie. Kiü di ? Kekreilamonyü uko Khrista lietho chü lieyakemo la, derei uthuo uva lietho chüyakezha zokecü la. Dieca kekrei nu, sümia tshe shü tshe shü rei hicie. Hakemie khuso kekreiekra rei thu pie zhü. Uko ki kemhie di Ukepenuopfü lietho kechümia donu ketho kro silie ta, ketho kro liro Bible nu keba die pie pu petha shüya. Themia kekra pele mu kedo wate, kekreilamonyü uko nou kekhrie ba mo kecü la ?

Khrista-e kezekevi la cha, süu ca puo chüketuo la, mesa tselie ketuo la. Puo die rünyü, "A hako la rübei zo monyü uko die nunu a pelelieketuoko la rei chaya : kekreilamonyü uko peteko bu puo chülieketuo la : sidi a Puo no a ketseshü zokechü kijü hau bu pelelieketuo la, no a nu ba mu a n nu keba tuoi uko bu rei avü nu baliechie." (Johan 17:20, 21). Hakiha Khrista-e Apostelke la chashü, mu uko petha kelie geinu puo pelelieketako la rei ba. Süla puo uko pete la pu di sie, "Uko peteko bu puo chülieketuo la". Kedipuo ca ga ? Puo pukeshü puo mu puo puo unie puo zo. Süu kezekevi ketho-u we.

Paul thukeshü la vo meho shü khe, kezekevi bo-u khakeshü Puo puo pukeshü, "Süla a Niepuu nunu kedie chüketuo-u nieko bunu nieko kie ze lerkelie phrei-kie sünunu lhou mezhü toulienu di a nieko ki a mezhiemeloya; sire nie thuo nie le pechü mu nie kemiako mo to di, nie nou cha di noushü nouzhie se di huoniehüo

gei nie nou shükhrelie; tsiu Ruopfüu la kezevi puo chüketau ze sei tuolietuoü nie hie chülie. Themo puo zo, mu Ruopfü rei puo zo, süsü tuoi nieko kekie rei siedze le thedzü kezie puo la rübei nieko kiekelie zo; Niepu-e puo, kepele rei puo, baptism rei puo zo; u peteko mho ketuo, mu pete ze ketuo, mu u peteko nu ketuo u peteko Puo-u, süsü Ukepenuopfü zo. " (Efesako 4:1-6) Sünu kidepuo ba ga ? Yopuo zo. Puo kitsuo ga ? Puo rübei; kehou kekra tuoya liro, süko kesa pie kehou puo chüliete. Sükemhie Ukepenuopfü mu Khrista rei puo zo kekrei ta liekenjü.

A kezeko, Ukopenuopfü-e uko la leshüda puo khashü, süu Bible uko peteko rei süu phrülie di pelelieya, mu sünu pu pie ketuo kepetha dieko rünyü di süu die zeliya, süu kehou rei sa zo theza puo rübei dzielie, kemhie tou di kerüsuo zho rei chülie shümu kemhie zo di dieliekevi rei pu petha liezhü zo. Bible-e mhakipuorei uko pfükhowalielho, sikecüu monyü kezekevi nu shüya. kezakekrei ta ketuo la Khrista-e cha mo, derei uko peteko bu puo nu puo chü ba ketuo la cha. Uko Ukepenuopfü noule-u chü ya liro uko keze puo zotuo, derei tsie rei mo zoiuo.

28. KETHOLESHÜ KESAU KERÜKSUO (NEW TESTAMENT WORSHIP)

Ketholeshü kesau nu puketuo-u ca se nu rüsuo ya. Kerieu, mhasikemo kerüsuo, Paul-e Mars kijüthou nu kebako mhasi mo di rüsuo keba ngu, kekreilamonyü uko nuketsü miarhi rhi rüsuo ba kecü la. (Mhakechüko 17:22-31). Kenieu, kemethuo nu kerüsuo chükecü. Kerüsuo hau kemethuo kemeruo puo, kekreilamonyü uko themia thuo chükelie mu themia thuo petha kecü zetuoya. Hako la, Khrista-e pu, "Derei themia thuo chükelie doko pie uko die chü mia petha di, uko a rüsuo kethedo tuoyakezha zo. sita ." (Mathi 15:9). Mu seu, ketho nu kerüsuo chüya Rüsuo hau Ukepenuopfü-e puo nei, Khrista hau la pu di sie, "Ukepenuopfü sü Ruopfü zo, mu puo rüsuokezhamia ruopfü mu ketho nunu rüsuo morosuo." (Johan 4:24). Ukepennuopfü rübei we rüsuolieketuo letoulie. Puo uko kemvüchü di puo rüsuo lienu mo, derei we puo kedalieta liro, uko pete rei ruopfü mu ketho nunu rüsuo morosuo. Ruopfü nunu puo rüsuo nu kecü puo ca liro we unou pete se puo rüsuokelie mu sitoutie di rüsuo kecü uzo. Ketho nunu puo rüsuo nu kecü-u liro, pu pie kezhü Ketholeshü kesau nu medzi tou di puo rüsuokelie pu ba. Uko kecha mu uko rüsuo-u puo rünyü mu lielie ketuo we cha hau rübei zo.

We Ukepenuopfü ketho nunu rüsuo morosuo ta liro, uko la ketho-u kedipuo shi pfülie morosuote. Mu

hau pphülie ketuo-u liro Ketholeshü Kesau nunu rübei ngulie kevi so. Niepuu uko bu ketho nu rüsuo chülie liro puo ketho cha-u thapie uko pekieshü tuoüya. We ketholeshü kesau nu phrükelie ketsatho nu ca pengou silie, kerieki Khristanko hako se Ukepenuopfü rüsüya. Sükosü hako ha :

1. Uko keze ba di Ukepenuopfü die phrülie Mhakechüko 20:7 nu Paul-e huomia pethashü, Khrista uko pethakelie Ketholeshü-u pphülie nu shü. (Johan 5:39). Paul Timothi ki Ukepenuopfü die phrülie nu shü. (Timothi kenieu 2:15) ketho, uko Bible kephrü tei se mo di kerüsuo kehou chülie kenjü. Ukepenuopfü-e uko ki puo die nunu pushüyakezha la we hako chülie mu puo dieko phrü lie morosuo.

2. Uko keze di Ukepenuopfü ki cha. Uko kerieki Khristan chükeliemo dze phrü, "Sidi uko apostelko uko kepetha dieko nu mu u kezeko ze kepekrokechü nu, niekhrüda bietsiekehrü nu mu kechako nu rüdei mo ba zota." (Mhakechüko 2:42). Paul-e cha pete mo ba zolie nu di pushü. (Thesaloniako kerieu 5:17). Hanu kehouchü rei kerüsuo tho rei sa zo. Mu Khrista uko pethakecti themia kehoupuo bu rei cha sei ba lie nu shü. (Luk 18:1). We Ukepenuopfü ki puketuo u hau geinu rübei zo mu we hako sa mo di kerüsuo kehou chülie kenjü.

3. Uko thechü puo nu ba di Ukepenuopfü ki ketshe tsali chülie. Hau Bible khuse kekra nu ngulie, derei kemeyie thou puo hauha. "Sidi kethou mu chieli mu

Kemesa tsaliko chüpie huoniehüo rüchülie, siro nie nou nie tho chü di, ü chü mu übou khoupie Niepüu kielie." (Efesako 5:19). Mu Kolosiko 3:16 nu rei hakemhie ngulie. Sikelie tsali hau puo ca kenie nyi. Upfheü mu übou. Ketholeshü nu Niepüu upfheü se kelipie rüsuo kecü puo medo. Ibriko 13:15 nu sikelie Niepüu-e tsali chüpie mekou tazo kechü, kerheikejü tsali, noushü nouzhie kejü übou se di khoukelie tsali ki rei utie se kelipie puo ki keshü we puo neikuo. Hau rükralie, we tsali chükelie hauha Niepüu nei chülieketuo la zokecü la.

4. Uko keze di Niepüu kerükra ca keselie. Mathi 26:26-28 nu Khrista-e puo chü mu puo zie sou nu niekhrüda mu tehie se di kerükra ca chü mu krie sei lie nushü. Paul-e Korintiako kerieu 11 nu pukeshü we Khrista mo mu puo zie rükra tuolieketuo la niekhrüda mu tehie pie kerükra ca kese seilie nushü. Mhakechüko 20:7 nu uko Khristan kerieko deobado zha therienhie uko niekhrüda bietsiepie chülie kecü thakie puo si keriethe chülie. Ibriko 10:25 nu rei keze kehou kechü khawahie nu di die khapie kehou nü pukeshü we silie.

5. Uko keze di ngukelieko pie kinyi kengulie. Paul-e Korint kehou nu "tarhokeshü, deobado zha therie nhie kehoupuo bu rei puo thuo khashülie kevichie kha krei pie ba phrelie, sidi a kevor kinu mha kengu ba moketuo chülie." (Korintiako kerieu 16;2). Hako rükra toulie nie pezie rei uko deobado zha therie nhie uko mha ngukelie kheko pie khashü liekevi chie pie khashü

ya. Raka we kidepuo shi thupie zhümo. U thuo unou nunu chülie kevi chie, derei uko mha kengukelie süu uko ngukelie khe khashüketuo pele. Süu uko mia puo puo mese le di khashü zo.

Süla Ketholeshü nu hako thupie ketuo ngulie, Khristan kekrieko Niepuu zha nhie mha kinyi hako rei se di rüsuo chülieya. Uko ha rei thie Khristanmia u liro, hako ki kha petsahuo ta lievi me ?

29. DEOBADO NU ZHA THERIEU

(THE FIRST DAY OF THE WEEK)

Deobado puo zha thenie baya. Hako donu zha kiu nu Khristanmia Ukepenuopfü rüsuo ya ga ? Zha hako donu kerüsuo mha khapie baya me ? Bible nu kedipuo se petha shü ga?

Uko pete rei si ba, Judamia zho-u sabbath zha nhie rüsuo ya. Nanyü kekreiko, mu süko liro deobado zha pengou nhie, Buddhistmia liro poya zhanhie basaluo. Derei Khristanmia la kedipuo mhie ga ? Puo zha kehoupuo nu rei kerüsuo zha chülie vi me ?

Uko donu huomia thiedzü Judamia zhou sabbath zha-u tsierei se tuozo isi, derei süu thiedzü keriethe ki Judako ki khashü ükecü nie pezie rei rukra toulie. (Tuokepra 20:1-17). Welhou keba hau thezho kekrei se tuo te. (Johan 1:17), mu süu chü tseitie mu cha süu

nunu separte. (Mathi 5:17-19). Khrista-e sabbath zha hau ze ya, kekreamonyü puo Mosa zho-u nu rei lhou di siaketa la. Hau rükra lie, puo vapuo rei hau zeliu nu di die khashü mo zo. Apostelko rei hau la mhapuorei die khashü mo, mu sabbath zha hau nu rüleilie mo. Paul-e sabbath zhanhie vakenie kese vo, derei kertüsuo chü mo. Siro kiüdi-puo vo ga ?

Ukopenuopfü die pie pu pethalieketu la, mu no Mhakechüko leshü nu phrü vo liro ngulietuo, Judako puo kele-u sitoulie ketasie puo bu vor nyü mote.

Huomia la sie zha hau Catholic kehou-e kertüsuo chüetuo la keda lie üdi puya. Catholicko pele ba kechü Bible nu khashü üdi puya. Hanieha ketho mo. Bible nu hau petha mo morei Khrista zho nu lhoukelieko sabbath zha se mo thedze nu hako pethashü mo zo.

Uko vapuo dieu keza tou lievi (Timothi kenieu 2:15) mu sidi Mosa zhou mu Khrista zho-u le kekreamoniyü mu süsie Mosa zho-u khawaketa ngulietuo mu süsütuo sabbath zha rei sa (Korintiako kenieu 3:61-16). Sidi Khrista zho-u se puotei kesa hanu se rüsuo chülie, deobado zha therieu. Mhakechüko 15:13-19 nu phrülie sünu Judakemomia Khristanko sabbath zha nunu uko medochülie di Kemesa Ruopfü-e uko chatha shü morei Mosa-e thezho kha keshüko ze sa mo ta.

Nieko ketholeshü nu bakemo kekra meho vo keta mhodzü deobado zha therieu tha nu thashü nieko kienyü ba. Kerieu, deobado zha therieu liro Khristanko

sabbath mo. Süu kerülei zha more teisozha kerükrü rei mo morei Kemesa zha rei mo, basaluo. Siro kedipuo teisozha ta ga ? Süu Niepuu Khristanko zha sünie keze di kerüsuo chü nushü. süu Ketholeshü kewe sabbath kemhie mo to zo.

Ketholeshü nu deobado zha therieu la kedipuo pu ga ? pezie rei meholie.

1. Khrista-e deobado zha therie nhie mekhru nunu la sie lie . (Mathi 28:1-7) ; Puo vakenie pethakelieko ze deobado zha therie nhie keselie. (Johan 20:1, 19, 26).

2. Pentekost zha nhie Kemesa Ruopfü vor ta, sü u deobado zha therie nhie (Mhakechü 2;1-4). Uko kedipuo mhie di silie ga ? Kekreilamonyü Pentekost-e deobado zha therie metsei vor seiyakecu la.

3. Dieliekevi-u deobadi zha therie nhie nu petha keriethe chü . (Mhakechü ko 2).

4. Kehou deobadi zha therie nhie sedelie. (Mhakechüko 2:38-47).

5. Pethakelieko deobado zha therie nhie niekhrüda bietsielie, "Siro deobado zha therie nhie hieko niekhrüda bietsie chü tuoü di kengukelie ki Paul sü sie nhie tuota nyü di uko ze kerü chü puo die puzo ba khiso teiluo tso". (Mhakechü ko 20:7) Mhanuü sabbath zha kerü suo zha chü liro kiüdi Paul teisozha kekreiko khawa di, "Sabbath pethakelieko ze deobado zha therie nhie kerüsuo chü ga ? Hau no rei sitou liete.

6. Khristanko deobado zha therie nhie mha kengu

pie balie nushü , ".... Kemesako la mha kengukechü dze : a Galatiako kehouko bu chünukechü tuoi nieko rei süstü tuoi chüliechie. Deobado zha therie nhie kehoupuo bu rei puo thuo khashü liekevi chie kha kreipie ba phrelie. Sidi a kevor kinu mha kengu ba moketuo chülie." (Korintiako kerieu 16:1,2). Süla hau themia pete vor kehoukelie nu mha kengu lieya kezha ükecü si Kemesa liete. Puo ca Paul vor ketuo ki mha kinyi süko morokesuoko la setaketuo la. Mhanuü mha kengukelie süko uthuo uko nu liro puo kevor kinu kengulie vi. Mhanuü sabbath zha nhie kerüsuo chüya liro, kiü di Paul-e uko bu deobado zha therie nhie mha kengu pie balie nu ga ? Nierei sabbath zhau puotou ba üdi Paul pu keshü u medzi yame ? Mo liro, kiü di mo ga ?

7. Khristan kechüko pete kehou teiu vorkelie ki vajo wa hie nushü . (Ibriko 10:25). Hau deobado zha therieu pu keba zo. Johan süü üse Niepuu zha üdi kielie (Pesikeshü 1:10). Süu kerüsuo teisozha, thela-u sou nu Niepu-e pie therieu nu khashü wate. (Mathi 6:33).

Themia kehoupuo rei thezho kewe-u se tuoti u hie chüyakezhamia bu hako phrü lie morosuo. Rommiako 7:1-7; Korintiako kenieu 3 ; Efesako 2 ; Kolosiko 2 ; nu Ibriko 8:7-10. Uko Mosa zho-u nu lhou ba mo keta silie ketuo kerüya we derei Khrista khro nu we lhou tuote. Süla uko puo teisozha kha keshü u nu puo rüsuo khe. Niepuu uko ze ba mo ta lielho.

30. THEZHO KIÜ PHA SE TUO GA ?

(WHICH LAW IS BINDING ?)

Bible kezapie za kenie chü pie ba Ketholeshü Kewe mu ketholeshü Kesau. Die ca Testament hau dietseidiekhokelie morei thezho, isiya. Sü la hanu Ukepenuopfü -e puo themiako la thezho puo chü pie zhü , derei kenuotsa puo thezho kesa kha lashü , thezho kerieu ü se Keweuchü lie, morei pha se tuo keta. Thezho kenieu pha se tuo ketau phrü shü kewa. Thezho ha nie kenienie vapuo nu pha kesalie kenjü tükecü rü kralie morosuo.

Bible phrü kevoki, Mosa-e thezho khakeshüko thezho keweü, se pha se tuo mote, kekreilamonyü we süu teinu lhou mota kecüla. Tuokepra leshü nu meho la shükhe, Ukepenuopfü khapie Mosa tsüshü Israel themiako la. (Tuokepra 20). Uko tsie pulakeshü zho leshü nunu huo phrüshü khe : Siro Mosa-e Israelko pete kieshü di uko ki, harie Israelko-e thezhoko mu diekhakeshüko a thie nieko nyie kinu pukeshü rünyühie, di süko siü lelie mu menuo di medzilie. Ukepenuopfü Jihova-e Horeb geinu uze dietseidiekho puo chü. Dietseidiekho süu Jihova-e u puo nuoko ze chü mo derei uko ze chü. Uko rhei di thie hanu kebako se chü." (Pulakeshüzhö 5;1-3). Süsie puo thezho kekrei rei khashü. Süla thezho hau Israelko la khashü morei Judako la khashü derei Judakemoko la mo. Tsie ketso

ketuo-u liro thezho ha-u ki ketso pha se vor ga ? Süu tsie rei pha se tuo zo me ? Moho shü khe.

Khrista-e Mosa zho-u khro nu lhou di sia te. Süu la puo pukeshü, "Nieko a u Mosa zho-u siedzekesiko dieko bie pejüwatuouü vorkechü medo hiechie : a süko bie pejüwatuouü di monyü chü tseishütuoü di kevor zo. Siro a nieko ki pu toushütuo. Tei mu kijü jüta kemochie mu mha hake peteko chü tseiwa kemochie thezhe-u nunu, i-puo mu kethushü keviye puorei mhapuotei chü di jüta lielho." (Mathi 5:17,18). Huomia keke ki zo we thezhe khakeshü hau ki Niepuu sa la shü di tuo zo votuo isi baya, derei si mo. Thezho se ketuo puo cha kenie ba. Süu thezho-u pekewatuo mo morei puotei huo la se satuomo morei thezho-u rhu sei batso tuo mo morei se zo vo ta. Khrista-e pukeshü Puo thezho-u bie pejü watuoü di monyü süu chütseishü tuoü di kevor zo. Puo pusakecü mha peteko chü tseilie. Kemochie ba zo tuoü isi shü . Die kethushü keviyo rei kijü jüta kemochie ba sei zotuoü shü . Thezho-u kedipuo pu pie zhü shi tseita "Kemochie" ba sei zotuo. pete tseita "kemochie". Hau Niepuu la kevor nhie lho, morei mha pete peka kecü mhie rei lho, kekreibamonyü hanu sikelie mha peteko pekakewa sienutuo. Derei, hau-e tsie tei nu thezho-u chü tseilie keta pu keba zo. Hau kinhie nu tuo ga ?

Niepuu puo krus geinu gou keba ki siaketa mho dzü puo pukecü "tseite" (Johan 19:30). Puo kesia bavü do-u nu, kerü suoki nu pfhe lhapie kezhou puo tsü le

geinu rürha tsu puo thotsü tse di rürha kenie chüta. (Mathi 27:51). Süla thezho-u tseite mu pfhe lhapiekezhau rürha keta süu zasi puo zo. Paul thukeshü, "Uko kekha u ngukemvü die thukeshüko vawate; sizemonyü puo krus geinu thezhü pie süko zhie pejüwate." (Kolosiko 2:14). Süla Khrista-e thezho-u pie krus geinu vü wate.

Johan-e thukeshü, "Thezho-u zo we Mosa dzie nunu keyieshü, sirei ngukemezhie mu ketho-u zo we Jisu Khrista geinu par zokecü la" (Johan 1:17). Süu chüpie kenie chü pie keba nie pezie rei le liecie. Ukepenuopfü puo thuo Mosa, Elia mu Khrista mhozü nunu pukeshü, "Hauha, Nuo a khrie u, a nutho-u zo; nieko puo pfe rünyüliechie." (Mathi 17:5). Ukepenuopfü-e puo tei kekrekrei cü nu, themia kekrekrei-kecüko ki isi di pushü. Derei puo tsie we puo Nuou geinu pushüte. (Ibriko 1: 1,2).

Ibriko thukeshü-e pu Kemesa seshü, "Siro mha pupie mia tsüpiekezhü leshü zhü ro, mha pukeshü sia di ngulieya, kekreilamonyü süu se sie mha pupie kezhü leshü u puo kekuo nyitaya. Derei mha pukeshüu rheikeba chie we mhapuorei chülie, kenjütakechü la." (Ibriko 9:16,17). Süsie rei pu sakeshü, "... kenuou pie kerieu ba nu shülieketuo la kerieu chü sete. Puo medo süu la Jisu Khrista mo-u pie va puo chü di u ruosuo chü nyhokewa la u chü kemesaliete." (Ibriko 10:9, 10). Kerieu kedipuo ga ? Ketholeshü Keweu thezho-u. Kenieu morei kenuou kedipuo ga ? Ketholeshü Kesau.

Süla puo thezho keweü se te, si di thezho kesau süu ba nu shüliete.

Kikidi puo Korintiako kenieu 3-u nu puo ca silie mo di thezho-u pha se tuomota ükecü phrülievi tuo ga ? Paul pukeshü thezho keweü kesia zho-u mu thezho kesau kerhei zho-u isi Galatiako leshü nu Paul-e themiako Khrista khawa di ta la vo thezho keweü zelie keta kidepuo melo shi ikecü pu, derei puo pukecü, "Nieko thezho-u la miatholietuo üketuoko, nieko Khrista kitsatie we kemethuo chüte nieko-e ngukemezhieu therhiete." (Galatiako 5:4). Süsie rei Galatiako 4:21-31 hako phrülie.

Süla uko Mosa zho-u nu tuo sa mote, derei tsie we Khrista zho-u nu more Ketholeshü kesau zho-u lhou tuote. Süsusü la uko kerügou nu la vo salielho te, Unou kedikelie thakie nu la vo salielhote. Morei uko za ker za puo khakeshü nu, übou sa keli kecü nu, sabbath zha nu mha kekra hako nu la vo lielhote. Kekreilamonyü Mosa zho-u pha se tuo sa mo keta la, derei uko ki mia kedukhri, pieü kechü basaluo, ha kemhie kecüko ketholeshü Kesau nu rei kemhie zohako we uchü,umo kitsatie shierei mu unou kitsatie shierei phouma tayakezha la.

Ketholeshü Keweü-e Ukepenuopfü die, derei thezho-u pha sa tuo mote. Sikecüu monyü tsie we uko Khrista zho-u, khro nu lhou bate mu süla uko puo meholie puo kekuo ü mu uko kepele-u puo geinu rübei

ngulie kevi zokecū la kiūdi themiako thezho keweū nu la volanyūya ga ? Khrista puo thuo vor uko bu kelalie ketuo la mu kechachie kerhei ngulieketuo la u siedze rei ngulie ta ze ? Paul tarho keshū die-u zelie no phrūketuo ki mu dieko puotou nunu keza lie. (Timothi kenieu 2:15). No hako chūlie ro mha kore puo rei ngulie mo di thezho-u tsiedo uko kiu se tuoshi n thuo ngulietatuo.

31. KEMESA RUOPFŪ MEJŪ KELIE

(MEASURES OF THE HOLY SPIRIT)

Themia kekra pele tuoyakezha ungo mhatho tsie rei chūtuo zo. Hauha century therieu apostelko teikiko Ukepenuopfū nuonuoko Kemesa Ruopfū nunu baptism chūtuo isi pie kezhū zo. Derei themia kekra tsa mhasi kemo nu tuoyakecū la Kemesa Ruopfū mejū kelieu silie mo tuote.

1. Khrista-e mhapuorei mejū mo zo di Kemesa Ruopfū ngulie, "Kekreilamonyū Ukepenuopfū-e ketsekeshū Ukepenuopfū dieko puya; mu puo mejū mu zo di Ruopfūu khashūyakechū la" (Johan 3:34). Sūu, puo mha kehoupuorei chūliekevi kekuo-ū puo gei ba kecū la. Puo lalhimia bu chatuo la lie, mhiciemia bu mha ngulalie keliehuomia bu die pulalie, mu nyievūmia bu rei mha pfhe silalieta, themia krodiko va chū, dzū

mho gei cha tuolie, dzükezha kechüwa, mu kesiako bu sie lalie. Sümho peteko mho nu rei puo kesia nunu la sieliete. Kiüdi ga? Dieu bu tseilieketuo la mu themiako bu puo pelelieketuo la. (Johan 20:30, 31).

2. Kemesa Ruopfü nunu baptism kecü Ketholeshü Kesau nu hau kenie rübei ngulie, Kerieu apostelko Kemesa Ruopfü nunu baptaiz chülie. (Mhakechüko 2). Hau chü ketuo dieu, Khrista-e die khakeshü ketho Ruopfü puo thuo nieko chathapie ketho-u nu shü phrelietuo. (Johan 16:13). Khrista-esiete, mu apostelko chatha morosuo keba la, puo Kemesa Ruopfü ketseshü di uko chatha tuöshü. Uko Kemesa Ruopfü nunu baptaiz chülie keta sie, uko gei miaramia die nunu puketuo kekuo ngulie, lalhimia chü pevi lalie, kechümia chü keshürhoshü, kesiako bu sie lie mu uko dzieyapie kekrema gei shü ro ungo mhatho kekuo uko gei ngukelie chü chüvor. Kenieu, Kornelia nu puo kinuko Kemesa Ruopfü nunu baptism chükelie ki Ukepenuopfü-e Judakemoko rei zelie ta ükecü silie (Mhakechüko 10 mu 11). Uko süu ngukelie sie miaramia die nunu pulie ta. "Sitse Pitor sie u kemhie kemesa Ruopfü ngukelie hakoha baptaiz chü hienukechü huomianie dzü kha lievi me?" (Mhakechüko 10:47). Thedze-u kekhe di puo pukecü, "Süsie a die pu sie tse thiedzü tse ki u gei ketsur tuoi uko gei rei Kemesa Ruopfü tsurta." (Mhakechüko 11:15). Rukra kelie puo liro Pitor-e Kornelia mu puo kinuko, kekreamia Kemesa Ruopfü ngukelie tuoi uko rei Kemesa Ruopfü ngulie taü isi di

pu mo. Derei thiedzü apostelko gei Kemesa Ruopfü tsur keta mhiei Kornelia mu puo kinuko gei rei Kemesa Ruopfü tsur taü di pu.

3. Uko dzie nu Kemesa Ruopfü mejü pie shü shü. Apostelko tsa, derei uko mhatho we kra phi di chüketuo ñyi, süla uko dzie nyhapie mia gei shü, Kemesa Ruopfü kekuo ngulie. Kerietho-u apostelko uko dzie cha pie mia thenie gei shü. (Mhakechüko 6:6). Themia hakoha, Filip, puo kekuo ngulie di Samaria nu tsü ungo mhatho chtü. Sügei sünu themia kekra Ukepenuopfü die zelie, derei Filip-e kekuo kha uko gei shüliekenjü ta. Kenuotsa, Pitor mu Johan, apostel nie Jerusalem nu vo di unie dzie chapie mia gei keshüki ungo mhatho kekuo vor ta. (Mhakechüko 8:14-17).

4. Kehou keruo chüdi Kemesa Ruopfü mejü keshü. Sumia kemesa Ruopfü nunu baptism chülie shi, mu sumia udzie chapie Kemesa Ruopfü ngulie shi, pete kehou keruo chüdi mejü Kemesa Ruopfü ngulie. Hako Kemesa Ruopfü ngulie zo, derei ungo mhatho kekuo la mo. Pitor-e pentekost zha nhie mia ki pukecü, "... Nieko puo bu nieko kephouma kelalashü nieko tsüketuo la nieko nieko nou kedi phrelie di Jisu Khrista za nunu baptaiz chüliechie ; silie liro nieko Kemesa Ruopfü mhaphruou ngulietuo." (Mhakechüko 2:38).

Rükra toulie, Kemesa Ruopfü nunu baptaiz chü ketuo Niepu die khakeshü-u apostelko ki rübei zo, mu uko ki khakeshü-u liro uko bu mia chathapie kethoñu,

puo die nu mu Ketholeshü kesau nu thupie ketuoko thashü ketuo la. Kornelia mu puo kinuko la zo we uko dzü nunu baptism chükemo mhodzü nu nguliete.

Süsie uko dzie mejü pie Kemesa Ruopfü khakeshü-u liro apostelko rübei zo. Süla apostelko siatatse, mu mia gei udzie kha keshüko rei, mu ungo mhatho kechü Ruopfü ba sa mo ta. Süyawinu uko mia gei shüketuo chü sa morei vikecü, kekreamonyü Ketholeshü kesau nu thupie ketuou tselie ketuo la mu themia bu ketho-u nu thashüketuo la. (Jakob 1:25 ; Timothi kenieu 3:16,17).

Derei thie kemesa Ruopfü nunu baptaiz chülieyakezhako la kedipuo mhie ga mu uko ungo mhatho kechü kekuo tuo me? Uko mia se tuoya, chatha kekrütuoya, mu thiedzü dze kepeleko zo. Uko Ukepenuopfü die rei zeya mo, süla kikidi Ruopfü-e uko chatha tuo ga ? Ruopfü chathapie kehou nu shükecü Bible nu ngulie mo, themia za dzie kelie basaluo. Hako chüliekenjü uko kekuo uko gei baü liro Jisu mu apostelko-e kechü pete uko rei chülietuo. Derei uko mhapuorei chülieya mo, derei die se pu mu chüre tuokezha rübei chüya. A zeu, uko ketijü kepethako la n sewa hicie derei Bible pfhülie mu süu bu n chatha liecie.

32. PFHENEIÜ KEPU (THE UNKNOWN TONGUE)

Uko donu nanyü themia huomia pfheneiü morei u pfhe krei di mha pukezha chütuoya. Uko thuo uko die pie se Ukepenuopfü Ruopfü nunu pu baü-di kelalashüya uko kedipuo silieshi sitouya mo, süla kerünyüko bu uko pukeba dieko silie mo taya, derei Ukepenuopfü thuo si ba. Bible nu sükemhie kecü puo rei pie pethashü mo. Themia süko kedokeba zo, mu uko pfhekesa rei pu sa mo, derei pfheneiü se mhaca sikemo nunu pu keba zo.

Bible nu pfheneiü se di pukecü ngulie (Korintiako kerieu 14:2), derei kekrü mia we puo pfhe silie mo. Hanu kepuu-e si di pu ba, derei rünyü kebako la we mhapuorei zo mo. Puo ca, Puo Ukepenuopfü ki pu baya derei puo die rünyükebako we puoca puo la jüte kekreamonyü puo pukeba kekreamo sikemo la. (Korintiako kerieu 14:4).

We sikelie, "Pfheneiü" kepu hau kethuu-e mia bu siliekevi die nunu thushü. Paul-e puo ca-u kelakeshü, "Nieko rei sükemhie, mia bu silie kerüü dieu se pushü mo ro, nie pukeshü dieko mia kikidi silie ta ? Kekreamonyü nieko die pupie teikhrie kethehe kechü die zotatuokechü la." (Korintiako kerieu 14:9). Paul pu la di sie, "A die kekreamo se a mezhimelo ro; a ruopfü thuo puo mezhimeloya, derei a nou tsatie we mhapuorei

silieya mo. Siro kituo ga ? A a ruopfü ze, a mezhiemelotuo mu a a nou mhasiu rei ze a mezhiemelotuo, a a ruopfü ze ketshe tsali rei chütuo mu a a mhasiu rei ze ketshe tsali chütuo." (Korintiako kerieu 14:14,15). Pfheneiü se kepu hanu miaramia die nunu pekeli ca thupie zhü mu süu kekreamia bu rünyülievi. Süla hanu Paul pukecü puo zo we cha batuo derei kekreamia la we puoca jü. Süsütuo puo ketshe tsali kechü nu rei zo. Süla puo kele ki ruopfü nunu kecha mu ketshe tsali rei chütuo mu mhasiu rei ze ketshe tsali chütuo isi.

We sikeli Paul pfheneiü pukeli ki puo dieca rei sa pu, mu puo pfheneiü se kepu ki kekreamia sikemomia die nunu kerüchülie. Puo tsie rei pu la di sie, "Modi no n ruopfü rübei bu jashü rö, Miaümia n die silie mo di no Ukepenuopfü tshekechüko nu kikidi "Amen" pulietuo ga ? No Zowe Ukepenuopfü tshe pevi phishü kethoya derei miaümia we chü pevishülie mote. A nieko peteko ki rei die kekreamia se mha pukuokechü la a Ukepenuopfü tshe ba. Siüderei kehouki nu zowe die kekreamia nunu die nyie ker kepu ki rei, mia kekreamia rei pethashülieketuo la, a mhasi mhale se die pengou rübei kepu a neikuo". (Korintiako kerieu 14:16-19).

Tsie rei sa apostel-e uko ki pukeshü, "Niepuu-e," A mia u die kekreamia bu mu rüsomia tie nunu themia hako rüchütuo, mu siüderei uko a die rünyü lielho". isikechü thezho-u nu thupie zhü. Süla die

kekreikechü pukechü we kepeleko la monyü pelekemoko la zasi puo zo : derei siedzekesi die kepu we pelekemoko la monyü kepeleko la zo" (Korintiako kerieu 14:22,23).

Rünyü la lie, "Kehou nu huomianie die kekreikechü nu mha pu tuo liro, mia kenie morei se zie bu pu hie, mu süko bu rei kether di pulie; Siro mia puo bu puo cha pu kemechie shülie. Derei puo cha pukeshü themia jü liro die kekreikechü kepuu bu kehou nu kemekrie batalie; mu süu bu puo thuo puo kitsalie mu Ukepenuopfü kitsatie meümo di mha pu batalie." (Korintiako kerieu 14:27, 28). Die kekreikechü kepu-e die sikemo pelekemoko bu rünyü ketuo la. Süla huomianie die kekreikechü puya liro, uko bu puotei se di puliecie, mu sidi miapuo bu puoca pushülie. Derei puoca pushüketuo-u themia ba mo liro, puo bu kemekrie batalie mu puo bu puo thuo Ukepenuopfü ki pu keshüchülie. Dieca kekrei nu uko bu kecha chü kreitalie.

Sumia kekreamia die nu pukecü kekuo ba ga ? Apostelko Niepuu uko bu Kemesa Ruopfü nunu baptism chülie nushü, mu süu ca ngukelieu liro miaramia die nunu uko pukelie kekuo vor. (Mhakechüko 2:6). Kornelia mu puo kinuko rei kemesa Ruopfü nunu baptism ngulie. Süu Judakemomia rei Ukepenuopfü-e zelie ta-kecü silieketuo la, mu uko die kekreikecü nu rei pulie ta. (Mhakechüko 10). Mu süsie Apostelko-e uko dzie pie mia gei keshü ki uko gei Kemesa Ruopfü ngulie mu uko die kekreikecü nu pulie ta. (Mhakechüko

19:1-7). Sükosie huo ba sa me ? Mhanuü ba saü liro, Bible nu süu ze pu mo. Derei themia hako kikidi kekuo ngulietta ga ? Uko bu kijü pete nu vo di dieliekevi pie mia petha ketuo la mu puo diecako rei kelashü uko kie ketuo la. Hau kichiepuo se vor ga ? ketholeshü kesau nu thupie ba kemo ketso mu kijü nu khashü kemo mhodzü ketso se vor. Paul pukecü die kekreikecü kepu mu u ngo zasi mhatho kechüko ba mo tatuo. (Korintiako kerieu 13:8-10 ; Jakob 1:25). Süla thie ungo mhatho kechü, die kekreikecü putuo mote. Süko se sa morei vi te. Bible kijü pete khashüwate :

Die kekreikecü pukelie ca pu ketuoko hako meho shütuo:

1. kemesa Ruopfü nunu baptism kechüla die khashü mo.

2. Apostelko rübei mia gei udzie khashü kelie kekuo ngulie, süu Kemesa Ruopfü mejü shü mu Apostelko sia ketasie, thie, miapuo gei rei mejü pie tsülie kenjü te.

3. Pfheneiü kepu hau üse miaramia die kekreikecü nunu pukelie.

4. Pfheneiü kepu hau pelekemomia la zo. (Derei thie we u thuo u kehou nu nanyü kehou chü di kepelemia chü tuo te.).

5. Mele kebau thie uko kedipuo chütuoü zhü shie, mu sumia nie süko silie shi uko puoca pulielho liro

kikidi Ukepenuopfü silie ta ? Hau Ketholeshü kesau ze kekhe mo. Süla themiako thiedzü kekuo ze tsiedo kekuoc kemhie mote.

6. Tsiedo pfhe kesa pu lie viü ketuoko thiedzü Apostelko mhie di die kekreikecü nu pu lielho bate. Uko Sri Lanka nu kepethamia kekra kevor ki, uko mia die nu puketuo kekuo ngu kemo mhiei, themia süko rei miadie nu pulie kevi ngulie mo. Süla uko thie Ketholeshü kesau nu ketuo mhie di die kekreikecü puketuo jü.

Die thekha-u themia kekra kedo liete. Hie nieko bu rei n Bible-u phrülie nuya sidi nieko bu ketho-u siliecie. Derei n bu mha kekrei lekecü nu n kedo hie, morei mhakekrei huo bu la vor n keyhu ta hie kekreilamonyü kekuo sikecü tsiedo themiako ki khashü mo ta kecü la.

33. NANYÜ ZAKO MU PUO THEZAKEVIKO (RELIGIOUS NAMES AND TITLES)

Themia-e kemethuo. Puo thetshe therhuko puo neiya. Puo mha ngulie ketuo la pfhüya, kam kezhako puo neiya mu kekuo ngulie ketuo puo rhie chü tuoya. Khristan chüketuo la rübei thou puo la uneilieya mo,

Kepethamia chülienyü, mu Ukepenuopfü bu puo kedipuo chünyü bashi sümho mengu taya. Hako menguko ngu tselie ketuola. Puo thuo puoza tholielaya, mhathoko mu sünu ketuoko pete puothuo keselietaya. Hauha la themia kekra uthuo uza dzielie, kamko kehielie mu sidi Ukepenuopfü-e pupie bakemoko chütuoya. Kekrei die nu, puo ketho-u petsoutuotaya. Uko thedze die luo meho shükhe.

1. **Preiürhukecüu** : Nanyü nu ketuoko krütako theza hau rübei rei seya mo, derei uko hau rübei sekelielie tsolie mo taükecü leya. Süla uko hakemhie kiesaya. Kemezhü preiürhukechüu kemezhü tho-u preiürhkechü, hamho rei huobaluo. Uko theza hau se di themia kekra tsa therhu pie uko tsütuoaya. Bible nu theza hau vapuo ze ngulie mo mu hau üse Ukepenuopfü ki pushü, " mesa mu preiürhukechü sü puo za zo." (Chieliko 111:9). Süla no Ukepenuopfü me? Nkepetha-u ki preiürhukecüu isidi kiekelielie la kedipuo mhie ga > Puo Ukepenuopfü me? Themia kehoupuorei theza hau sekecü mia menga liecie. Süu Ukepenuopfü vie mu süla we Ukepenuopfü ki nunu setalie molie khe.

2. **Father**: Nyie nyie kecü nanyü nu ketuoko Father isidi kietuoaya. Uko Father rübei rei kieyamo, derei Kemesa Puo u, basaluo, isidi kielieya. Themia kehoupuorei theza süu sedi kietuoyakezhako Ukepenuopfü kenya tuo te. Themia hako peteko Jisu kedipuo pushü ga rükralie nuya; "Siro kijü hanu nieko

miapuorei üse nieko Puo chü hiechie : Kekreilamonyü teigei kebau rübei nieko Puou zokechü la." (Mathi 23:9). Sümhie toudi Rabbi mu master isidi themia-e kiekelioko pete puo pejö wate. Kiezo vo mu theza süko seseituoü liro Niepou mho mhitsou zodi zekemeü tuote.

3. **Pastor:** Nanyü kitsatie kepethamia kekra Pastor theza hau setuoya uko kehou nu pethatuoyakezha la. Derei ketholeshü nu Pastor hau sekecü nglie mö. Uko Pastorko isi di phrülieya, derei Pastor isimo. Kekreilamonyü century therieki themia ordained chülieketako uko mhakekra nu u gei bakecü la. Hau Paul-e kehou phichüko dze Timothi kerieu 3 mu Tita 1 nu pukeshü nu silie. Uko kehou Kepfheko (Bishops, elders, shepherds, presbyters) isidi kielieya. Kehou kepfheko isidi mia kenie mho nu theza süko seseituoya. Thie sekebako Ketholeshü nunu seyamo mu puoca jü.

4. **Doctor.** Nanyü nu Doctor hau kiekelioko puo mhasi pfhülie di puo zhakrau la kiekelioko-u mö. Süla hau sekeba-e mezhü kemo nunu kiekeba thashü. Jisu-e thetshe therhuko la pfhütuooyakezhamia pejö liete (Mathi 20:25-28).

5. **Pope:** Theza hau ketholeshü nu ngulie mö. Ukepenuopfü, Khrista mu ketholeshüko nu kijü nu kelhou themia puo bu siedi kehou tsüu theza Pope isidi kieliekecü petha chie mozo. Hauha Ukepenuopfü nanyümvü zo. Ketholeshü nu pukeshü Khrista-e kehou

tsü. (Kolosiko 1:18; Efesako 1:22,23). Themia puo bu kehou chüketuo we Khrista-e lhou bakemo, siaketa zasi nu seliete.

Hamho gei thupie kezhü rübei monyü thezako kekrekrei kekra krie krie kecü baphi. Thakie, theza hakemhie keçüko Møther of God, Priest Archbishop, President, Pastor-in-charge. Theza hako uko kehou nanyü kitsatie këtuoko seya mu uko Ukepenuopfü kekuo samo di kietuoya. Themia thuo chükellie theza mu puo kamko pete Ukepenuopfü die nunu pejo wate. Kiüdi themfako süu nguya moga ? Kiüdi themia bu mhingu nunu Niepuu dieko petsou tuoga ? Die thela-u liro uko kegeiketuo, diezekemo hau uko gei ketuo kemengu geinu zo.

Kiüdi nanyüko kezalietaga ? Hau puoca puo nyi. Derji n keleki nanyü kese krütako theza hau setuo nyü me, süu kezekevi cha nu vorlie tuo me ? kekratsa u ülielho. Uko kemiako sete. Uko thuo uko khrie kutoe. Süla uko Ketholeshü se medzi di thutuo mo, kekreamonyü uko theza mu kamko khriekuo takecü la. Sikecüumonyü uko seketuou üse mezhü mu süu le ter tuodi kekrü moto zokecü nu ukelhou pete pie mhatho süko nu chütuo sidi kekrekio we mhicie mia bu mhicie mia chatha tuo, mu süla Ketholeshü nu kemo thezau therieu nunu vo thela ketso se tuote.

Süla no Ketholeshü nu sakemo pele tuoya mo ?- Hakemhieckecüko mu no Clergy isi kieyakezha rei

therhu pie tsüya me ? Süu rei Ketholeshü nu jü, uko kamko mu thezako kekra Ketholeshü nu tuoya mo. N ki chaya, sie di mha chüliecie. A dieko zehie, derei n thuo Bible nu phrülie vi liro hakoha Reverend Pitor, Doctor Paul, Pastor Johan basaluo. hako meholie. No Father, Pope basaluo., theza hako dieliekevi nu phrü voro dieliekevi kepethako-e pu pethakecü ngulietuo mo lhoshiü DOJÜlie. Theza Clergy mu tsüphrüko, Laity isidi Ketholeshü nu batuo mo moshi mehoshülie. Mhanüü ngulie ro, ketho tazo.

Süsie nanyü krütako kedipuo kieya ga ? Preachers, Teachers, Evangelists, elders, Khristanmia mu brethren hako sekieya. Mu Niepuu kehoo-e Khrista za dzielieya Ketholeshü nu bakemo-u modi Uko Ketholeshü nü bakecü chülievi. Uko Kekrukecüü siewhuomo di ketho-u whoolie khe. Uko Niepuu khakeshü zako mu kamko rübei dzieliekhe. Süu rübei se we mezhükelié zo.

34. KEKHA KEJÜ KEPETHAKO MU KEHOUKO

(INDEPENDENT PREACHERS AND CHURCHES)

Kepethako mu kehouko baya. Hako kekratsa uthuo unanyü kitsatie zo. Pete rei kekha jü ükecü putuoya. Hako la uko kiüya ga ? Hau cha liro uko

kekreiko zekerhie mo ükecü-u zo. Va puo we puoca huo la kezekese rei lievi, derei puotei pete nu pfükho kekrei se tuoya zo.

Tsie mele denomination hau la mha kere sier taya, huokipuo we kenipu di kegeiketa rei nyiphi. Hauha la uko kam kekrei pfhü di ukro mia ze kesekemo rei chütaya, sidi mha kesa cha pfhülietaya. Huokipuo kehous nu petha kebau mhie mo di ta pra taya. Süsie süko teisonhie mia kronu lertie nyümo taya. Bahourei kishükinyi la pekra ya. Uko hisab pie khashü nyümo, mu sidi kinyi kengukelieu pie uthuo umedo chülie, kekhalie mu süu mevi se di relajieliehuya.

Haki India nu kekha kejü kepethako mu mhathoko krathor. Mia puopuo ngukeshü uko pete rei teisozha pete se kepetha chünyü, mu u tei pete se kepetha chuyakezha uko miapuo puo puothuo puo kro pfhünyü. Uko kekrei kepetha mia zedi mhakam chüketuo rethor. Süla uko mia bu uko nyie di chükelie sie kekrei bazo mo. Khristanmia kelhou nu mha hakemhie kecuko no le morei vi. Sümho nu rei nanyü kekreiko kekra rei tuo sa. India nu "Guru" isikecüko mia kekra uthuo ukecha se tuoya "Babaji" hakoha rei meho volie hakemhie kecü rei kraphi. Teisonhie hakemhie di puo zhakhra ngulieketuo pfhütuoaya. U themia ha kedo rüü mekhro, mu kedo nyü seya.

No hau silie ro n ngo tatuo nhie, derei Bible nu kekha kejü kepethako mu kehouko ngulie mo. Morei

nanyü kekrekrei kechü rei we phrülie mo. Uko phrükelie kehou kezakewa ngulie, mu Ketholeshü nu süko la pupie keba uko Niepuu Jisu Khrista pele monyü kekrei tsatie vokatoko la meho walie nu mu khalieta nukecü rei die khashüwa. (Rommiako 16:17, 18). Uko ketijü kepethako, ketijü siedzekesiko, miazha khrüpie tuokecüko dze rei phrüliete, Mu süko rei pejo wate. (Pitor kenieu 2:1 ; Johan kerieu 4:1 ; John 10:12, 13).

Paul, Pitor mu kekrekroi dieliékevi pupie kiekezhako, kepethako pete rei kekha kejü pumo zo. Uko huoniehüo thamo, morei uko mhatho nu huoniehüo ngu uro tarei mo, morei huoniehüo vie chülie reimo. Sikecümonyü uko kezedi mha kam chülie, keze kelielie keze kemezhie rei lie, mu sükemhie kekra chüsa. (Mhakechüko 2; Mhakechüko 8 ; Korintiako kerieu 12:26).

Uko Bible nu Pitor kehou, mu Paul kehou, mu Johan kehou kekrei ba mu süsie rei Jakob kehou kekrei isidi phrülie mo. Sikecümonyü apostelko morei tsüphrüko thapie uko kehou isikecü ngulie we. Niepuu thupie keba rei ngulie derei süu sie puorei jü. (Mathi 16:18; Efesako 5:23).

Ketholeshü nu meho votuo. Kehou puo rübei thupie kezhü no ngulietuo. (Efesako 4:4 ; Kolosiko 1:18). Hauha Khrista kehou; Hau nu kehoumia mia kekra se puo chülie, mu kehou hanu tsüphrümia krodi

baya. Sorkari zho mhiedi kehõu hanu u miapuo puo kekha ju di vor kehõu baya. Uko kekha kecu nyi, huoniehõu kepruli kecu nu, kezesuo kecu nu rei. Sikeciumonyu uko keze rusuo chu keze di mhathoko, chu Niepuu zapuzayie chulieketuo la.

Umiapuo puo gei kekha keju kechu tuoi Niepuu mu puo kehõu nu kekha yamo. Sula no Niepuu nu n tei pete pie khashulievi. Suu no puo zebakecu sou nu puo ze kepetsou laya. (Mathi 12;30). No kedipuo chuzhu shiu suu le menuo seshu morosuo mu sidi huo chukemezhü liecie.

No nthuo kekha keju suu la Niepuu puo nounyu bamoderei no puo diekhakeshuko zeliemu Khristanmia puo chulie. Kekha keju hau khristan zho me, simodi Khristanmia kekha di chulieya we. No mhatho se chu pekreyakezhako n nei mo liro suko nu tsenunu kerhie hie derei Niepuu kehõu nu tsuphrumia puo chutalie. No kepetha chulienyu ya ro chulievi, derei ketho-u nu pethashulie. (Timothi kenieu 4:2).

Miapuo rei n bu nanyu kekuo seketuo la tuopra hienu di pushu mo, mu themiako bu rei tsuphru sunu ba talie nudi hushu rei mo zo. Suu kekha keju nu talie vi. Mu suu sie ju. Pucha tou-u nu no kate mu n sie medzi ketako rei pete kate.

N bu rei Bible kitsatie lavor lienu ya we. Mu Ketholeshu kesau nu Khristanmia mesa zo di lhoulie nuya we. No Ukepenuopfü diezeliu Khrista zanu

puphralie, n kephoumako valieketuo la puo pelelie cie, mu n kephoumako vashülieketuo la baptaiz chüliecie. (Mark 16:15, 16 ; Mhakechüko 2:38). Süsie Niepuu n kelalie tuo, sidi puo kehou nu salietatuo. (Mhakechüko 2:47 ; Mhakechüko 20:28). Hau n bu nanyü kepele mo di pie n geinu Khristanmia chülietatuo. (Pitor kerieu 4:16). Süsie no rei Khristanmia puo chüdi mia bu rei n kemhie lienu di mia pethalietatuo. Süu rübei no mezhülie tuo, süu rübei ketho-u khashüwatatuo. (Johan 8:32).

35. KHRISTA VA KENIE LA KEVOR **(THE SECOND COMING OF CHRIST)**

Khrista vapuo vor te, derei puo va kenieu la vor tuo. Puo vor therieu vote derei puo va kenieu vor ketuo-u we thiesie nutuo. Voketa teiu nu uchü chüpfü di pengu derei vor ketuou nu we Niepuu zapuzayie chüvor tuo. Puo vor therieu liro themia kelakelieu chü, derei lavor kezhüu nu we themia nyie kechü tuo. Puo tuo ta kecü we sitouliete süsütuo i puo lavor ketuo rei we sitou ba zo.

Puo pethakelieko ze kekho takeçü mhozü puo die khe uko ki keshü, "Siro a vo di nieko ba keselieta liro, a la vor di nieko ze aki vo tatuo, sidi nieko bu rei a

kebara balietuo" (Johan 14:3). Niepuu ze khotakelle
nhie, thupiekeba nu pukeshü, "Susie puo die süko pu
ketha nu uko puo meho tha ru puo ze teigei khota;
Sükisü kimhou puo vo uko mgingu kinu puo zepfü
tuota. Siro puo si khoketa ki uko tosie teigei meho
mhidi mo tha ru, harie mia kenie, pfe kekra se di uko
khie ki tha ngulie. Sizomonyü sunie uko tise, Harie
Galil themiako nieko kidi teigei meho tha zo ga? Jisu
nieko kinu puo ze teigei khoketa hauha, puo teigei
khoketa nieko puo kengu tuoi, süsü tuoi la tsur zotuo"
(Mhakechüko 1:9-11).

Hakoha sie Khrista khunhie puo kijü nu la tsur
zotuo üdi petha, mu puo themiako ze Jerusalem nu
teicie nyiepuo kedi chütuo. Uko Mhakechüko 1 nunu
ngukelie Niepuu khunhie puo la tsur tuo, puo zekhoketa
tuoi, derei Ketholeshü nu Niepuu kijü hanu tsur puo
phi pie nyhie la tuoükecü mharapuonurei ngulie mo.
Sikecüu monyü, Ketholeshü nu pukeshü Khrista
kimhou nunu vortuo mu Niepuu zekeselieketuo la uko
chü se kho kimhou geinu kesetuó. Ketho zotükecü
pelelie ketuo la uko phrukhe, "Derei hie kezeko, hie nie
zeketako dze si mo tuokechü hie medo mo : kekrelamofü
nie mia kekreamia u siedze jüzokechüko tuoi nie nou
suo mo tuolieketuo la. Siro we Khrista siata di lasieketa
pele tuoya liro, süsü tuoi Jisu Kitsatie tuo di sia ketako
rei Ukepenuopfü Jisu sa ze votatuokechü rei ketho zo.
Ketho zo hie nieko ki puyakezha die hauha Niepuu
kinu ngulie zo mu süsü uko rhei ba di Niepuu la

tsurketuo ki ba tsolieketuoko zeketako mhodzü rie lielho zo. Kekrielamonyü teigeidielie kezhou kuokelie pfe chü di shieshü mu Ukepenuopfü ketsüu khoushü tse Niepuu puo thuo teigei nu ker zotuozechü la. Sitse Khrista kitsatie tuo di siaketako rhei sieta rietuo; süsie uko rhei ba süki tsoketuoko rei chüse kimhou nunu süko sa kho di kho lugeinu Niepuu ze kesetuo; mu sidi we Niepuu sei tuotatuo. Sizotuozechü la nieko die hako üse huoniehüo nou thu peluo zo tuoliechie". (Thesaloniako kerieu 4:13-18)

Khrista kinhie puo la tsurtuo ga ? Themia kekra Niepuu la tsur ketuo tei chie baya. Huomia Bible nu zäsi kechüko mhie chüli Niepuu la ketsur le baya, mu uko kijü Pete mho kenipu chütuo kijü peteko gei pesi baya. Themia hako peteko u thuo u chü penya kechüu zo. Süu sou nu Niepuu puotei kehoupüonurei tsur tuoükecü pulie zhü Uko rei thiedzü thedze kewe puo pu tuoyakezhako mhjete. Uko pukeshü nu huomianie mhahüo lelietug mo kishi, derei uko kedo ketsei tatuo die süko pelekelié sfe. Hau u nou kesuo ça puo. Kijü hanu kelhoumia Niepuu la tsur ketuo tei mia puo rei silie kenjü. Kiüdi hau se ketso baya ga ? Kekreilamonyü Khrista puo thuo hau pushüwate, "Sirei sünhie mu bavüde süu dze a Puou rübeisie miapuorei, teigeidielieko rei morei Nuou rei siya mo." (Mathi 24:36). Teigeidielieko rei siya möü liro, mu Khrista rei siya möüta liro, derei Ukepenuopfü Puou thuo Niepuu la tsur ketuo siya liro, süsie kikidi a morei themia kehoupüo bu rei silie vita ? We mhakipuorei sikelié jü.

Süsie rei, thupie kezhtë nu pukeshü, Khrista-e kerügumia mhie vortuo isi. Süu puo kerügumia mo, derei kerügumia kemhie vortuo. Süu puoca miapuorei pesi mozo di vortuo. Rünüülie, "Kekreilamonyü kerügumia theva zenu voryakezha tuoi Niepuu kevor teiso rei sü mhie zotuozechü nieko nie thuo rei si tou batakechü la. 'Nouchajüte chüsie kemichiejüte' ikechü mia pu sieketuo ki, sükisü thenumia nuonuo vachü chü mha vorkezha tuoi keka uko gei mha vortuo; mu uko mhapuorei chü di ta therhielie kenjütatuo. Derei hie zeko nieko kezei nu ba di teisozha süu bu kerügumia mhiei nieko ki vortuoü ba mo." (Thesaloniako kerieu 5:2-4).

Niepuu va keneieu la vor ketuo ngu zotuoükecü hie mha ca huonu sitou ba. Thakie, pete puo ngutuo. "Harie, Puo-e Kimhou gei tsuryie; siro themhi peteko, mu puo zekeshüko mhi rei sa puo phituo; tsiu kijü ketuo themia seyie peteko puo ngu di kratuo. si zo, Amen." (Pesikeshü 1:7). Süsie rei, tei mu kijü mu puo gei ketuo peteko peka penhe watuo; "Sirei Niepuu zha zowe kerügumia kevor mhie vortuo Sünhie teiko puo pfe kernerie chü di jütatuo, siro mha pie süko kechüko zo rei le thorkechü la zhatatuo, tsiu kijü mu mha sügei kebako rei the pejüwatuo." (Pitor kenieu 3:10). Sükemhie, Niepuu puo kheputuo üdi tsuryie, "Siro Niepu Jisu Khrista thuo Ukepenuopfü siyakemoko mu u Niepu Jisu dieliekevi dieze chüyakemoko gei puo kheputuoü di mi tu zokeba nunu puo kekuo puo

dielieko ze sa di teigei nu mia mhingu chü zo tsurketuo ki, mia tsiedo nieko pechüpenyü kezhako pechü laketuo mu nieko tsie kemezhiokozhako bu rei hiezerülitaketuo Ukepenuopfü mhodzü nu zo we mezhü zo." (Thesaloniako kenieu 1:7-9)

Niepuu la ketsur nhie themia peteko lasier ketuo chütuo sünu kemiathoko rei mu miathokemomia rei sielie tuo (Johan 5:28,29). Puo yasapfü zetuöü di tsurtuo morei puo kehau zetuüdi tsurtuo. Ketholeshü nu pukeba süu üse Ukepenuopfü kedi nu teigeidielieko mu Niepuu dielieko-e kerüzhüko kelhou pie mi nu thewatatuo. (Efesako 5:27; Mathi 13:41,43). Thelatho-u kijü-u pejo tuotüdi Khrista-e la tsuryie. (Mathi 25; Mhakechüko 17:31; Korintiako kenieu 5:10).

Ketho zo, Niepuu la tsur zotuo. Teisozha kinhie puo tuoshi, we simo, derei puo la tsur zotuo. Ketsokecü-u liro, we dojü batuo me? Uko thie dojü se keba mase te. Vor ketuo teiso-u nu menuo thortatuo. Hako phrülie, Mathi 24:36-39; Luk 12:14-48.

